

TOIVAKKA

Elämisen elementit.

TALOUSARVIO 2025

TALOUSSUUNNITELMA 2025–2027

SISÄLLYSLUETTELO

1. Kunnanjohtajan katsaus	1
2. Strategia	3
3. Talousarvion valmistelun taustatietoja	4
3.1. Talousarvio ja -suunnitelma	4
3.2. Talousarvion rakenne ja sitovuus	5
3.3. Talousarvion 2025 yleiset tavoitteet	5
3.4. Talousarviomuutokset	6
3.5. Yleinen taloustilanne	6
3.6. Kuntatalous	8
3.7. Toivakan talouden kehitys.....	9
3.8. Verotulot ja valtionosuudet	13
3.8.1. Kunnallisveroennuste	13
3.8.2. Yhteisö- ja kiinteistöveroennuste	13
3.8.3. Valtionosuudet.....	14
5. Kuntakonserni	20
5.1. Kiinteistö Oy Toivakanhaka	22
5.2. Toivakan Lämpö Oy	23
6. Käyttötalousosa	25
6.1. Tarkastuslautakunta	25
6.2. Keskusvaalilautakunta	26
6.3. Kunnanvaltuusto.....	27
6.4. Hallintopalvelut.....	28
6.4.1. Kunnanhallitus	29
6.4.2. Hallinto- ja talouspalvelut	32
6.4.3. Henkilöstöpalvelut	35
6.4.4. Elinvoimapalvelut.....	40
6.5. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	44
6.5.1. Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden hallinto	44
6.5.2. Perusopetus	47
6.5.3. Esiopetus	57
6.5.4. Vapaa sivistystyö.....	59
6.5.5. Kulttuuri- ja kirjastopalvelut.....	61
6.5.6. Vapaa-ajan palvelut	65
6.5.7. Varhaiskasvatus	69
6.5.8. Nuorisopalvelut.....	73
6.5.9. Hyvinvointipalvelut	76
6.6. Kuntaympäristölautakunta.....	80
6.6.1. Lupa- ja ympäristöjaosto	85
6.6.2. Kuntaympäristöpalvelujen hallinto	92
6.6.3. Yhdyskuntasuunnittelu	94
6.6.4. Jätehuolto.....	97
6.6.5. Yhdyskuntatekniset palvelut (liikenneväylät, puistot ja yleiset alueet)	100
6.6.6. Liikuntapaikat	103
6.6.7. Toimitilapalvelut (kiinteistöt, siivous-, kiinteistön- ja ruokahuoltopalvelut)	104
6.6.8. Maa- ja metsätilat	109
6.6.9. Vesi- ja viemärihuoltolaitos.....	111
7. Investointisuunnitelma 2025 - 2027	114

---

8. Tuloslaskelmaosa	116
9. Käyttösuunnitelmat.....	118
10. Rahoitusosa	120
11. Henkilöstösuunnitelma.....	121
12. Vuosikello	122

---

1. KUNNANJOHTAJAN KATSAUS

Vuosi 2025 on monella tapaa uuden aikakauden etsikkoaikaa. Valta on vaihtunut Yhdysvalloissa ja maailmapolitiikan jännitteet niin Lähi-idän kuin Ukrainan osalta ovat kulminaatiopisteessä. Lisäksi laajemmat geopoliittiset jännitteet, digitaalisen kehityksen nopeus ja ympäristölliset haasteet vaikuttavat maailmantalouden kehitykseen ja sen myötä Suomen talouteen.

Kotimaassa pankit, talouden tutkimuslaitokset sekä valtionvarainministeriö ennustavat Suomeen vuosille 2025–2026 talouskasvua, ennusteesta riippuen noin 1,1–2 prosenttia. Valtiovarainministeriön mukaan BKT kasvaa 1,7 %. Kotitalouksien kulutuksen odotetaan lisääntyvän inflaation hidastumisen ja korkojen laskemisen myötä. Samalla investointien arvioidaan lisääntyvän, kun rakennusala alkaa toipua taantumasta ja etenkin energiasiirtymään liittyviä hankkeita on paljon. Talouskasvun odotetaan kasvattavan työllisyyttä ja vähentävän työttömyyttä. Vuonna 2025 työllisyysaste (15–64-vuotiaat) on 73,1 % ja työttömyysaste 7,6 %.

Orastavan kasvun ohella näköpiirissä on myös paljon epävarmuutta, jonka taustalla on kansainvälisen talous- ja turvallisuustilanteen lisäksi myös sisäpoliittisia tekijöitä.

Kevään 2025 työehtosopimusneuvotteluita leimaa voimakas vastakkainasettelu ja revanssihenki. Huhtikuun alue- ja kuntavaalit käydään puolestaan tilanteessa, jossa hyvinvointialueita haastavat erityisesti palvelutarpeen ja alijäämien kasvu ja kuntia puolestaan palveluverkon supistuminen. Kunnissa varaudutaan palveluverkkopäätöksen avaamiseen ja sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen kiinteistöjen yhtiöittämisvelvoitteeseen.

Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (TE-palvelut) siirtyvät kunnille 1.1.2025 alkaen. Kunnilla on rajallinen mahdollisuus vaikuttaa uudistuksen tuomiin kustannuksiin, ja kuntien saama rahoitus puolestaan kirjautuu peruspalveluiden valtionosuuksiin. Varsinainen valtionosuusuudistus siirtyi vuodella eteenpäin alue- ja kuntavaalien vuoksi.

Toivakka on onnistunut siirtymän vuoden 2024 aikana alijäämien kattamisen ja säästötoimien kierteestä kasvutoimien tielle. Talousarvion valmistelun osalta tämä on tarkoittanut sitä, että veronkorotusten, omaisuuden myynnin tai uusien säästötoimenpiteiden sijaan Toivakan kunta kehittää uutta, suuntaa voimavaroja kasvuun sekä varautuu tulevaan epävarmuuksien aikaan. Toivakan kunta säilyttää kunnallis- ja kiinteistöveroprosentit vuoden 2024 tasolla, ja vuoden 2025 tilikauden tulokseksi arvioidaan muodostuvan **166 000 euroa**.

Vuoden 2025 erityisenä painopisteenä on lasten ja nuorten sekä perheiden hyvinvointi. Vastaamme sekä lainsäädännön tuomiin muutoksiin muun muassa oppimisen ja koulunkäynnin tuen osalta että otamme käyttöön muksurahan vuoden 2025 alusta lähtien. Muksurahan tarkoituksena on mahdollistaa erilaisille perheille erilaisiin elämäntilanteisiin mahdollisimman hyvät edellytykset tukea lasten kasvua ja kehitystä sekä perheiden hyvinvointia. Muksurahan lisäksi Toivakan kunta ottaa käyttöön maksuttoman varhaiskasvatuksen.

Varaudumme sivistys- ja hyvinvointipalveluiden osalta myös koulukoulukuljetusten kilpailutuksen tuomiin merkittäviin lisäkustannuksiin ja vahvistamme henkilöstörakennetta ottamalla käyttöön virka-apulaisrehtori-mallin, jonka avulla pystymme jakamaan eri tehtävämikkeiden alla olevia virkavastuita tasaisemmin ja varmistamaan kouluarjen sujuvuuden kaikissa tilanteissa. Toteutamme etsivää nuorisotyötä kuntien välisenä yhteishankkeena, jolla vahvistamme seudullista yhteistyötä ja vastaamme nuorisopalveluiden tarpeeseen.

Toivakan kunta investoi vuoden 2025 aikana vesihuollon verkoston, taajama-alueen tieinfrastruktuuriin ja Led-valaistusprojektin II-vaiheen kaltaisiin pakollisiin kohteisiin sekä jatkaa PTS-suunnitelman mukaisia koulukeskuksen mukaisten korjausinvestointien toteuttamista. Näiden välttämättömien investointikohteiden lisäksi kehitämme uutta Viisarimäen yritystonttien esirakentamisen, Nisulan OKT-alueen pienvenelaiturin pysäköintialueen toteuttamisen ja Uimalan rakennusten ja rakenteiden päivittämisen kautta. Suunnittelemme myös tulevaisuutta uuden kuntosalirakennuksen hankesuunnitelman ja Toivakantien maisemasuunnittelun aloittamisen avulla.

Toivakan kunta tahtoo huomioida myös kaiken hyvä työn mahdollistajat eli henkilöstön. Vuoden 2025 aikana Toivakan kunta toteuttaa henkilöstön tyytyväisyyskyselyn ja kiinnittää erityistä huomiota henkilöstön yhdenvertaisuuden kehittämiseen sekä hyvinvointiin. Talousarviossa otamme huomioon henkilöstöltä tulleita toiveita henkilöstöetuksiin liittyen, ja ne käydään kokonaisuudessaan läpi vuoden 2025 aikana.

Jotta Toivakka onnistuu kasvutavoitteissaan, kunnan tulee onnistua tekemään näkyväksi kaikki ne asiat, jotka toivakkalaiset näkevät omassa arjessaan ja juhlassaan ja joista olemme ylpeitä. Tämän vuoksi kehitämme jatkuvasti kuntamarkkinointia ja valjastamme erilaiset uudet ja perinteiset tapahtumat osaksi kuntakuvan laajentamista uusille ihmisille. Mitä paremmin ja mitä laajemmin onnistumme näkymään meille tärkeissä asioissa, sitä paremmin viestimme kuullaan, nähdään ja tunnetaan. Teemme viestinnässä ja markkinoinnissa myös uudenlaista yhteistyötä muiden kehyskuntien kanssa toisiltamme jatkuvasti oppien ja toisiamme jatkuvasti tukien.

Toivakassa nähdään, että yhdessä ja yhteisöllisesti rakennetaan ihmisten arjen hyvinvointia. Kuntastrategia antaa tuleville kasvutoimenpiteille ja kehittämissuunnitelmille suunnan. Kaiken uuden ohessa tärkeää on muistaa se, että arjen perusasioiden järjestäminen hyvin ja sujuvasti on myös kaiken uuden kehittämisen perusta ja edellytys.

Toivakassa kiinnitetään erityistä huomiota kunnan vetovoiman lisäämisen ohella kunnan pitovoiman vahvistamiseen. Moni tapahtuma ja kuntaa kehittävä idea on lähtenyt kuntalaisilta ja kuntalaisten aktiivisuudesta, ja tähän kannustamme kuntana yhä enemmän. Kuulemme kuntalaisten ideoita ensi vuonna toteutettavan kuntalaiskyselyn kautta. Myös tulevat kunta- ja aluevaalit ovat mitä parhain tapa tuoda esille joko ehdokkaana tai kuntalaisena, mikä olisi seuraava Frisbeegolf-rataa tai maastopyöräreittiä vastaava kehittämiskohde tai Vakkafestin ja Toivakkarallin kaltainen tapahtuma. Kunta on sen asukkaita varten ja tahdomme sekä kuulla kuntalaisia että rakentaa kuntaa yhdessä tulevan vuoden aikana. Tule mukaan, me olemme Toivakka.

Touko Aalto

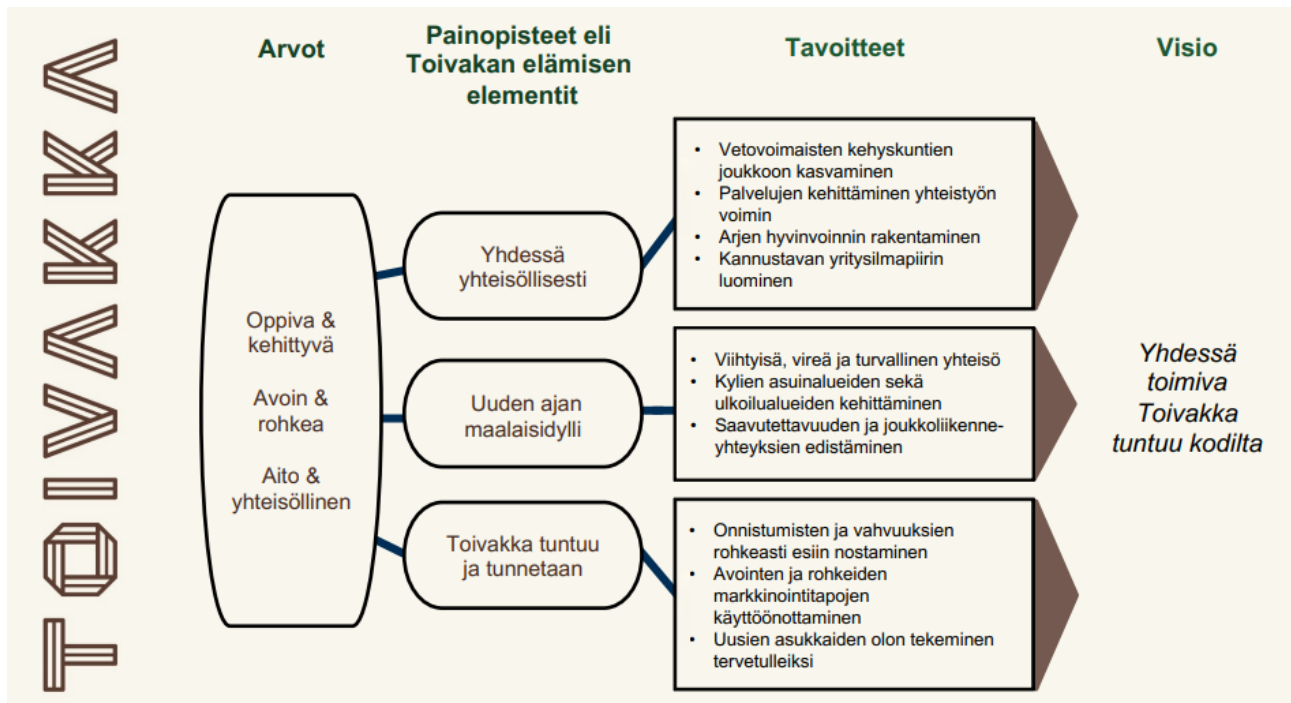
Vt. kunnanjohtaja

2. STRATEGIA

Kuntastrategia on kunnanvaltuuston hyväksymä strategia, josta kunnan kaikki keskeisin päätöksenteko, suunnittelu ja kehittäminen johdetaan. Kuntalain 37§ mukaisesti kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategia tulee tarkistaa vähintään kerran valtuuston toimikaudessa.

Toivakan kuntastrategia on päivitetty valtuustokauden 2021-2025 alussa ja kunnanvaltuusto on sen hyväksynyt 14.2.2022, §:ssä 5. Kuntastrategia on laadittu vuosille 2022-2030.

Kuntastrategian laadinnassa osallistettiin luottamushenkilöiden lisäksi myös kuntalaisia ja henkilöstöä monin eri osallistamisen menetelmin. Kuntastrategiasta pohjautuvat strategiset tavoitteet on huomioitu tässä talousarviossa jokaisen palvelualueen osalta.

3. TALOUSARVION VALMISTELUN TAUSTATIETOJA

Kuntalain taloutta koskevat uudet säädökset ovat tulleet voimaan 1.5.2015. Lain 110 §:ssä on säädökset talousarvion ja taloussuunnitelman valmistelusta.

3.1. Talousarvio ja -suunnitelma

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja veloitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi).

Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvion valmistelusta vastaa kunnanhallitus sekä kukin toimielin omalla tehtäväalueellaan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään sekä kunnalle että kuntakonsernille toiminnan ja talouden tavoitteet siten, että talousarvio ja -suunnitelma toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja veloitteet.

Kunnan talousarvion liitteenä voi olla keskeisimpien tytäryhteisöjen talousarviot (JHS 199 Kuntien ja kuntayhtymien talousarvio ja -suunnitelma).

Kuntastrategian ottamisesta huomioon kunnan talousarvion ja -suunnitelman laatimisessa säädetään kuntalain 110 §:ssä. Kuntastrategia tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa (Kuntal 37 §). Toivakan kuntastrategian päivitys on hyväksytty kunnanvaltuustossa 14.12.2022 ja se huomioidaan tämän talousarvion tavoiteasetannassa.

3.2. Talousarvion rakenne ja sitovuus

Toivakan kunnan taloussuunnitelma on laadittu vuosille 2025–2027. Taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi. Talousarvio jakautuu käyttötalouteen, tuloslaskelmaosaan, investointeihin ja rahoitusosaan. Talousarvion tuloslaskelma- ja rahoitusosa kuvaavat kunnan kokonaistaloutta, käyttötalous- ja investointiosalla taas ohjataan toimintaa.

Kunnanvaltuusto päättää käyttötalousosan tehtävät, joille se asettaa toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Tuloslaskelman toimintakate, verotulot, valtionosuudet, rahoitustuotot ja -kulut ovat sitovia. Lyhytaikaisia rahoitusinstrumentteja, kuten esim. kuntatodistuksia ei lasketa mukaan ottolainojen nettomuutokseen.

Talousarviota ja sen määräyksiä on noudatettava toiminnassa. Tilivelvolliset vastaavat vastuualueidensa taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta. Tilivelvollisten viranhaltijoiden on valvottava, että vastuualueen toiminnassa noudatetaan hyväksyttyä talousarviota ja käyttösuunnitelmaa sekä niihin liittyviä tavoitteita. Toimintaa ja taloutta tulee sopeuttaa siten, että asetetut tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Mikäli on ilmeistä, ettei asetettuihin tavoitteisiin päästä, tulee asia välittömästi saattaa toimielinkäsittelyyn siten, että valtuusto voi päättää talousarvioon sisältyvien määrärahojen ja tavoitteiden muutokset kyseisen talousarviovuoden aikana.

Toivakan kunnan tilivelvollisia viranhaltijoita ovat

vt. kunnanjohtaja

rehtori-sivistysjohtaja

kuntaympäristöjohtaja

varhaiskasvatusjohtaja

Vuoden 2025 talousarvio on nettositova lautakuntatasolla eli lautakuntien toimintakate on valtuuston nähden sitova. Talousarvion sitovuus valtuustoon nähden vuonna 2025 koskee vain ulkoisia menoja ja tuloja edellä kuvatun mukaisesti.

3.3. Talousarvion 2025 yleiset tavoitteet

Talousarviossa asetettavien tavoitteiden tulee olla selkeitä, jotta niitä voidaan mitata mahdollisimman yksiselitteisillä ja konkreettisilla mittareilla ja menetelmillä. Mittarit voivat olla määrällisiä tai laadullisia.

Kunnan yleiset tavoitteet ohjaavat koko kunnan toimintaa ja palvelualueiden tavoitteiden asettamista. Tavoitteiden ja määrärahasiistysten tulee olla linjassa siten, että tavoitteiden saavuttaminen on mahdollista.

Palvelualuekohtaiset tavoitteet esitetään käyttötalousosan yhteydessä. Tavoiterunko pohjautuu kuntastrategiaan.

Kuntalain 110 §:n mukaan tavoitteet tulee sitoa niihin osoitettuihin voimavaroihin. Tämä tarkoittaa, että talousarviossa osoitetaan toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Toisaalta tavoitteiden tehtävänä on osoittaa, mitä vaikutuksia varojen käytöllä on tarkoitus saada aikaan.

Talousarvion 2025 pääpainopistealueet toiminnassa ja taloudessa

- kunnan talouden vahvistaminen ja talouden kestävydestä huolehtiminen
- ennaltaehkäisevä toiminta ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen
- osallistuminen aktiivisesti kunta- ja seutuyhteistyöhön, kunnan edunvalvonta sekä yhteistyön rakentaminen hyvinvointialueen kanssa
- digitalisaation hyödyntäminen työmenetelmien kehittämiseksi
- yritys- ja omakotitonttimyynnin ja markkinoinnin tehostaminen
- yritystoiminnan ja elinvoiman kehittäminen
- harrastusmahdollisuuksien ja kulttuuritarjonnan ylläpitäminen ja lisääminen
- osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen

3.4. Talousarviomuutokset

Toimielimet voivat tehdä määrärahasiirtoja sitovuustason sisällä. Perusteluista poikkeava toiminta, hanke tai hankinta vaatii kunnanvaltuuston myöntämän määrärahan. Poikkeuksena lisäämäärärahan hakemiselle ovat sellaiset kesken talousarviovuotta aloitettavat projektiluontoiset toiminnot, joille on talousarviossa varattu määrärahaa ja siten hyväksytty jo valtuustossa. Mikäli kyseessä oleville toiminnoille saadaan menojen katteeksi kokonaisuudessaan ulkopuolinen rahoitus tai mikäli toiminnon omavastuuosuudelle on talousarviossa varattu määrärahaa, voidaan tällaiset projektiluontoiset toiminnot hyväksyä ko. toimielimessä.

Talousarviovuoden aikana voi olla perusteltua tehdä toiminnallisia muutoksia, jolloin tulee tarve siirtää määrärahoja sitovuustasolta toiselle. Silloin, kun ei synny lisämäärärahatarvetta, voidaan määräraha siirtää sitovuustasolta toiselle ilman kunnanvaltuuston päätöstä. Päätöksen tekee se toimielin, jolle kulloinkin kysymyksessä olevan asian päätösvalta kuuluu. Talousarviossa hyväksytyt toiminnalliset tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovia ja ne kuuluvat talousarvion perusteluosaan. Tuloslaskelmaosaan sisältyy valtuustoon nähden sitovia määrärahoja kuten verotulot, valtionosuudet sekä korkotulot ja -kulut. Muilta osin tuloslaskelmaosa on luonteeltaan perusteluosaan kuuluva.

Investointiosassa valtuuston sitovat määrarahat ovat investoinnit brutto/investointi. Investointiosassa esitetään investointien kokonaiskustannusarvio ja ehdotettu talousarvio- ja suunnitelmavuosien määrarahat. Investointihankkeelta toiselle tehtävistä määrarahasiirroista päättää kunnanvaltuusto. Tilikauden käyttämätön määräraha ei siirry seuraavalle vuodelle muutoin kuin investointikohteen jäädessä keskeneräiseksi.

3.5. Yleinen taloustilanne

Yleinen taloudellinen tilanne ja kuntien talouskehitys

Suomen talous

Suomen talouden taantuman pohja näyttäisi olevan ohitettu. Vuositasolla BKT kuitenkin supistuu 0,2 prosenttia vuonna 2024. Inflaation hidastuminen ja korkojen kääntyminen laskuun yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja ja kulutusta. Investoinnit kääntyvät kasvuun vuonna 2025. BKT kasvaa 1,7 prosenttia vuonna 2025 ja 1,5 prosenttia vuonna 2026, vaikka julkisiin menoihin kohdistuvat säästöt

ja verojen korotus vähentävätkin kotimaista kysyntää ja nostavat hintoja. Työllisyys laskee vuonna 2024, mutta kasvaa vuodesta 2025 lähtien kysynnän kasvun ja työllisyystoimien ansiosta. Vuoteen 2026 mennessä 15–64-vuotiaiden työllisyysaste nousee 74,1 prosenttiin ja työttömyysaste laskee 7,2 prosenttiin.

Julkisen talouden alijäämä on muodostunut syväksi heikon suhdanteen, nopean inflaation, korkomenojen kasvun sekä varautumismenojen kasvun takia. Alijäämä kuitenkin alkaa parantua hitaasti myöhemmin, kun talous toipuu ja sopeutustoimet alkavat vaikuttaa täysipainoisesti.

Tänä vuonna julkisen talouden alijäämä syvenee edelleen yltäen 3,7 prosenttiin BKT:sta. Alijäämät syvenevät, kun heikko suhdannetilanne jatkuu, verotulojen kasvu on vaimeaa ja sosiaaliturvamaksujen tuotot supistuvat. Syyskuun alussa voimaan tullut arvonlisäveron korotus kasvattaa verotuloja, mutta menoja lisäävät kulutusmenojen sekä korko- ja eläkemenojen kasvu. Hallituksen päättämät sopeutustoimet alkavat parantaa julkisen talouden tilannetta, mutta eivät vielä käännä kehityksen suuntaa. Työttömyysvakuutusmaksun merkittävä alentaminen heikentää entisestään julkisen talouden rahoitusasemaa.

Vuonna 2025 julkisen talouden alijäämä pienenee 3,2 prosenttiin BKT:sta. Vaikka menoja kasvattaa muun muassa suuret puolustushankinnat, hallitusohjelmassa ja kevään 2024 kehysriihessä päätetyt sopeutustoimet vähentävät menoja ja lisäävät tuloja merkittävästi. Tulevina vuosina rahoitusasema paranee edelleen ja alijäämä asettuu 2,1 prosenttiin BKT:sta vuonna 2028.

Julkisyhteisöjen velka kasvoi 76,6 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuonna 2023, ja vuonna 2024 sen odotetaan nousevan yli 80 prosenttiin. Velan nopea kasvu vuonna 2024 johtuu pääasiassa valtion- ja paikallishallinnon alijäämistä sekä heikosta suhdannetilanteesta. Myös ARA-korkotukilainojen lisääntyminen kasvattaa julkista velkaa laskennallisesti. Vuonna 2025 velkasuhteen kasvu hidastuu, kun säästötoimet tulevat voimaan ja taloustilanne paranee. Tämän jälkeen velkasuhteen kasvu hidastuu edelleen ja velkasuhde on ennustejakson lopussa noin 86 prosenttia.

Lähde: Kuntatalousohjelma vuodelle 2025: syksy 2024

3.6. Kuntatalous

Kuntatalousohjelman näkymät

Kuntien taloudellinen kehitys

Vuosi 2023 oli kuntataloudessa poikkeuksellinen sote-uudistuksen vuoksi. Kuntatalouden (ml. Ahvenanmaa) tilikauden tulos oli varsin vahva, 1,7 mrd. euroa, mutta ilman sote-uudistuksen kertaluonteisia verorahoituseriä tulos olisi jäänyt lähelle nollaa. Kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta ylsi vajaat 400 milj. euroa positiiviseksi ja lainakanta laski 19,9 mrd. euroon, kun sote-kuntayhtymien lainoja siirtyi hyvinvointialueille noin 5 miljardia euroa.

Kuntatalouden tilanne heikkenee vuonna 2024 jyrkästi, kun viime vuoteen kohdistuneet poikkeukselliset verorahoituserät poistuvat vahvistamasta kuntataloutta. Kuntatalouden vuosikatteen arvioidaan romahtavan noin 1,5 mrd. eurolla 3,0 mrd. euroon ja toiminnan ja investointien rahavirran heikkenevän miljardi euroa negatiiviseksi. Kuntien verotulojen arvioidaan laskevan vuonna 2024 yhteensä lähes 5 prosentilla edelliseen vuoteen verrattuna, sillä kunnallis- ja yhteisöverotuloista poistuu sote-uudistukseen liittyvä noin 1,3 mrd. suuruinen verohäntä ja lisäksi suhdannetilanne hidastaa verotulojen kasvua. Kiinteistöverotulot sen sijaan kasvavat reippaasti, mitä selittää osaltaan hallituksen päätös nostaa maapohjien verotuksen alarajaa. Kuntien saamat valtionosuudet laskevat muun muassa sote-siirtoon liittyvän tarkistuksen sekä hallitusohjelman mukaisen valtionosuuksiin tehtävän indeksisäästön vuoksi.

Kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta syvenee -1,9 miljardiin euroon vuonna 2025. Toimintamenojen kasvu jatkuu ennustevuosina melko ripeänä, mikä aiheutuu pääasiassa hintojen noususta. Inflaatio on palautunut maltilliselle tasolle, mutta vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle sovitun palkkausjärjestelmien kehittämisohjelman vuoksi. Kunta-alan palkkasopimukset päättyvät keväällä 2025, ja siksi tarkemmat sopimusratkaisut tuleville vuosille selviävät vasta myöhemmin. Kuntien kustannuskehitystä kuvaava peruspalvelujen hintaindeksiennuste vuodelle 2025 on 3,4 prosenttia ja vuosille 2026–2028 keskimäärin 3,1 prosenttia.

Toimintamenojen hintojen nousun lisäksi myös toimintamenojen volyyymi kasvaa poikkeuksellisesti vuonna 2025, mikä aiheutuu TE-palvelu-uudistuksesta. Uudistuksessa kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä, ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan. Työllisyyskehityksellä on uudistuksen jälkeen entistä suurempi vaikutus kuntien talouteen, ja siten kuntatalous on aiempaa herkempi suhdannevaihteluille. Kuntien tehtävät painottuvat kuitenkin uudistuksen jälkeenkin lasten ja nuorten palveluihin, kuten varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, joiden palvelutarve on laskeva pitkään jatkuneen syntyvyyden laskun vuoksi. Oppilaiden määrän väheneminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että opetuksen järjestämisen kustannukset laskisivat samalla tahdilla. Lisäksi lasten määrään varhaiskasvatuksessa vaikuttaa myös työllisyyden kehitys sekä varhaiskasvatuksen osallistumisaste, joka on ollut viime vuosina nousussa. Palvelutarpeen laskua onkin hieman loivennettu painelaskelmassa.

Verotulot ovat edelleen kuntien merkittävin tulonlähde. Hallitus päätti kevään 2024 kehysriihessä kasvattaa kunnallisverotuksen efektiivisyyttä poistamalla tulosta tehtävän ansiotulovähennyksen ja kasvattamalla vastaavasti ensisijaisesti valtion verosta tehtävää

työtulovähennystä. Tämä vauhdittaa kunnallisverotulojen kasvua vuonna 2025. Kuntien verotulomenetysten korvauksia alennetaan kuitenkin muutoksen aiheuttamaa kunnallisverotuoton kasvua vastaavasti. Vaikka kuntien verotulojen kasvuprosentit pysyvät ennustevuosina pitkän aikavälin keskiarvon yläpuolella, ei verorahoitus riitä kuntatalouden investointien rahoittamiseen, vaan välttämättömät investoinnit jatkuvat monissa kunnissa lainarahoituksella. Kuntien investoinnit kohdistuvat valtaosin rakennuksiin, teihin sekä muuhun perusinfrastruktuuriin. Kuntatalouden korkokulujen voidaan olettaa kasvavan lähivuosina, vaikka markkinakorot ovat laskeneet huipustaan, sillä kiinteäkorkoiset lainat ovat suojanneet korkokustannusten kasvua.

Tuloksen muodostuminen	2023	2024	2025	2026	2027	2028
1. Toimintakate	-14,1	-14,4	-16,1	-16,7	-17,3	-17,8
2. Verotulot	14,6	13,9	14,5	15,1	15,7	16,3
3. Valtionosuudet, käyttötalous	3,7	3,4	4,0	4,2	4,3	4,6
4. Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,4	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0
5. Vuosikate	4,6	3,0	2,5	2,7	2,7	3,1
6. Poistot	-2,8	-2,9	-3,0	-3,1	-3,2	-3,3
7. Satunnaiset erät, netto	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
8. Tilikauden tulos	1,7	0,4	-0,5	-0,4	-0,5	-0,2
Rahoitus						
9. Vuosikate	4,6	3,0	2,5	2,7	2,7	3,1
10. Satunnaiset erät	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
12. Tulorahoitus, netto	4,3	3,1	2,3	2,4	2,5	2,9
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-4,8	-5,0	-5,2	-5,4	-5,5	-5,7
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0
15. Investoinnit, netto	-3,9	-4,1	-4,2	-4,4	-4,6	-4,8
16. Toiminnan ja investointien rahavirta	0,4	-1,0	-1,9	-2,0	-2,1	-1,9
17. Lainakanta	19,9	20,7	22,5	24,3	26,2	28,0
18. Kassavarat	6,8	6,8	6,8	6,7	6,7	6,7
19. Nettovelka (lainat – kassavarat)	13,1	14,0	15,7	17,6	19,5	21,3

Lähde: Kuntatalousohjelma vuodelle 2025: syksy 2024

3.7. Toivakan talouden kehitys

Kunnan toimintaympäristö

Väestö

Kunnan väkimäärä on pysynyt 2400 kuntalaisen molemmin puolin viime vuosina.

	2019	2020	2021	2022	2023
Toivakka					
Väkiluku	2 388	2 401	2 387	2 407	2 368
Väkiluvun muutos edellisestä vuodesta, %	-0,7	0,5	-0,6	0,8	-1,6
Syntyneiden enemmitys, henkilöä	-15	-1	-9	-5	-19
Kuntien välistä muuttovoittoa/-tappiota, henkilöä	-5	13	-4	14	-22
Perheitä	668	665	659	666	643
Asuntokuntia	1 074	1 088	1 089	1 104	1 096
Rivi- ja pientaloissa asuvia asuntokuntia, %	98,0	98,2	98,0	98,1	98,4
Vuokra-asunnoissa asuvia asuntokuntia, %	13,2	15,0	15,5	15,3	.

Väestöennuste kunnittain ja maakunnittain vuoteen 2040 - Muuttoliikkeen sisältävä laskelma

	Vuosi					
	2003	2005	2010	2020	2030	2040
Toivakka	2 390	2 395	2 408	2 471	2 519	2 498

	Väestöllinen huoltosuhde (ennuste 2021)								
	2024	2026	2028	2030	2032	2034	2036	2038	2040
Toivakka	92,1	87,9	87,8	88,1	89,9	90,3	90,3	88,6	89,9

Väestöllinen huoltosuhde kuvaa alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden osuutta suhteessa 15–64 vuotiaaseen väestöön. Se kertoo, montako lasta tai vanhuuseläkeläistä on sataa työkäistä kohti. Mitä alhaisempi luku on, sitä parempi huoltosuhde alueella on.

Lähde: Tilastokeskus

Elinkeinot ja työllisyys

Toivakan kunnan työpaikkaomavaraisuus (61 %) oli neljänneksi pienin Keski-Suomessa vuonna 2021. Alueen työpaikkoja oli 550 kpl ja alueelle pendelöivien lukumäärä oli 227 henkilöä. Palvelujen työpaikkojen osuus oli 57,60 %, alkutuotannon työpaikkoja 6,00 % ja jalostuksen työpaikkojen osuus oli 33,80 %. Työllisyysaste oli 74,90 % vuonna 2021.

Työpaikkaomavaraisuus ja työllisyys

	2019	2020	2021	2022	2023
Toivakka					
Työpaikkaomavaraisuus	60,8	60,0	61,0	61,6	.
Alueella asuva työllinen työvoima	901	880	901	930	.
20-64-vuotiaiden työllisyysaste, %	74,7	73,8	76,4	78,0	.
Asuinkunnassaan työssäkäyviä, osuus työllisistä, %	36,4	36,1	35,8	35,8	.
Työttömien osuus työvoimasta, %	9,6	12,4	9,9	9,4	.
Alueella olevia työpaikkoja	548	528	550	573	.
Alkutuotannon työpaikkojen osuus, %	5,8	6,3	6,0	5,9	.
Jalostuksen työpaikkojen osuus, %	33,4	32,0	33,8	35,3	.
Palvelujen työpaikkojen osuus, %	58,4	59,1	57,6	58,4	.

Työttömiä työnhakijoita 30.9.2024 oli 77 henkilöä (59 henkilöä 30.9.2023). Työttömien osuus työvoimasta oli 7,5 % 30.9.2024 (6,8 % 30.9.2023) ja lomautettuja työnhakijoita 7 henkilöä (9 henkilöä 30.9.2023). Pitkäaikaistyöttömiä oli 20 henkilöä ja alle 25-vuotiaita työttömiä oli 7 henkilöä.

Toivakan kunnan talouden kokonaisuus pääpiirteissään

Vuonna 2025 Toivakan kunnan

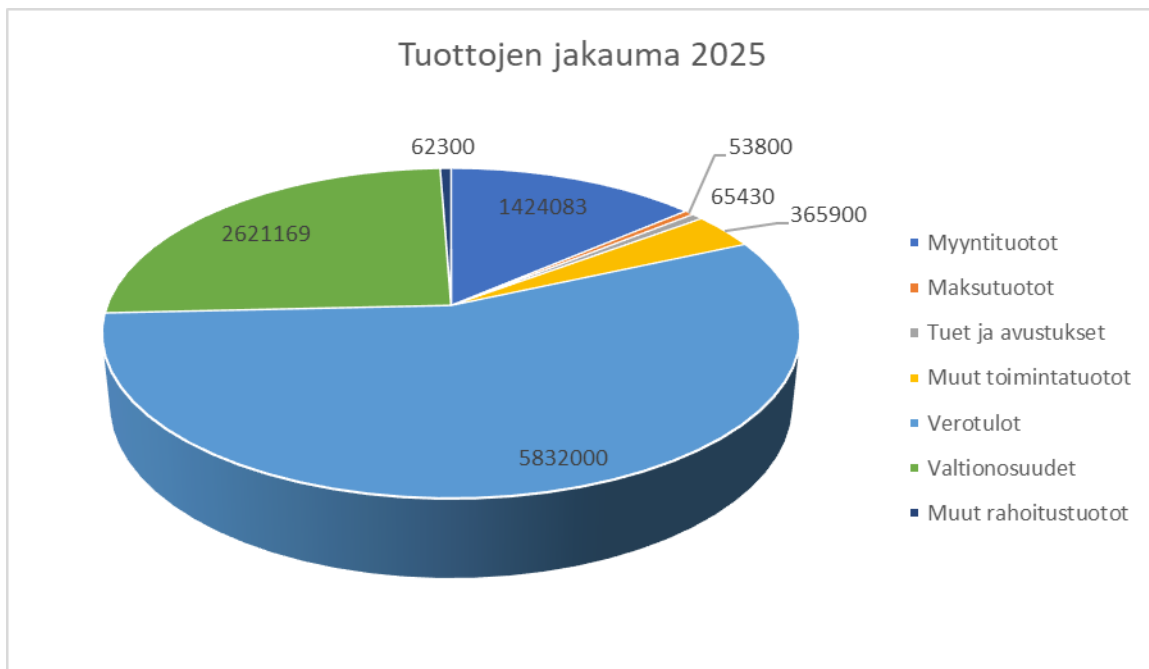
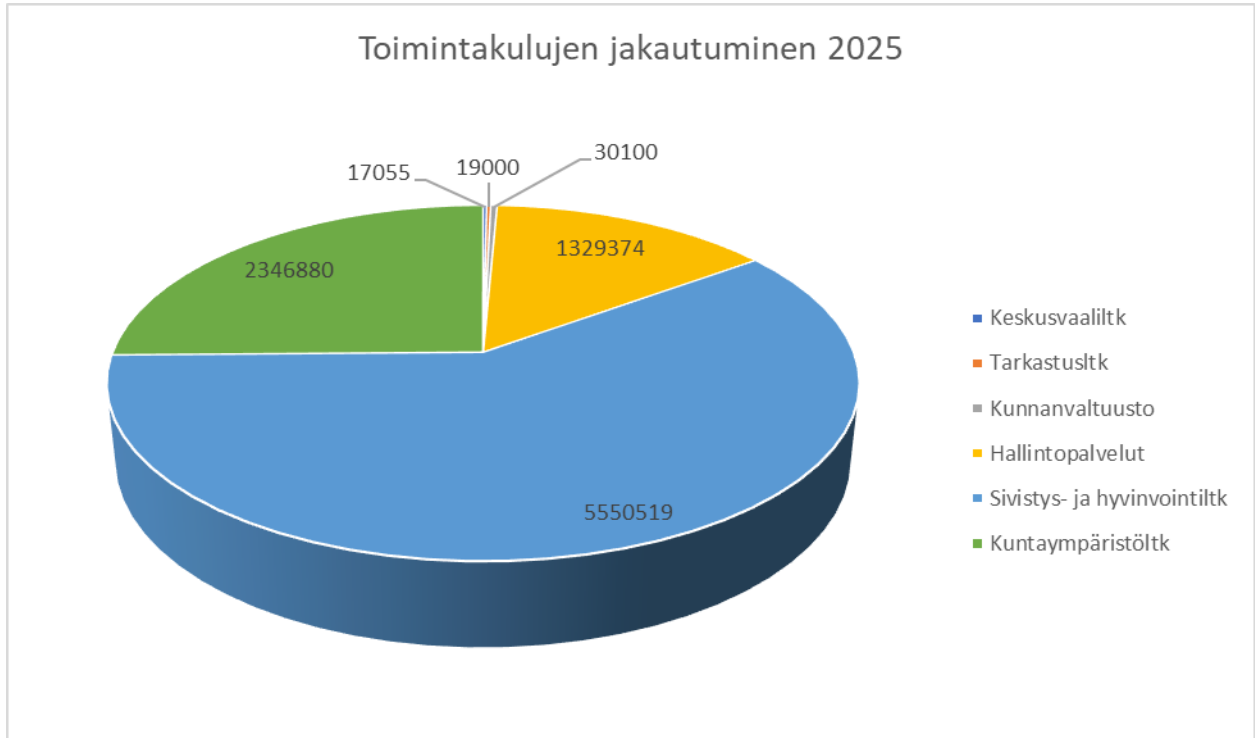
- vuosikate on 901 652 euroa
- tilikauden ylijäämä on 166 062 euroa
- investointien määrä on arviolta 1 miljoonaa euroa
- pitkäaikaista lainaa 6,1 miljoonaa euroa

Vuoden 2025 talousarviossa toimintatuottojen ja -kulujen erotus eli toimintakate on – 7,4 miljoonaa euroa. Se on noin 1,4 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2024 muuetussa talousarviossa. Toimintakulut kasvavat noin 1,1 miljoonaa euroa vuoteen 2024 verrattuna. Suurimmat vaikuttavat erät ovat TE 2025 uudistus (390 000 €), henkilöstökulujen kasvu (+478 351 €) ja vuonna 2025 käyttöön tuleva Muksuraha, johon on varattu 100 000 €.

Toimintakulut jakautuvat seuraavasti:

- keskusvaalilautakunta 0,18 %
- tarkastuslautakunta 0,20 %
- kunnanvaltuusto 0,32 %

- hallintopalvelut 14,31 %
- sivistys- ja hyvinvointilautakunta 59,73 %
- kuntaympäristölautakunta 25,25 %

Investoinnit

Vuosien 2025–2027 investoinnit ovat kaikkina vuosina noin miljoona euroa. Investointien määrää pyritään pitämään maltillisena, jotta suunnitelman mukaiset poistot eivät kasvaisi kohtuuttoman paljon.

Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuottojen ja -kulujen netto arvioidaan olevan -143 500 €. Lainojen korkokulujen arvioidaan olevan 195 000 € ja suunnitelmavuosille arvioidaan pientä vähentymistä.

Vuoden 2025 investointien kattamiseksi kunnanvaltuusto valtuuttaa ottamaan maksimissaan 800 000 €:n pitkäaikaisen talousarviolainan.

3.8. Verotulot ja valtionosuudet

VEROTULOS JA VALTIONOSUUDET

3.8.1. Kunnallisveroennuste

Hallituksen esittämät veroperustemuutokset parantavat kunnallisveron tuottoa nettomääräisesti reilulla 300 miljoonalla eurolla vuonna 2025. Ansiotulovähennyksen korvaaminen työtulovähennyksellä kasvattaa kunnallisveron tuottoa noin 340 miljoonalla eurolla. Myös eläketulovähennyksen pienentäminen kasvattaa kunnallisveron tuottoa arviolta noin 30 miljoonalla eurolla. Ansiotuloverotuksen indeksitarkistus vastaavasti pienentää kunnallisveron tuottoa noin 40 miljoonalla eurolla.

Kunnallisverotuksen efektiivisyyttä lisätään poistamalla tulosta tehtävä ansiotulovähennys ja kasvattamalla vastaavasti ensisijaisesti valtion verosta tehtävää työtulovähennystä. Tämä vauhdittaa kunnallisverotulojen kasvua vuonna 2025, mutta kuntien verotulomenetysten korvauksia alennetaan kunnallisverotulon kasvua vastaavasti. Kuntien verotulomenetysten korvaukset ovat 540,5 milj. euroa vuonna 2025.

Vuodesta 2025 alkaen on esitetty selvästi alennettuja työttömyysvakuutus- ja päivärahamaksuja. Kyseiset maksut ovat vähennyskelpoisia ja parantavat näin ollen kunnallisveron tuottoa arviolta noin 80 miljoonalla eurolla. Tämä nk. ”kanavointiratkaisu” ei ole veroperustemuutos ja parantaa siten kunnallisveron tuottoa pysyvästi.

3.8.2. Yhteisö- ja kiinteistöveroennuste

Loppukesästä alkanut yhteisöveron verovuoden 2024 ennakkoverojen heikko kehitys on jatkunut syyskuun loppuun asti. Loppuvuoden kehitys ei näillä näkymin näytä merkittäviä piristymisen merkkejä.

Kiinteistöverouudistusta koskeva hallituksen esitys on suunniteltu annettavaksi syksyllä 2024. Uudistuksen tavoitteena on päivittää rakennusten ja maapohjien verotusarvot vastaamaan niiden todellisia arvoja. Tarkoituksena ei ole vaikuttaa kiinteistöverotuksen tasoon, vaan kunnat voivat asettaa kiinteistöveroprosenttinsa siten, että verokertymä pysyy aiempien vuosien tasolla.

3.8.3. Valtionosuudet

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus

Valtionosuusjärjestelmän kautta valtio osallistuu lakisääteisten kunnallisten peruspalvelujen rahoitukseen. Valtionosuudet ovat merkittävin osa kuntiin kohdistuvaa valtionapujärjestelmää. Valtionosuudet määräytyvät laskennallisista perusteista ja maksetaan kunnalle automaattisesti ilman erillistä hakemusta. Lisäksi kunnille voidaan myöntää hakemuksesta valtionavustuksia.

Kuntien palvelutuotannon kustannukset ja verotulot poikkeavat paljon toisistaan muun muassa väestön ikärakenteen ja olosuhteiden takia. Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saatavuuden varmistaminen tasaisesti koko maassa siten, että kansalaiset voivat saada tietyn tasoiset peruspalvelut asuinpaikastaan riippumatta kohtuullisella verorasituksella.

Järjestelmää täydentää tilapäisissä taloudellisissa vaikeuksissa oleville kunnille myönnettävä harkinnanvarainen valtionosuuden korotus.

Valtionosuus on kunnalle yleiskatteellinen tuloerä, jota ei ole korvamerkitty tiettyjen palvelujen järjestämiseen. Kunta päättää itse valtionosuuksiensa kuten verotulojensakin käytöstä ja hyötyy taloudellisesti, jos järjestää palvelunsa kustannustehokkaasti.

4. Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu hallinnollisesti kahdesta osasta:

1. kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (laki [618/2021linkki toiseen palveluun](#)), jota hallinnoi valtiovarainministeriö, ja
2. opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudesta (laki [1705/2009linkki toiseen palveluun](#)), jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö.

Valtiovarainministeriön hallinnoima peruspalvelujen valtionosuus on näistä taloudellisesti merkittävämpi.

Vaikka hallinnollisen jaon perusteella voisi päätellä toisinkin, niin valtaosa kuntien varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen valtionosuusrahoituksesta määräytyy valtiovarainministeriön hallinnoiman peruspalvelujen valtionosuuden laskentatekijöiden kautta.

Peruspalvelujen valtionosuus koostuu kuntien kustannuserojen sekä tulopohjan tasauksesta. Kustannuserojen laskentaperusteena ovat asukasmäärän ja ikärakenteen lisäksi erilaiset olosuhtekijät. Tulopohjaa tasataan kunnan verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen kautta.

Varsinaisesta peruspalvelujen valtionosuudesta eriytettynä osana kunnille maksetaan myös veromenetysten korvausta.

Valtiovarainministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoitus maksetaan kunnille ja muille rahoituksen saajille yhtenä eränä jokaisen kuukauden 11. päivään mennessä.

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta tuli voimaan vuonna 2010. Edellisen kerran peruspalvelujen valtionosuuslainsäädäntöä muutettiin valtionosuuden määräytymisperusteiden osalta vuonna 2015. Vuoden 2023 alussa laki peruspalveluiden valtionosuuksista päivitettiin, kun hyvinvointialueet aloittivat ja sen myötä kuntien järjestämis- ja rahoitusvastuu sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimen palveluista päättyi. Tämä vaikutti kuntien valtionosuuksien määrään ja laskentaperusteisiin.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen sisältyvät:

- varhaiskasvatus
- esi- ja perusopetus
- kirjastot
- yleinen kulttuuritoimi
- asukasperustaisesti rahoitettava taiteen perusopetus

Myös esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvausjärjestelmä ja verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus ovat osa kunnan peruspalvelujen valtionosuutta. Lisäksi kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen sisältyvät lisäosat ja valtionosuudessa huomioon otettavat lisäykset ja vähennykset. Lisäyksissä ja vähennyksissä ovat mukana sote-erät eli muutosrajoitin ja järjestelmämuutoksen tasaus.

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus ja verotulomenetysten korvaus

Kuntien tulopohjan tasaus toteutetaan verotuloihin perustuvalla valtionosuuden tasauksella, joka sisältyy kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Nimensä mukaisesti tasaus perustuu kunnan laskennalliseen verotuloon, ja se joko lisää tai vähentää kunnalle myönnettyä valtionosuutta.

Tasauksen perusteena olevaan laskennalliseen verotuloon sisältyvät kunnan laskennallinen kunnallisvero, kunnan osuus yhteisöveron tuotosta sekä puolet kiinteistöveroista. Poikkeuksen tekevät voimalaitosten kiinteistöverot. Ydinvoimalaitosten kiinteistövero on mukana tasauksessa kokonaisuudessaan, mutta muiden voimalaitosten kiinteistöveroa ei tasauksessa huomioida.

Verotuloihin perustuvaa valtionosuuden tasausta laskettaessa käytetään koko maan keskimääräistä kunnallisveroprosenttia, eikä yksittäisen kunnan veroprosentin muutoksella ole vaikutusta kunnan saaman tasauslisän tai tasausvähennyksen määrään.

Mikäli laskennallinen verotulo on pienempi kuin tasausraja, kunta saa tasauslisää 90 prosentin tasoon kunnan laskennallisen verotulon ja tasausrajan erotuksesta. Kunnan valtionosuuksiin tehdään puolestaan tasausvähennys, mikäli sen laskennalliset verotulot ovat suuremmat kuin tasausraja.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisen rahoituksen euromääräisesti merkittävin osa on koulutuksen ylläpitäjille myönnettävä yksikköhintarahoitus lukiokoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen.

Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää perusopetukseen oppilaskohtaista lisärahoitusta ja rahoituksen muuhun opetus- ja kulttuuritoimintaan.

Perusopetuksen oppilaskohtaista lisärahoitusta myönnetään:

- lisäopetukseen
- maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavaan opetukseen
- muille kuin oppivelvollisille järjestettävään esi- ja perusopetukseen
- pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvista perusopetuksen oppilaista
- sisäoppilaitoslisänä ja koulukotikorotuksena
- joustavan perusopetuksen lisänä

Lisäksi myönnetään rahoitusta:

- yksityisen perusopetuksen järjestäjän toiminnan aloittamiseen
- ulkomailla järjestettävään perusopetuslain mukaiseen opetukseen
- aamu- ja iltapäivätoimintaan
- taiteen perusopetukseen
- liikuntatoimintaan ja nuorisotyöhön ja
- museoille, teattereille ja orkestereille

Kuntien saamasta opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudesta vähennetään asukaskohtainen omarahoitussuus lukiokoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen. Ammatillinen koulutus on pääosin koulutuskuntayhtymien hoitamaa ja kun tämä rahoitus kohdentuu suoraan koulutuskuntayhtymille, useimpien kuntien kohdalla opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus näyttäytyy valtionosuuslaskelmissa negatiivisena.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuudet kunnille ovat vuoden 2025 talousarvioesityksessä arviolta 1,3 mrd. euroa. Ne kasvavat edellisen vuoden varsinaiseen talousarvioon verrattuna 91 milj. euroa. Hallinnonalan valtionavustuksista kunnille kohdistuu arviolta 208 milj. euroa.

Valtion talousarvioesitys sisältää lukuisia kuntatalouteen vaikuttavia toimenpiteitä, joista useimpien nettovaikutus kuntatalouteen on lähellä neutraalia tai hieman vahvistava. Valtion toimenpiteiden yhteisvaikutusten arvioidaan vahvistavan kuntataloutta kokonaisuudessaan noin 270 milj. euroa suhteessa edellisen vuoden talousarvioon.

Vuonna 2025 valtio osoittaa kuntien valtionapuihin noin 5,6 mrd. euroa. Tästä summasta on noin 4,7 mrd. euroa laskennallisia valtionosuuksia, noin 0,5 mrd. euroa kuntien verotulomene-tysten korvauksia ja loput 0,4 mrd. euroa muita valtionapuja. Laskennalliset valtionosuudet kasvavat edeltävään vuoteen nähden noin 970 milj. euroa ja valtionavustukset kunnille alenevat muun muassa valtiontalouden säästöjen seurauksena noin 230 milj. eurolla.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus on vuonna 2025 noin 3,4 mrd. euroa. Valtionosuus kasvaa vuoden 2024 varsinaiseen talousarvioon verrattuna noin 875 milj. eurolla ennen kaikkea vuoden 2025 alussa voimaan tulevan TE-palvelu-uudistuksen ja kotoutumislain kokonaisuudistuksen seurauksena.

Ensi vuonna valtionosuutta lisää myös sote-uudistuksen valtionosuusvaikutuksia lieventävä valtionosuuden lisäys, 277 milj. euroa. Valtionosuutta nostavat myös indeksikorotus ja kustannustenjaon tarkistus. Valtionosuutta puolestaan vähentävät muun muassa sote-uudistuksen siirtolaskelmien tarkentuminen, vuodelle 2024 tehdyn määräaikaisen valtionosuuslisäyksen poistuminen ja hallitusohjelman mukainen indeksikorotuksen 1 %-yksikköä vastaava vähennys.

Hallitus uudistaa esi- ja perusopetuksen tuen, johon kohdennetaan peruspalvelujen valtionosuuden lisäyksenä 38,2 milj. euroa vuonna 2025. Perusopetusta vahvistetaan myös lisäämällä tuntijakoon kolme vuosiviikkotuntia. Tähän osoitetaan 8,6 milj. euroa peruspalvelujen valtionosuuden lisäyksenä.

Peruspalvelujen valtionosuuden tasoon vaikuttaa vuonna 2025 myös palkkatuen myöntämiseen kunnille ja kuntayhtymille valmisteltu muutos, jonka mukaan palkkatuen myöntäminen vähentyy 37 milj. eurolla vuodessa. Muutos otetaan huomioon vähennyksenä kunnan peruspalvelujen valtionosuudessa. Kunnan työllistämiselvoitetta koskeva sääntely kumotaan, mikä vähentää kuntien valtionosuutta 18,7 milj. euroa ja tuo kuntien omaa rahoitusta vastaavan noin 31 milj. euron säästön. Kuntien roolia kotoutumisen edistämisessä vahvistetaan 1.1.2025 voimaan tulevilla kotoutumislaitilla. Kunnille myönnettävä valtionosuus on noin 12,6 milj. euroa.

Taulukko 7. Kuntien valtionosuustehtävien ja niihin liittyvän rahoituksen muutokset vuonna 2025.

	1 000 euroa
Oppimisen tuen uudistaminen	38 211
Kolmen vuosiviikkotunnin lisääminen perusopetukseen	8 583
B1-kielen opetuksen lisääminen yhdellä vuosiviikkotunnilla	5 790
Maahanmuuttajaaitien aseman parantaminen	4 940
Yksityisten opetuksen järjestäjien kotikuntakorvausten nostaminen 100 prosenttiin	4 545
Ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen vahvistaminen	500
Työllisyysmäärärahojen alentaminen kuntien velvoitteita vähentämällä	-37 000
Kuntien työllistämiselvoitteen kumoaminen (57 vuotta täyttäneet työttömät työnhakijat)	-18 650
Pakolaiskiintiön lasku 500 henkilöön, vaikutukset kotoutumiskoulutukseen	-913
Paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista luopuminen	-442
Esi- ja perusopetuksen tuen asiakirjojen vähentäminen	-420
Henkilöstön täydennyskoulutuksen raportointivelvoitteesta luopuminen varhaiskasvatuksessa	-100
Määräaikaisia työntekijöitä koskevan raportointivelvoitteen keventäminen varhaiskasvatuksessa	-70
Varhaiskasvatuksen toimipaikkakohtaisten yhdenvertaisuussuunnitelmien laatimisvelvoitteesta luopuminen	-44
Yhteensä	4 930

Verotuloennuste ja valtionosuudet Toivakan kunnassa vuonna 2025

Toivakan kunnanvaltuusto päätti kokouksessaan 11.11.2024 kunnan tuloveroprosentiksi 9,40 %:iin vuodelle 2025.

Kiinteistöveroprosentit vuodelle 2025 ovat

- 1) yleinen kiinteistöveroprosentti 1,30 % ja maapohjan veroprosentti 1,30
- 2) vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 0,50 %
- 3) muiden rakennusten kiinteistöveroprosentti 1,65 %
- 4) rakentamattoman rakennuspaikan kiinteistöveroprosentti 4,0 %
- 5) yleishyödyllisten yhdistysten käytössä olevien rakennusten ja maapohjan kiinteistöveroprosentti on 0,00 %.

Kiinteistöverokertymän arvioidaan olevan noin 902 000 euroa vuonna 2025.

Yhteenveto						
TILIVUOSI	2022	2023	2024**	2025**	2026**	2027**
Verolaji						
Kunnallisvero	7 497	3 903	4 014	4 384	4 547	4 715
<i>Muutos %</i>	1,4	-47,9	2,8	9,2	3,7	3,7
Yhteisövero	1 055	623	539	546	582	614
<i>Muutos %</i>	-3,8	-41,0	-13,4	1,3	6,5	5,5
Kiinteistövero	773	799	902	902	902	902
<i>Muutos %</i>	4,7	3,4	13,0	0,0	0,0	0,0
VEROTULO KIRJATTAVA	9 325	5 325	5 456	5 832	6 031	6 230
<i>Muutos %</i>	1,0	-42,9	2,5	6,9	3,4	3,3

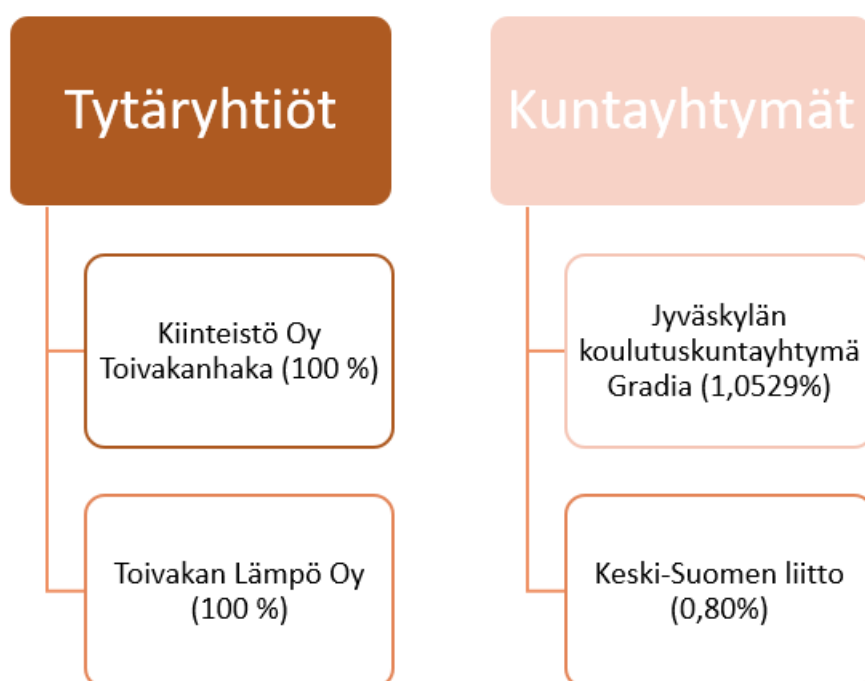
Valtionosuudet

Toivakan kunnan valtionosuudet vuodelle 2025 kasvavat 315 405 euroa vuodesta 2024.

	Asukasluku 31.12.2022 2407	Asukasluku 31.12.2023 2 368	Ero €
	TA 2024	TA 2025	
Peruspalvelujen vos ilman tasausta	1 544 404	1 551 314	6 910
TE-uudistuksen vos-rahoitus		261 941	261 941
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	912 819	1 065 353	152 534
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	2 457 223	2 878 608	421 385
Veroperustemuutoksista johtuvien veromenetysten korvaus	415 272	246 761	-168 511
Valtionosuudet ja veromenetysten korvaukset, yhteensä	2 872 495	3 125 369	252 874
OKM-rahoitus	-513 500	-504 200	-9 300
Kotikuntakorvaus, netto	219 824	273 055	53 231
Maksatus	2 578 819	2 894 224	315 405

5. KUNTAKONSERNI

Valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntalain 47 §:n mukaan omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Talousarviosta ja –suunnitelmasta säädetään kuntalain 110 pykälässä, siten, että valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Toivakan kunnalla on kaksi sataprosenttista tytäryhtiötä. Lisäksi kunta on jäsenenä eri kuntayhtymissä.

Toivakan kuntakonsernin perustavoitteena on mahdollistaa kuntalaisille paremmat palvelut yhteistyössä emon ja tytäryhtiöiden kanssa. Yhtiöiden toiminnan on tuettava Toivakan kunnan kuntastrategiaa sekä omalta osaltaan edistää siinä määriteltyjen tavoitteiden saavuttamista. Lisäksi yhtiöiden tulee raportoida kunnanvaltuuston niille asettamien toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta kesäkuussa ja joulukuussa 2025.

Tytäryhtiön tulee laatia vuosittain talousarvio omaa toimintaansa varten. Tytäryhtiön vuotuiset toiminta-, rahoitus- ja investointisuunnitelmat tulee toimittaa kunnan hallintopalveluihin seurantaan varten. Konserniin kuuluvien yhteisöjen on vuosittain raportoitava toiminnastaan kunnanhallitukselle. Raportointi tapahtuu toimintavuoden aikana valtuustolle tehtävän

raportoinnin yhteydessä sekä toimintavuoden päätyttyä yhteisöjen tilinpäätösten valmistumisen jälkeen. Lisäksi kunnan ja sen tytäryhteisöjen välillä pidetään vuodessa vähintään yksi suunnittelu- ja neuvottelutilaisuus yhteisten päämäärien ja strategioiden määrittelemiseksi. Tilaisuuksilla pyritään edistämään konsernin sisäistä yhteistyötä. Tätä pyritään kehittämään lisää vuonna 2025. Toivakan kunnan konserniohje on vuodelta 2018 ja edellyttää myös päivittämistä vuoden 2025 aikana.

5.1. Kiinteistö Oy Toivakanhaka

TOIMINTA-AJATUS

Yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön toimialana on rakennuttaa, omistaa ja hallita kiinteistöjä, ostaa ja vuokrata alueita ja rakennuksia sekä antaa vuokralle kiinteistöjä ja huoneistoja.

PALVELUSUUNNITELMA

Yhtiön on toimittava toiminta-ajatuksensa mukaisesti kuntastrategiaa ja omaa strategiaansa noudattaen.

Toivakan kunnanhallituksen 27.11.2023 hyväksymän päätöksen mukaisesti Kiinteistö Oy Toivakanhakan 76.000,00 euron de minimis -avustuksen ehtona vuonna 2024 on, että yhtiö laatii esityksen tarvittavista toimista omistajalleen siitä, miten yhtiö saatetaan liiketoimikelpoiseksi ja taloudellisesti vakaalle pohjalle.

Päätöksen mukaan yhtiö toimittaa omistajalleen kustannuslaskelmat sisältävän ja aikataulutetun kokonaisesityksen tarvittavista toimista helmikuun loppuun 2024 mennessä. Avustus maksetaan, kun kunnanhallitus on hyväksynyt kokonaisesityksen.

KOY Toivakanhaka ja Toivakan kunnanhallitus käsittelivät yhteisessä tapaamisessa 18.3.2024 KOY Toivakanhakan hallituksen näkemystä yhtiön tervehdyttämiseksi. Yhtiön hallituksen toimittama esitys ja sen johtopäätökset toimivat kunnanhallituksen päätösesityksen pohjana. Yhtiön toimittama esitys täyttää de minimis -avustukselle asetetut (27.11.2023) ehdot, ja kunnanhallitus hyväksyi de minimis -avustuksen 27.5.2024

Toivakan kunnanhallitus päätti 25.3.2024 muodostaa 600 000 euron pakollisen varauksen Toivakan kunnan tilinpäätökseen vuodelle 2023.

Kunta varautuu tällä pakollisella varauksella Kiinteistö Oy Toivakanhakan saatavien alaskirjaukseen. Päätöksen myötä Toivakan kunta pystyy vastamaan KOY Toivakanhakan esitykseen kunnan velkojen maksuvapautuksesta vuonna 2024 ja saatavien alaskirjauksesta vuonna 2025 ehdotettua nopeammin. KOY Toivakanhaka esitti omistajalleen pyynnön saatavien alaskirjauksesta kesäkuun alussa. Pyyntö hyväksyttiin kunnanhallituksessa 10.6.2024 ja valtuustossa 17.6.2024

Tehdyillä päätöksillä turvataan yhtiön maksuvalmius ja aloitetaan Hakan tervehdyttäminen. KOY Toivakanhakan omistajalleen toimittama esitys yhtiön tervehdyttämisestä edellyttää jo tehtyjen päätösten lisäksi vuosittaista lisätukea. Vuoden 2025 talousarviossa on varauduttu 50.000,00 euron de minimis -avustukseen.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Yhtiö asettaa tavoitteelliset tunnusluvut talousarviovuodelle 2025 ja raportoi niistä emolle.	Liikevaihto, tilikauden tulos, kunnan takaukset, omavaraisuusaste, mak-suvalmius.	Yhtiön talouden tervehdyttäminen suunnitelman mukaisesti, talouden tasapainottaminen asteittain.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Monipuolisen asuntotarjonnan turvaaminen	Joustava asiointi vuokraloyhtiössä ja sähköisen asioinnin kehittäminen	Asiakaskyselyiden ja asiakaspalautteiden kerääminen, ja tuloksista raportointi emolle vähintään 1 kerta vuoden 2025 aikana.
Monipuolisen asuntotarjonnan turvaaminen	Välttämättömiä korjaustoimenpiteitä toteutetaan suunnitellusti ja ajoissa. Arvioidaan ne kiinteistöt, joihin on mahdollista saada uusia vuokralaisia, ja joiden korjaaminen maksaa itsensä takaisin vuokralaisen myötä. Tarjotaan myytäväksi ne kiinteistöt, joiden peruskorjaukseen yhtiön taloudellinen tilanne ei riitä, ja joihin mahdollista saada markkinatoimija tai kiinteistökehittäjä. Kiinteistö Oy Toivakanhakan laatima konkreettinen ja asteittainen suunnitelma Toivakanhakan tulevaisuudesta	Ylläpidetään korkeaa vuokrausasetta ja toteutetaan tekniseltä kunnoaltaan hyvin kiinteistöjen peruskorjauksia. Myydään ne kiinteistöt, joihin mahdollista saada markkinatoimija tai kiinteistökehittäjä. Yhtiön laatiman talouden tervehdyttämissuunnitelman toteuttaminen ja yhtiön koon sopeuttaminen sen taloudelliseen kantokykyyn.
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>		
Tehokas asuntotarjonnasta viestiminen yhtiön toimesta	Suunnitelmallinen viestintä ja sen toteutus sähköisiä välineitä hyödyntäen	Vuokrausaste korkealle tasolle (väh. 85 %).

5.2. Toivakan Lämpö Oy

TOIMINTA-AJATUS

Yhtiön toimialana on kaukolämmön tuotanto ja jakelu. Lisäksi yhtiö voi harjoittaa yhdyskuntateknisten rakenteiden ylläpitoa ja huoltoa sekä muuta liiketoimintaa. Yhtiö voi omistaa ja hallita osakkeita ja kiinteistöjä.

PALVELUSUUNNITELMA

Yhtiön on toimittava toiminta-ajatuksensa mukaisesti kuntastrategiaa ja omaa strategiaansa noudattaen. Toivakan Lämpö Oy:n tavoitteena on taata edelleen asiakkailleen edullinen kotimaisiin polttoaineisiin perustuva lämmitys kilpailukykyisellä hinnalla. Toivakan Lämpö Oy:n hallitus on tarkistanut hinnoitteluaan vuodelle 2025 vain hakkeen kustannustason nousun johdosta.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Yhtiö asettaa tavoitteelliset tunnusluvut talousarviovuodelle 2025 ja raportoi niistä emolle.	Liikevaihto, tilikauden tulos, kunnan takaukset, omavaraisuusaste, maksuvalmius.	Kestävä taloudellinen pohja
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Läheltä kerätyn metsähakkeen hyödyntäminen polttoaineena kestävien arvojen mukaisesti	Yhtiö varautuu hakesopimusten päivittämiseen hyvissä ajoin	Paikallisesti tai lähellä tuotetun puuhakkeen hyödyntäminen polttoaineena 100 %:sti tulevina vuosina
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>		
Yhtiön tunnettavuuden lisääminen ja brändin vahvistaminen	Yhtiö keskittyy vahvistamaan viestintäänsä ja sähköisten kanavien käyttöä.	Uusia asiakkuuksia tulee tavoitella aktiivisemmin. Tavoitteena vähintään yksi uusi asiakas.

6. KÄYTTÖTALOUSOSA

6.1. Tarkastuslautakunta

TOIMINTA-AJATUS

Tarkastuslautakunta on lakisääteinen lautakunta, jonka valtuusto asettaa toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämiseksi. Tarkastuslautakunta valmistelee valtuustolle hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat. Tarkastuslautakunta vastaa kunnan ulkoisesta valvonnasta yhdessä tilintarkastusyhteisön kanssa.

Tarkastuslautakunnan keskeisin tehtävä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoitukseenmukaisella tavalla sekä arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan talousuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Tarkastuslautakunta valmistelee tilintarkastuspalvelujen hankinnan valtuustolle ja huolehtii kunnan ja tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Tarkastuslautakunta valvoo sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuksien noudattamista ja antaa ilmoitukset tiedoksi valtuustolle kaksi kertaa vuodessa.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Tarkastus tekee tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä koskevan päätösehdotuksen valtuustolle. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisena pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

PALVELUSUUNNITELMA

Tarkastuslautakunta kokoontuu kesäkautta ja vuodenvaihdetta lukuun ottamatta pääsääntöisesti kuukauden viimeinen torstai. Arviointitoiminnassa tarkastuslautakunta hyödyntää ensisijaisesti julkisesti saatavilla olevaa materiaalia kuntakonsernista ja kunnasta sekä niiden hallintoelinten toiminnasta. Lautakunta haastattelee viranhaltijoita, työntekijöitä ja luottamushenkilöitä sekä tekee tutustumiskäyntejä palvelukohteisiin. Tarvittaessa lautakunta pyytää nähtäväkseen myös sellaista ei-julkista materiaalia, jonka se katsoo arviointitoiminnan kannalta tarpeelliseksi. Arviointikertomus, tilinpäätöksen hyväksymisen esitys ja sidonnaisuuksien ilmoittaminen toteutetaan oikea-aikaisesti. Valtuustokauden vaihtuessa 2025 uuden lautakunnan koulutukseen on varattu rahaa lautakunnan budjettiin.

Tarkastuslautakunnan toimintakulut vuonna 2025 ja suunnitelmavuosina ovat 19 000 €/v.

TARKASTUSLAUTAKUNTA (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Toimintatuotot yht.	0	0	0
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-7 325	-9 000	-9 000
Palvelujen ostot	-8 117	-8 900	-9 900
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-74	-100	-100
Toimintakulut yht.	-15 515	-18 000	-19 000
Toimintakate	-15 515	-18 000	-19 000
Poistot ja arvonalentumiset	-814	-814	-814
Yhteensä	-16 329	-18 814	-19 814

6.2. Keskusvaalilautakunta

TOIMINTA-AJATUS

Valtuusto asettaa kuntaan toimikaudekseen keskusvaalilautakunnan, jonka tulee toteuttaa sille vaalilaissa määritellyt tehtävät. Keskusvaalilautakunta huolehtii vaalien yleisjärjestelyistä ja kuntavaaleissa lisäksi ehdokasasettelusta ja tuloslaskennasta.

PALVELUSUUNNITELMA

Vuonna 2025 toimitetaan alue- ja kuntavaalit. Keskusvaalilautakunta hoitaa em. vaalien osalta sille kuuluvat lakisääteiset tehtävät.

Vuonna 2026 ei ole säännönmukaisia vaaleja.

Vuonna 2027 toimitetaan eduskuntavaalit.

KESKUSVAALILAUTAKUNTA (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Myyntituotot	0	0	2 600
Tuet ja avustukset	4 447	8 000	2 600
Toimintatuotot yht.	4 447	8 000	5 200
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-6 028	-10 000	-13 655
Palvelujen ostot	-2 480	0	-3 940
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 556	0	-400
Toimintakulut yht.	-10 065	-10 000	-17 995
Toimintakate	-5 618	-2 000	-12 795
Yhteensä	-5 618	-2 000	-12 795

6.3. Kunnanvaltuusto

TOIMINTA-AJATUS

Kunnanvaltuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää kunnan ylintä päätösvaltaa. Valtuustolla on yleinen toimivalta päättää kunnan asukkaiden yhteisistä asioista. Päätösvalta kuuluu valtuustolle, jollei erikseen ole toisin säädetty tai jollei valtuusto ole itse siirtänyt toimivaltaansa kunnan muille viranomaisille vahvistamallaan hallintosäännöllä. Kunnanvaltuusto vahvistaa sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ja seuraa niiden toteutumista. Kunnanvaltuusto vahvistaa myös kuntakonsernin tytäryhteisöjen toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä konserniohjauksen periaatteet. Toivakan kunnanvaltuustossa on 21 valtuutettua.

PALVELUSUUNNITELMA

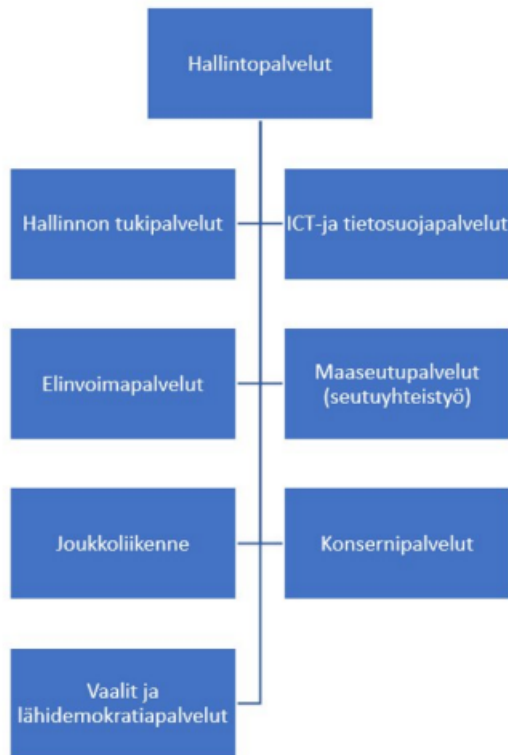
Kunnanvaltuusto kokoontuu keskimäärin 6–8 kertaa vuodessa. Iltakouluja järjestetään vuosittain eri aihepiirien ympärillä 3–4 kappaletta. Kunnanvaltuuston talousarviossa suurimman meroerän muodostavat henkilöstökulut, jotka koostuvat kokouspalkkioista.

KUNNANVALTUUSTO (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Toimintatuotot yht.	0	0	0
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-28 982	-26 900	-26 200
Palvelujen ostot	-4 447	-3 100	-3 900
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-16	0	0
Muut toimintakulut	-290	0	0
Toimintakulut yht.	-33 735	-30 000	-30 100
Toimintakate	-33 735	-30 000	-30 100
Yhteensä	-33 735	-30 000	-30 100

6.4. Hallintopalvelut

Hallintopalveluiden palvelualue toimii kunnanhallituksen alaisuudessa, vastaten hallinnon tukipalveluista, ICT- ja tietosuojapalveluista, elinvoimapalveluista, maaseutupalveluista (seutuyhteistyön kautta), elinvoimapalveluista (sis. työllisyys, viestintä ja markkinointi), konsernipalveluista, joukkoliikenteestä sekä vaali- ja lähidemokratiapalveluista.

Hallintopalveluiden esihenkilönä toimii kunnanjohtaja. Hallintopalveluiden henkilöstöön kuuluvat lisäksi ICT-suunnittelija, työllisyys- ja elinkeinosuunnittelija, talous- ja hallintosuunnittelija, viestintä- ja markkinointisuunnittelija sekä koulu- ja henkilöstösihteeri (40 % osuudella).

6.4.1. Kunnanhallitus

TOIMINTA-AJATUS

Kunnanvaltuusto- ja hallitus johtavat kunnan toimintaa tavoitteena kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen ja kestävä kehitys. Kunnanhallitus vastaa kuntalain sille määräämistä tehtävistä, kuten kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja niiden laillisuuden valvonnasta. Kunnanhallitus seuraa ja valvoo lautakuntia, palveluiden järjestämistä ja palvelutuotantoa sekä asetettujen tavoitteiden toteutumista.

PALVELUSUUNNITELMA

Kunnanhallitus kokoontuu keskimäärin kaksi kertaa kuukaudessa. Kunnanhallituksen talousarvio sisältää toimielimen toimintakuluja sekä koko kuntaan yhteisesti vaikuttavia kuluja. Lisäksi kunnanhallituksen talousarvioon kuuluvat kunnanjohtajaan liittyvät henkilöstökulut.

Kunnanhallituksen talousarviossa merkittävän osan kuluista muodostavat myös kunnan yhteistoimintaosuudet, joita ovat mm. Keski-Suomen liiton ja Kuntaliiton jäsenmaksut. Yhteistoimintaosuuksiin ja jäsenmaksuihin on varattu 45 000 euroa. TE2025-uudistukseen 1.1.2025 alkaen on varattu yhteistoimintaosuuksiin 182 000 euroa ja kunnan maksamaan työttömyysetuuskuluihin 200 000 euroa. Peruspalvelujen valtionosuus sisältää TE2025 osuuden 185 000 euroa ja valtion kompensatio työttömyysetuuskuluihin 71 337 euroa.

Toivakan kunta pilotoi vuonna 2023 yrityspalvelusetelin käyttöönottoa. Yrityspalvelusetelin avulla maksettiin avustuksia neljälle yritykselle. Yrityspalveluseteli on käytössä myös vuonna 2025, kuten myös opiskelijastipendi. Talousarviossa 2025 on varauduttu Kiinteistö Oy Toivakanhakalle maksettavaan de minimis -avustukseen 50 000 eurolla.

Kunnanhallituksen määrärahoissa on varauduttu myös joukkoliikenteen kustannuksiin nykyisellä joukkoliikenteen järjestämisen mallilla. Jyväskylän seudullisen joukkoliikenteen toimivalta-alue laajeni 1.1.2024 alkaen Jyväskylän, Laukaan ja Muuramen lisäksi neljään uuteen kuntaan. Toivakan lisäksi uusiksi sopimuskunniksi tulivat Hankasalmi, Petäjävesi ja Äänekoski. Joukkoliikenteeseen on budjetoitu 130 000 euroa vuodelle 2025

Vuoden 2025 asiointi- ja senioripäiväkydyt pyritään järjestämään kunnan taseessa olevilla testamenttivaroilla. Varojen käyttötarkoitus on ikäihmisten elämänlaadun virkistäminen ja parantaminen.

Maaseutuhallinnon osalta Toivakan kunta kuuluu yhteistoiminta-alueeseen, jonka isäntäkuntana toimii Laukaa. Toivakan osuudeksi on varattu 20 000 euroa.

Maaseutukehitys ry:n kuntaosuuteen on varattu 25 000 euroa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Kehitämme kunnanhallituksen ja vaikuttamistoimielinten yhteistyötä	Yhteiskokoukset ja tapaamiset	Toimiva tiedonvaihto ja osallistaminen
Arvioidaan toimintaympäristön muutosta	Vaikutusten ennakoarviointi	Vähintään yksi vaikutusten ennakoarviointi tehty
Huolehdimme edunvalvonnasta ja omistajaohjauksesta	Teemme aktiivista edunvalvonta- ja sidosryhmätyötä sekä raportoimme edunvalvonta- ja omistajaohjauksesta säännöllisesti kunnanhallitukselle	Edunvalvonta ja omistajaohjaus tukee kuntastrategian toteutumista
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Kehitämme saavutettavuutta ympäristötavoitteet huomioiden	Osallistutaan Jyväskylän kaupunkiseudun MAL-valmistelu- ja ohjausryhmän toimintaan ja Jyväskylän seudulliseen joukkoliikennetyöryhmän toimintaan	Edistää etenkin seudullisen joukkoliikenteen saatavuutta ja saavutettavuutta
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>		
Toivakka näyttöytyy haluttuna paikana asua, elää ja yrittää	Elinvoimapaalvelut toteuttavat tavoitetta tukevaa neuvontaa, ohjausta, markkinointia ja viestintää ja koko kuntaorganisaatio tukee sitä osaltaan	Positiivinen nettomuutto: 5 Tonttimyynti: 3 kpl Yritystonttimyynti: yhden tontin myynti Viisarimäen yritysalueelta
Myönteinen kehitys asukasluvussa ja työikäisten määrässä	Mainonta ja markkinointi, palvelutason ylläpitäminen ja kehittäminen	Asukasluku yli 2368 (vertailuvuosi 2023) Työikäisten määrä yli 53,20 % (vertailuvuosi 2022)
Pyrimme lisäämään yritysten määrää ja toimimme aktiivisena kumppanina kaikille yrityksille ja yhteisöille	Vahva yritys yhteistyö	Aloittaneiden yritysten määrä kasvaa Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten suhde
Toivakassa on korkea työllisyysaste	Elinkeino- ja työllisyyspalveluiden neuvonta ja ohjaus, TE2025-uudistuksessa osallisena oleminen	Työllisyysaste yli 74,90 % (vertailuvuosi 2022)
Vetovoimainen luonto ja liikuntamahdollisuudet	Toimitaan ympäristövastuullisesti ja ylläpidetään sekä kehitetään kunta- ja laisten monipuolisia liikuntamahdollisuuksia	Tyytyväiset käyttäjät ja korkea käyttöaste

HALLINTOPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Myyntituotot	217 586	192 692	249 676
Tuet ja avustukset	645	15 400	0
Muut toimintatuotot	71 402	0	0
Toimintatuotot yht.	289 633	208 092	249 676
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-416 746	-422 819	-398 144
Palvelujen ostot	-521 326	-439 042	-636 490
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-54 655	-25 300	-18 900
Avustukset	-249 543	-232 000	-255 000
Muut toimintakulut	-716 871	-67 645	-103 302
Toimintakulut yht.	-1 959 141	-1 186 806	-1 411 836
Toimintakate	-1 669 509	-978 714	-1 162 160
Rahoitustuotot ja -kulut	-100	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-25 968	-39 763	-33 637
Yhteensä	-1 695 576	-1 018 477	-1 195 797

6.4.2. Hallinto- ja talouspalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Hallinnon tukipalvelut vastaavat kunnan taloushallinnosta, kirjaamo- ja neuvontapalveluista, hallinnollisten palveluiden toimivuudesta, luottamushenkilöpalveluista sekä henkilöstöhallinnosta. Hallinnon tukipalvelut myös omalta osaltaan huolehtivat arkistoinnin ja tiedonhallinnan kehittämisestä.

Hallinnon tukipalveluiden tavoitteena on luoda puitteet palvelualueiden toimivalle ja tehokkaalle työskentelylle, varmistaa yhteistyön toimivuus asioiden valmistelussa sekä huolehtia luottamushenkilöiden tuesta. Toiminnalla tuetaan kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen päätöksentekoa sekä päätösten toimeenpanoa.

PALVELUSUUNNITELMA

Digitalisaatiota ja sähköisten palveluiden kehittämistä on tehty viime vuosina hallinnon tukipalveluissa merkittävältä osin ja sitä tullaan tekemään myös jatkossa. Tavoitteena on, että hallintopalvelut vastaavat parhaalla mahdollisella tavalla uuteen organisaatorakenteeseen ja sen painopisteisiin.

Toivakan kunta pilotoi vuonna 2024 Kansallisarkiston sähköisen arkistoinnin laajentamista yhdeksän muun pilottihankkeeseen valitun tahon kanssa. Tavoitteena on, että kunnat, hyvinvointialueet ja korkeakoulut voivat siirtää arkistoitavat tietoaineistonsa Kansallisarkistoon. Palvelun on tarkoitus olla koko julkishallinnon käytössä vuonna 2025. Tavoitteena on siirtää kunnan pysyvästi säilytettävä aineisto digitoituna Kansallisarkistoon. Kunnan kolme arkistotilaa sijaitsevat vanhan viraston kellarikerroksessa ja tarkoitus on digitoida koko pysyvästi ja pitkäaikaisesti säilytettävä aineisto. Suurimmat aineistokokonaisuudet siirretään Kansallisarkistoon vuoden 2024 aikana. Pieni osa siirrettävästä aineistoa digitoidaan ja siirretään vuoden 2025 aikana.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Panostetaan henkilöstön hyvinvointiin	Hyvinvointietu (Epassi) 100 €/v/ vakituinen työntekijä. Työsuhdepolkupyöräedun tarjoaminen vakituisille työntekijöille.	Lisätään henkilöstön hyvinvointia ja näyttäydymme houkuttelevana työnantajana. Luomme edellytyksiä arkiliikunnan lisäämiselle.
Henkilöstöinfot säännöllisiksi	Johtavien viranhaltijoiden henkilöstöinfot 4 kertaa vuodessa, tallenne Intraan. Säännölliset esihenkilöpalaverit. 12 kertaa vuodessa henkilöstön keskiviikkokokahvit, joihin myös Teams-osallistumismahdollisuus.	Henkilöstön tietoisuus kunnan ajan-kohtaisista asioista lisääntyy, ja viestintä parantuu. Lisäksi kunnan, hyvinvointialueen ja työllisyysalueen työntekijät vuorovaikutuksessa keskenään.

Lisätään henkilöstön tietoisuutta mielen hyvinvoinnista ja arjessa jakamisesta	Työterveyshuollon toimesta järjestetään Teams-muotoinen koulutus henkilöstölle, josta tehdään myös tallenne. Keskustellaan työterveyshuollon kanssa myös muista mahdollisista toimista edistää mielen hyvinvointia.	Sairauspoissaolot vähentyvät ja henkilöstö saa lisävalmiuksia oman ja työyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen ja jokainen tunnistaa oman roolinsa tämän tavoitteen edistämässä.
Luodaan henkilöstölle yhteiset työyhteisön pelisäännöt	Teetetään henkilöstölle kysely, jonka kautta voi tuoda ilmi tyytymättömyytensä työyhteisön käytäntöihin ja toimintaan sekä esittää ratkaisuehdotuksia. Kyselyn tuloksia käsitellään YT-toimikunnassa, jossa kirjataan ylös lista henkilöstöetuuksista sekä sallituista ja ei-sallituista käytänteistä.	Henkilöstön yhdenvertainen kohtelu sekä henkilöstön kuuleminen ja osallistamisen koko henkilöstön hyvinvointityössä.
Lisätään henkilöstön tietoisuutta tietosuojakysymyksistä	Kunta käyttää CyberCoach-palvelua, jonka kautta kunnan henkilöstö on velvoitettu suorittamaan tietosuojakoulutuksia. ICT-suunnittelija seuraa koulutustehtävien toteutumista.	Henkilöstö tunnistaa tietosuojaan liittyvät riskit ja osaa suojautua niiltä.

Uuden ajan maalaisidylli

Ylläpidämme ja kehitämme sähköistä palveluvalikoimaa	Verkkosivujen vastaamaan paremmin kuntalaisten tarpeita	Kunnan palveluita saatavilla 24 /7 (esimerkiksi kuntosalikortit, uimakoulut, ym.)
Analogisen arkiston digitointi	Analogisen aineiston digitointi jatkuu	Vanhan viraston kolmen arkistotilan säilytettävät asiakirjat on kaikki digitoitu
Teknologian mahdollistama ohjelmistojen automatisointi	Hyödynnetään ohjelmistojen mahdollistamat uudet automatisoinnit	Toteutetaan ”järjestelmä palvelemaan ihmistä” -periaatetta. Pyritään vapauttamaan työaika rutiinitehtävistä.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Kehitetään talousraportointia ja talousviestintää kuntaorganisaation palvelualueiden välillä, luottamushenkilötasolla ja kuntalaisten suuntaan	Viestitään kuntaorganisaatiota, luottamushenkilöitä ja kuntalaisia kunnan verkkosivuilla olevasta taloustietosivusta	Ajantasainen taloustieto koko organisaatiossa Kuukausittain päivitettävä taloustieto-osio verkkosivuilla
--	--	---

HALLINTO-JA TALOUSPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Myyntituotot	169 588	162 134	199 037
Tuet ja avustukset	313	0	0
Muut toimintatuotot	524	0	0
Toimintatuotot yht.	170 424	162 134	199 037
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-178 572	-135 163	-138 638
Palvelujen ostot	-110 651	-92 364	-106 616
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 296	-8 400	-4 200
Muut toimintakulut	-9 776	-26 454	-34 752
Toimintakulut yht.	-303 295	-262 381	-284 206
Toimintakate	-132 870	-100 247	-85 169
Poistot ja arvonalentumiset	-15 373	-30 472	-26 042
Yhteensä	-148 243	-130 719	-111 211

6.4.3. Henkilöstöpalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Toivakan kunnan ICT- ja tietosuojapalvelut vastaavat kunnan ICT-laitteistojen ja järjestelmien ylläpidosta sekä kunnan tietosuojasta. Myös jokaisella palvelualueella on vastuu huolehtia tietosuojan turvaamisesta omissa toiminnoissaan.

PALVELUSUUNNITELMA

ICT-palveluiden keskeinen tavoite vuonna 2025 on jatkaa vuosien aikana kertyneen korjausvelan kiinni ottamista. Vuoden 2025 keskeisimmät teemat ja hankkeet ovat:

Verkonvalvontaohjelmisto:

Tietoliikenneverkon eri laitteiden ja prosessien valvonta on yksi keskeinen asia, jolla saadaan reaaliaikainen kuva ja tieto mahdollisista poikkeamista verkon toiminnassa. Yleisin poikkeama on rikki mennyt laite. Valvontaohjelmalla saadaan kiinni verkon poikkeamia, jotka voivat tulevaisuudessa aiheuttaa ongelmia tietoliikenneverkkoon ja sen palveluihin. Näin voidaan ennaltaehkäistä mahdollista suurempaa haittaa verkon toiminnassa. Valvontaohjelmalla saadaan seurattua poikkeamia sekä työasemalta että matkapuhelimella – eli valvonta ei ole paikkasidonnaista ja asiaan voidaan näin ollen reagoida pikaisellakin aikataululla.

Tällä hetkellä kunnalla on käytössä Paessler PRTG:n valvontaohjelma. Käytössä oleva verkonvalvontaohjelma on maksuton, niin sanottu Freeware-ohjelma, jossa tarkasteltavia sensoreita (anturi/laite, joka mittaa sille määritellyjä muuttujia) on rajattu määrä.

Käytössä olevalla maksuttomalla ohjelmistoversiolla saadaan tällä hetkellä valvottua kriittisimpiä verkon komponentteja – kunnan palvelimia. Maksuton ohjelmaversio käsittää 71 sensoria. Jotta valvontaohjelma saataisiin käyttöön myös muiden verkkokomponenttien, kuten kytkimien, WLAN-tukiasemien, eri palvelinprosessien, jne. osalta, tulisi käyttöön ottaa ohjelman maksullinen versio. Paessler PRTG tarjoaa hinnoittelua, joka perustuu sensorien kokonaismäärään.

Paessler PRTG:n edullisin ja suppein valvontaohjelma sisältää 500 sensoria ja hinta on noin 1.700 €/vuosi.

Windows 10 käyttöjärjestelmä:

Kunnalla on käytössä noin 25–30 kappaletta työasemia, joissa käyttöjärjestelmänä tällä hetkellä on Windows 10 käyttöjärjestelmä. Pääosa näistä koneista on koulukeskuksen ja varhaiskasvatuksen käytössä. Microsoft on ilmoittanut, että Windows 10 käyttöjärjestelmän tuki päättyy 14. lokakuuta 2025. Tämä tarkoittaa sitä, että Microsoft ei enää tarjoa käyttöjärjestelmälle ilmaisia ohjelmistopäivityksiä, teknistä tukea ja tietoturvakorjauksia. Tämän takia Windows 10 käyttöjärjestelmän käyttö ei ole enää turvallista.

Ongelman ratkaisuun Microsoft tarjoaa maksullista ESU (Extended Security Updates) sovellusta, jolla Microsoft tarjoaa mahdollisuuden ostaa jatkoaikaa tietoturvapäivityksille aina vuoteen

2028 saakka. Microsoft myy jatkoaikaa vaihtoehtoisesti vuodeksi, kahdeksi tai kolmeksi vuodeksi. Ohjelma maksaa noin 66,00 €/vuosi/laite.

Kokonaiskustannus 30 koneen osalta olisi noin 2 000 €/vuosi. Käytössä olevien Windows 10-työasemien ominaisuudet riittävät niihin tehtäviin, joissa niitä käytetään – eli uutta laitekantaa ei näiden työasemien osalta tarvitse hankkia. Poikkeuksena mahdolliset laiterikot. Uuden työaseman hinta on noin 600–700 € riippuen sen ominaisuuksista ja käyttötarkoituksesta.

Windows Office/O365 lisenssit

Kunnan hallinnonalojen eri henkilöstön työnkuva on jokaisella erilainen. Osa tarvitsee tehtävissään useita Microsoftin sovelluksia (Word, Excel, Teams, PowerPoint, jne.) ja osalle riittää pelkkä sähköposti.

Työntekijöiden käyttämät Microsoft-sovellukset on sidottu käyttäjälle määritellyllä O365-lisenssillä. Yleisin henkilöstön käyttämä lisenssi on **Exchange Online (Plan 1)**, jonka hinta 3,44 €/kk. Lisenssi sisältää vain selainpohjaisen sähköpostin käytön.

Muut käytössä olevat lisenssit maksavat seuraavasti:

- **Microsoft 365 Business Basic**, 6,25 €/kk, selainpohjaiset Word, Excel, PowerPoint, Outlook, Teams, OneDrive, SharePoint, Exchange sovellukset
- **Microsoft 365 Business Standard**, 10,88 €/kk, työpöytä ja selainpohjaiset Word, Excel, PowerPoint, Outlook, Teams, OneDrive, SharePoint, Exchange, Clipchamp ja Microsoft Loop sovellukset
- **Office 365 E1**, 8,74 €/kk, edellisten lisäksi VivaEngage, VivaInsight, MS Booking, Delve, MS Stream, Sway, MS Forms, PowerApps, PowerAutomate ja MSPlanner
- **Office 365 E5**, 28,01 €/kk, käytössä ICT-suunnittelijalla Windows- ja O365-ympäristön pääkäyttäjänä

Uusia lisenssejä tarvitaan käyttöön silloin, kun kunta rekrytoi uusia henkilöitä. Lisenssi valitaan tehtäväkuvan mukaan.

Henkilöille, joilla tekstinkäsittely- ja taulukkolaskentaohjelman käyttö on vähäisempää ja satunnaista, voidaan työasemalle asentaa maksuton OpenOffice-sovellus. OpenOffice-sovellus sisältää mm. tekstinkäsittely- ja taulukkolaskentasovelluksen ja niillä voi käsitellä sekä Word että Excel-tiedostoja. Sovellus ei ole käyttäjätunnussidonnainen ja sovellusta voi käyttää kaikki työasemaa käyttävät.

Koulut ja varhaiskasvatus

Koulukeskuksen ja varhaiskasvatuksen osalta näköpiirissä ei ole suuria hankintoja. Mahdolliset hankinnat kohdistuvat koulukeskuksen luokissa oleviin videotykkeihin, joista suurin osa on hankittu vuosina 2015 ja 2016. Videotykkejä on rikkoutunut satunnaisesti ja ne on korvattu tällöin uusilla. Uuden videotykin hinta on noin 600 €.

Microsoftin ESU-sovelluksen myötä koulukeskuksen Windows 10 työasemat saadaan toimimaan turvallisesti aina vuoteen 2028 saakka.

Tekoäly/ChatGPT/Copilot

Tekoäly ja sen käyttö kasvaa tällä hetkellä suurta vauhtia. Markkinoilla on olemassa sekä ilmaisia että maksullisia versioita sovelluksesta. Ilmaisisissa versioissa käytetään yleensä vanhempia ja kevyempiä malleja (mallinnus, kaava, matemaattinen esitys, jne.) vastauksia/ratkaisuja haettaessa. Ilmaisisessa versiossa rajoitetaan myös kyselyiden/vastausten määrää vuorokaudessa.

Tekoäly pystyy luomaan vastauksia/ratkaisuja ICT-asioissa mm. eri laitteiden konfigurointiin, niiden käyttöönottoon ja ylipäänsä erilaisten ongelmien ratkaisuun. Tekoäly myös nopeuttaa vastausten/ratkaisujen saantia eri tilanteissa. Maksullinen, esimerkiksi ChatGPT, maksaa noin 18,00 €/kk.

Henkilöstön koulutus

Vuoden 2025 aikana tullaan edelleen parantamaan henkilökunnan tietoisuutta tietoturvan osalta. Koulutus auttaa vähentämään tietomurtojen ja kyberhyökkäysten riskiä, mikä voi säästää organisaatiolta huomattavia kustannuksia. Koulutuksen avulla henkilöstö on tietoisempi tietoturvan riskeistä ja opettaa heidät tunnistamaan ja raportoimaan uhkia.

Henkilöstön koulutuksen ja ylläpidon varmistamisessa käytetään CyberCoachin palvelua. Palvelu on selainpohjainen, eli se ei vaadi erillistä sovellusta sitä käytettäessä. Palvelussa saadaan tehtyä koulutuksia mm. tietoturva-, tietosuoja- ja kyberturva-asioista. Palvelu ei rajaa koulutusten määrää, vaan näitä voi tehdä rajattomasti. Palvelussa saadaan seurattua henkilöstön osallistumisaktiivisuutta ja osaamistasoa.

Palveluun on määritelty koko kunnan henkilöstö ja palvelun kustannus on 3,47 €/käyttäjä/kk.

Vastaisuudessa henkilöstölle toimitetaan sähköpostitse Kyberturvallisuuskeskuksen kuukausittain julkaisema Kybersää-katsaus. Kybersää kertoo kybermaailman tapahtumista ymmärrettävästi ja tiiviissä paketissa.

Vanhan kunnantalon purku

Vanhan kunnantalon suunniteltu purku vuonna 2025 tuo kustannuksia mahdollisten valokuitumuutostöiden myötä. Kunnan valokuituyhteydet kulkevat vanhan kunnantalon kautta mm. Toivakkatalolle.

Kiritty korjausvelka ja varasto:

Palvelimet: Vuonna 2024 saatiin korjausvelkaa otettua kiinni suurella harppauksella, kun kunnalle hankittiin uudet palvelimet. Kustannuksiltaan palvelimet ovat suurimpia kulueriä koko tietoliikenneinfraassa.

UPS-laitteet: Vuoden 2024 aikana myös UPS-laitteiden osalta on päästy tilanteeseen, että suurin osa UPS-laitteita on korvattu uusilla. Päivittämättä on muutama pieni UPS-laite ja kustannus/laite on noin 500 €/kpl.

Sophos RED: Verkossa olevat etätoimipisteet (jätevedenpuhdistamo, Touhuvakka, Kankaisten koulu) on kytketty kunnan verkkoon Sophos RED-laitteilla. Laitteet mahdollistavat salatun yhteyden etätoimipisteen ja kunnan verkon välillä. Tällä hetkellä laitteita on varalla mahdollisten laiterikkojen tullessa.

Kytkimet: Varastoon tulee hankkia 1–2 kytkintä (laite, joka yhdistää eri verkon laitteet toisiinsa ja hallitsee tietoliikennettä niiden välillä) mahdollisten laiterikkoutumisten varalta. Kytkimen hinta on noin 1.000 € riippuen sen ominaisuuksista ja käyttötarkoituksesta.

WLAN-tukiasemat: Myös langattoman verkon käyttämiä tukiasemia on varastossa mahdollisten vikatilanteiden varalta.

Muuta

Hyöky-palvelu

Kunta on ilmoittautunut Digi- ja väestöviraston Hyöky palveluun. Hyöky on Liikenne- ja viestintävirasto Traficom:n Kyberturvallisuuskeskuksen kansallinen hyökkäyspintakartoitus kyberturvallisuuden parantamiseksi. Palvelun tavoitteena on auttaa organisaatioita parantamaan kyberturvallisuuttaan tarjoamalla kohdennettua ja konkreettista havaintoihin perustuvaa tietoa heidän hyökkäyspinnastaan kyberuhkien tunnistamiseksi. Näin organisaatiot pystyvät tunnistamaan ja suojaamaan kohteitaan etukäteen, edistämään toimintakykyään ja kansalaisille tarjottavien palveluiden turvallisuutta ja toimintavarmuutta. Palvelu on maksuton.

Digiturvan kokonaiskuvapalvelu

Kunta ottaa käyttöön DVV:n (Digi- ja väestövirasto) Digiturvan kokonaiskuvapalvelun. DVV:n kuva palvelua seuraavasti:

”Digiturvan kokonaiskuvapalvelu on keväällä 2022 käyttöön otettu työkalu, joka on suunnattu julkisen hallinnon organisaatioille. Palvelun käyttö on maksutonta, ja se korvaa vuosittain toteutetut Digiturvakyselyt.

Digiturvan kokonaiskuvapalvelun avulla organisaatio voi arvioida, seurata ja raportoida digitaalisen turvallisuuden tilaansa. Palvelussa organisaatio voi ylläpitää ja päivittää tietojään sekä tuottaa ajantasaista tilannekuvaa omasta toiminnastaan. Lisäksi palvelu tarjoaa vertailutietoa oman toimialan ja organisaation koon sekä koko julkisen hallinnon tasolla.

Hyödyntämällä Digiturvan kokonaiskuvapalvelua organisaatio voi toteuttaa tiedonhallintalain vaatimustenmukaisuutta ja yleisen tietosuojasetuksen (GDPR) osoitusvelvollisuutta. Lisäksi kokonaiskuvapalvelu tukee organisaation digitaalisen turvallisuuden jatkuvaa strategista seuranta ja raportointia.

Kokonaiskuvapalvelun avulla Digi- ja väestötietovirasto ja digitaalisen turvallisuuden kehittämistä vastaava valtiovaraministeriö muodostavat julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden tilannekuvaa. Tämä tilannekuva auttaa valtiovaraministeriötä ohjaamaan digitaalisen turvallisuuden kehittämistä sekä Digi- ja väestötietovirastoa kohdentamaan kehittämistoimenpiteitä oikeille osa-alueille. Lisäksi Digi- ja väestötietovirasto laatii vuosittaisia raportteja julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden nykytilasta palveluun tallennettujen tietojen perusteella.”

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
ICT-ongelmien ja muiden ICT-asioiden hoidon nopeampi läpimenoaika	Mahdollisten ongelmien ennaltaehkäisy	Proaktiivisella toiminnalla (esim. verkonvalvontaohjelma) saadaan kiinni mahdollisista tulevista ongelmista esim. tietoliikenneverkon asioista ja sen päällä pyörivistä palveluista
	Tekoälyn mahdollinen käyttö	Miten tekoälyä voidaan käyttää erilaisissa ongelmatilanteissa ja ennaltaehkäisyssä
	Automaatio/ohjelmistorobotit	Voidaanko automaatiolla ja/tai ohjelmistoroboteilla saada toimintoja yksinkertaistettua ja helpotettua
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Turvallisuushkiin varautuminen ja tietoliikenneinfran kehittäminen	Panostetaan henkilöstön koulutukseen tietoturvan ja kyberturvallisuuden osalta	Ajan tasalla oleva tieto ja osaaminen
	Pyritään proaktiivisesti kehittämään olemassa olevan tietoliikenneinfran mahdollisten uhkien varalta	Turvallisempi ja vakaampi tietoliikenneinfra
	Verkon palveluiden kehittäminen	Palveluiden käytön helppous
	Elinkaaren päässä olevien verkkolaitteiden uusiminen	Verkon ja palveluiden turvallisuus
Tietosuoja	Tietosuojaselosteiden päivitys	Ajan tasalla oleva tietosuojaselosteet
Verkon ja sen palveluiden käytön helppous	Kuullaan ehdotuksia ja mielipiteitä henkilöiltä, jotka verkkoa ja palveluita käyttävät	Verkon ja palveluiden käytön helppous ja joustavuus
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>		
Kehitetään kunnan sähköisiä palveluita yhdessä eri hallinonalojen kanssa	Digitaalisten asiointimahdollisuuksien kehittäminen	Asioiden hoidon helppous

6.4.4. Elinvoimapalvelut

Toivakan kunnan viestintä- ja markkinointipalvelut sekä elinkeino- ja työllisyyspalvelut muodostivat yhdessä elinvoimapalvelut. Elinvoimapalveluita johtaa kunnanjohtaja, lisäksi elinvoimatiimiin kuuluu kunta ympäristöjohtaja. Elinvoimapalveluiden tavoitteena on ylläpitää ja kehittää kunnan elinvoimaisuutta asiakaslähtöisesti ja kuntastrategian tavoitteiden mukaisesti.

TOIMINTA-AJATUS: ELINKEINO JA TYÖLLISYYS

Elinvoimapalvelut parantavat Toivakan tunnettavuutta ja vetovoimaa, jotta kunta pysyy elinvoimaisena. Kuntaan houkuttelee uusia yrittäjiä. Yrittäjille tarjotaan tukea yrityksen käynnistämiseen, kehittämiseen ja sijoittumiseen Toivakan alueella. Lisäksi yrityksiä autetaan verkostoitumisessa ja viestinnässä. Tavoitteena on molemmin puolinen kumppanuus ja yhteistyö.

Toivakan kunnan tavoitteena on yleisesti edistää työllisyyttä kunnan alueella. Tämä pitää sisällään yritysyhteistyön lisäksi ohjausta työnantajille työllistämisen osalta, työttömien palvelemisen ohjauksen ja neuvonnan keinoin, aktiivista vuoropuhelua hyvinvointialueen työllisyystoimiin sekä tiivistä verkostoyhteistyötä työllisyyteen liittyen.

PALVELUSUUNNITELMA: ELINKEINO JA TYÖLLISYYS

Elinvoimapalvelujen tavoitteena on saada houkutelua yrittäjiä Toivakkaan. Vuoden 2025 tavoitteena on saada vähintään yksi yrittäjä aloittamaan toimintansa Viisarimäen yritysalueella. Tavoitteena on rakentaa Toivakkaan aktiivinen yritysverkosto ja olla haluttu yhteistyökumppani. Toivakan kunta on vuorovaikutteinen toimija verkostoissa, tapahtumissa ja hankkeissa. Toivakan yrittäjiä tuetaan rekrytointitarpeissa, yrityksen kehittämisessä sekä sukupolvenvaihdoksissa ja yrityskaupoissa. Tukea tarjotaan myös yrittäjän työkykyasioissa.

Kunnan palvelut ovat helposti saavutettavissa ja yrityspalveluita tarjotaan ihmiseltä ihmiselle. Yrittäjiä tuetaan yrityspalvelusetelillä. Toivakan kunta kuuluu kahteen elinvoimaa kehittävään organisaatioon kuntaosuudella. Leader ryhmä, Maaseutukehitys ry, toimii viiden kunnan alueella Keski-Suomessa, ja sen kautta alueen toimijat (yritykset ja yhdistykset) voivat hakea erilaisia avustuksia ja tukea toiminnan kehittämiseen. Toivakan kunta hyödyntää matkailumainonnassa ja tunnettavuustyössä Visit Jyväskylä Region -kuntayhteistyötä.

Työllisyyden palvelut muuttuvat vuoden alusta. 1.1.2025 Lakisääteisten TE-palvelujen järjestämisvastuu siirtyy Toivakan kunnan osalta Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueen vastuukunnan, Jämsän, järjestettäväksi. Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueeseen kuuluu kahdeksan kuntaa: Joutsa, Luhanka, Toivakka, Keuruu, Petäjävesi, Multia, Mänttä-Vilppula ja Jämsä. TE uudistuksen vuoksi, vuoden 2025 aikana tapahtuu järjestymistä, palvelujen tarkentumista sekä työllisyysalueella että kunnassa. Työllisyysalueella yhdessä päätetyn linjauksen mukaisesti uudistuksessa painotetaan lähipalveluita. Tämä tarkoittaa työllisyyden palveluiden tuleamista lähemmäksi asiakkaita ja palvelujen parempaa saavutettavuutta. Työllisyysuudistuksen avulla tavoitellaan työllisyysalueen ja kunnan välistä tiivistä yhteistyötä, jonka tavoitteena on parantaa mm. työnhakijoiden ja työnantajien kohtaantoa.

TOIMINTA-AJATUS: VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI

Viestinnän ja markkinoinnin tehtävänä on kehittää elinvoimaa ja kunnan yhteisöllisyyttä siten, että se luo kuntaan suotuisat olosuhteet asumiseen, elämiseen, työskentelyyn ja yrittämiseen.

Viestintä ja markkinointi tukevat kunnan elinvoimaisuutta sen veto- ja pitovoimaa vahvistamalla. Tavoitteena on edistää väestö- ja työpaikkakehitystä, yritystoiminnan lisääntymistä ja Toivakan tunnettavuutta.

Viestintä ja markkinointi korostuvat kaikessa kunnan työssä aina elinvoimapalveluista sisäiseen viestintään.

Vuoden 2024 aikana viestintä- ja markkinointiyhteistyötä on hyödynnetty yhä enemmän yhteisöjen ja yritysten toiminnan tukena. Yhteistyötä jatketaan vuoden 2025 aikana. Lisäksi kuntayhteistyön merkitys tulee kasvamaan markkinointitoimenpiteissä.

PALVELUSUUNNITELMA: VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI

Kehitetään kunnan tunnettavuutta mielikuvamarkkinoinnin keinoin ja tehostetaan esimerkiksi tonttimyyntiä kampanjoiden kautta monimediallisesti yli maakuntarajojen. Kunta tukee ja osallistuu erilaisiin seutukunnan tapahtumiin, jotka vastavuoroisesti lisäävät Toivakan tunnettavuutta ja strategian mukaista mielikuvaa. Kunta palvelee uusia ja vanhoja sidosryhmiä viestinnän ja viestintäyhteistyön keinoin sekä tekemällä sidosryhmäviestintää monikanavaisesti.

Kunta painottaa vuonna 2025 aikaisempaa enemmän viestinnällistä yhteistyötä ja kumppanuutta, jossa kunnan tunnettuustyötä tehdään yhdessä kehyskuntien kanssa. Lisäksi keskitytään sisäisen viestinnän toimenpiteisiin henkilöstön tarpeisiin vastaten ja tukien myös tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen sekä työllisyysalueen henkilöstön kanssa.

Vuonna 2025 elinvoimapalveluiden viestintäyhteistyötä yli palvelualueiden tehostetaan entisestään. Vuonna 2025 kunta painottaa erityisesti sitä, että markkinointitoimemme on kustannuksiltaan tehokasta, kartoitamme uusia markkinointikeinoja ja suunnittelemme tulevaa toimintaamme huomioiden strategiasta nousevat painopisteet. Tämä tarkoittaa myös toiminnan tarkailua ja koulutusta.

Jatketaan uusien markkinointikeinojen rohkeaa kokeilua. Rakennetaan mahdollisuuksien mukaan markkinointikampanjointia etenkin tilaisuuksien ja tapahtumien ympärille, ja suhtaudutaan avoimesti uusien tilaisuuksien ja tapahtumien järjestämiseen ja toteuttamiseen erilaisten yhteistyömallien avulla.

Kehitetään yhä digitaalisten palveluiden saavutettavuutta ja käytettävyyttä. Tämä sisältää eri toimijoiden ohjeistamista ja kouluttamista.

Jatketaan erilaisten kuntakyselyiden ja tiedottamisen säännöllistä toteuttamista monikanavaisesti. Jatketaan sidosryhmätilaisuuksien järjestämistä ja ollaan avoimia uusille tilaisuuksille sekä niiden toteuttamisen tavoille. Lisäksi tarjotaan kuntalaisille yhä useampia tilaisuuksia ja paikkoja olla osallisena kuntayhteisön toiminnassa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Otamme kuntalaiset mukaan päätöksentekoon – yhdessä syntyy parasta	Järjestämme sidosryhmien kanssa yhteisiä tilaisuuksia ja tuemme heitä toiminnassa ja siitä viestimisessä, toteutamme kyselyitä sekä tiedotamme aktiivisesti kunnan toiminnasta. Kannustamme kuntalaisia osallistumaan kunnan ja sen sidosryhmien toimintaan.	Kuntalaiset löytävät helposti ja ajantasaisesti tietoa kunnan toiminnasta kunnan kotisivujen lisäksi sosiaalisen median välityksellä. Yksi kuntakysely vuoden aikana, jonka lisäksi mahdollistetaan tapahtumakohtaiset palautteenannot.
Yhteistyön ylläpitäminen kunnan ja yritysten välillä.	Yrittäjien aamukahvitus ja muut kunnan ja yritysten väliset tilaisuudet	5–6 kertaa vuodessa
Yritysten kehittämisen tukeminen	Yrityspalveluseteli	2–3 seteliä vuodessa
Vuoropuhelu yrittäjien kanssa	Yritysvierailut	10–20 yritystapaamista vuodessa
Työllisyysuudistuksen vahva alku	Sopijakuntana edistämme vaikuttavien työllisyyspalveluiden toteuttamista	Minimoidaan työttömyysetuuden kuntaosuuden kustannusten nousu 2025 ja työttömyyden pitäminen alhaisena kunnassa
Yrittäjien tukipalvelut	Markkinointi- ja viestintänäkyvyyden -ja osaamisen lisääminen, ja kehityksen seuraaminen mm. kyselyjen kautta.	Markkinointi- ja viestintänäkyvyyden lisääntyminen sekä markkinointi- ja viestintäosaamisen lisääntyminen.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Toivakka on pieneksi kunnaksi moderni ja kehittää jatkuvasti esimerkiksi digitaalisia palveluita	Kehitämme jatkuvasti digitaalisia palvelujamme arjen sujuvoittamiseksi ja palveluiden saavutettavuuden varmistamiseksi.	Viestimme Toivakan olemassa olevista ja suunnitteilla olevista palveluista eri kanavissa ja tunnettavuustyön yhteydessä.
Kehitämme Viisarimäen yritysalueetta	Uusien yrittäjien houkuttelu ja markkinointi. Kartoitamme mahdollisuutta alueen osittaiseksi esirakentamiseksi.	Pyritään saamaan ensimmäinen yrittäjä sijoittumaan Viisarimäen yritysalueelle.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Kotoisa, helposti lähestyttävä pieni kunta. Mukava vieraillla tai jopa muuttaa kuntaan.	Teemme mielikuva-, markkinointi- ja tunnettavuustyötä eri kanavissa ja tapahtumissa.	Viestimme mm. markkinointikampanjoin sekä tapahtumissa Toivakan kunnan eduista: arkea sujuvoittavista palveluista, loistavasta sijainnista, edullisista tonteista, rauhasta ja luonnonläheisyydestä.
Olemme mukana tapahtumissa.	Rakennusmessut Rekrytointimessut Yrittäjäjuhlat Toivakan kesämarkkinat	Vuosittain.
Olemme tukemassa yhdistysten tapahtumia.	Tuemme yhdistysten tapahtumia viestinnän ja markkinoinnin keinoin.	Markkinoimme alueen tapahtumia tasapuolisesti oman viestintämme kautta, tarjoamme näkyvyysratkaisuja sekä viestintä- ja markkinointisuunnittelijan resurssia apuna tarpeen mukaan.

ELINVOIMAPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Myyntituotot	58	0	2 000
Tuet ja avustukset	235	15 400	0
Toimintatuotot yht.	293	15 400	2 000
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-80 547	-122 941	-86 375
Palvelujen ostot	-97 377	-112 169	-293 840
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-17 080	-2 600	-2 500
Avustukset	-131 156	-150 000	-200 000
Muut toimintakulut	-20 522	-27 296	-47 501
Toimintakulut yht.	-346 683	-415 006	-630 216
Toimintakate	-346 390	-399 606	-628 216
Yhteensä	-346 390	-399 606	-628 216

6.5. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan tehtävänä on tarjota hyvinvointi-, varhaiskasvatus-, esi- ja perusopetus-, kirjasto-, kulttuuri-, vapaa-aika-, liikunta- sekä nuorisopalveluita, etsivän nuorisotyön sekä vapaan sivistystyön, osallisuuden sekä kotouttamisen palveluita kokonaisuutena edistään tehokkaasti, taloudellisesti sekä yhteistyössä kuntalaisten koulutus- ja kehittämistarpeita sekä kokonaisvaltaista henkistä ja fyysistä hyvinvointia sekä kasvun ja oppimisen kokonaisuuksia.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta päättää vastuualueellaan toiminnassa noudatettavista perusteista ja yleisistä ohjeista, palveluidensa kehittämissuunnasta, painopistealueista ja toimintasuunnitelmasta sekä valmistelee ja tekee esityksiä sivistyspalveluiden hoitamiseen tarvittavista määrärahoista. Sivistys- ja hyvinvointilautakuntaan kuuluu seitsemän (7) jäsentä ja jokaiselle on nimetty varajäsen. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta kokoontuu pääsääntöisesti *kerran kuukaudessa kuukauden kolmantena tiistaina*, paitsi kesä- ja heinäkuussa vain tarvittaessa.

6.5.1. Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden hallinto

TOIMINTA-AJATUS

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut tarjoavat kestäväällä tavalla hyvän arjen palveluita hyvinvoinnin, varhaiskasvatuksen, opetuksen, kirjaston ja kulttuurin, vapaa-ajan, liikunnan, nuorisotyön sekä vapaan sivistystyön palveluita lisäten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa, osallisuutta ja jokaisen ihmisen hyvinvointia. Sivistys- ja hyvinvointipalveluilla tavoitetaan kokonaisia ikäluokkia ja ne koskettavat suurta joukkoa kuntalaisia. Sivistys- ja hyvinvointipalveluissa kuntalaisten tarpeet havaitaan varhain.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut edistävät kunnan vetovoimaisuutta ja luovat edellytyksiä sekä mahdollisuuksia elää aktiivista, luovaa ja merkityksellistä elämää; oppia, kasvaa ja kehittyä.

PALVELUSUUNNITELMA

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut toteutetaan kuntastrategian mukaisesti suunnitellen, toimien, kehittämisen ja johtaen.

Lautakunnan vastuualueelle kuuluvat hyvinvoinnin, osallisuuden ja kotoutumisen edistämisen, varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen, iltapäiväkerhotoiminnan, kirjaston ja kulttuurin sekä vapaa-ajan palvelut (nuoriso- ja liikuntapalvelut) ja vapaan sivistystyön palvelut.

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden johtoryhmän muodostavat rehtori-sivistysjohtaja, koulusihteeri, hyvinvointisuunnittelija, varhaiskasvatusjohtaja, kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelija sekä kirjastonhoitaja sekä lisäksi tarpeen mukaan muita vierailevia asiantuntijoita. Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden johtoryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa.

Koulujen rehtori hoitaa työajastaan 60 % rehtorin, 34,27 % sivistysjohtajan ja 5,73 % kirjastonjohtajan tehtäviä. Koulusihteeri työskentelee perusopetuksessa ja sivistys- ja hyvinvointipalveluiden hallinnossa 60 % täydestä työajasta.

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden hallintoon kuuluu lisäksi hyvinvointisuunnittelija. Hyvinvointisuunnittelija työskentelee hyvinvoinnin tiimissä yhdessä kirjastonhoitajan ja kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelijan kanssa.

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden hallintomenoja ovat henkilöstö- ja toimisto- sekä mahdolliset matkakustannukset sekä sivistys- ja hyvinvointilautakunnan kokouspalkkiot.

Hallinnolliset tehtävät hoidetaan määräaikoja noudattaen.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut tekevät laaja-alaista yhteistyötä kunnan eri palvelualueiden, toisten kuntien sivistys- ja hyvinvointipalveluiden sekä paikallisten ja alueellisten kolmannen sektorin toimijoiden kanssa sekä yhdyspinnoilla hyvinvointialueen kanssa.	Hyvinvointityöryhmän tavoitteellinen toiminta hyvinvointisuunnittelijan työn tukena. Yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa pyritään selkiyttämään ja tehdään tiivistä sivistys- ja hyvinvointipalveluiden sisäistä, eri palvelualueet ylittävää sekä muiden yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävää yhteistyötä.	Tavoitteenasettelusta suunnitelmien, toteuttamisen sekä toiminnan arviointiin poikkihallinnollisesti. Hyvinvointialueyhteistyö selkiytyy ja vahvistuu. Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden sisäinen yhteistyö toimii ennaltaehkäisevänä ja kaikenikäisiä kuntalaisia hyödyttävänä palveluna yhdessä muun muassa kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Voimavarojen kohdistaminen kuntastrategian arvojen mukaisesti: oppiva ja kehittyvä, avoin ja rohkea, aito ja yhteisöllinen.	Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden vuosikellon ajan tasalla pitäminen.	Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden vuosikellon kehittäminen yhä enemmän arkea ohjaavana asiakirjana palveluiden toteuttamiseksi.
Viestinnän kehittäminen osana nykyaikaisia sivistys- ja hyvinvointipalveluita	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut vahvistavat henkilöstönsä digi- sekä hyvinvointiosaamista vertaisoppien ja täsmäkoulutuksin palveluiden sujuvaan toteuttamiseen.	Digitaalisin keinoin vahvistetaan paitsi viestintää, myös osallisuuden ja osallistumisen mahdollisuuksia, lisätään työhyvinvointia ja vahvistetaan sivistys- ja hyvinvointipalveluiden vaikuttavuutta.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Toivakan sivistys- ja hyvinvointipalveluiden näkyminen hyvinvointialueyhteistyössä,	Toimitaan aktiivisesti hyvinvointialueyhdyspinoilla.	Yhteistyö hyvinvointialueen vastinparien kanssa.
sivistyskuntaverkostossa	Toimitaan aktiivisesti sivistyskuntaverkostossa sekä hankeverkostoissa.	Yhteistyö sivistyskuntaverkostossa.
sekä kunnan markkinoinnissa ja viestinnässä.	Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden näkyväksi tekeminen ja viestintä	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut osana kunnan vetovoimaisuutta ja markkinointia.

SIVISTYSPALVELUIDEN HALLINTO (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Tuet ja avustukset	61	0	0
Toimintatuotot yht.	61	0	0
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-106 670	-116 027	-124 057
Palvelujen ostot	-12 780	-6 238	-12 424
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 765	-1 200	-1 200
Muut toimintakulut	-500	-100	-100
Toimintakulut yht.	-123 716	-123 565	-137 781
Toimintakate	-123 655	-123 565	-137 781
Poistot ja arvonalentumiset	-814	-814	-814
Yhteensä	-124 468	-124 379	-138 595

6.5.2. Perusopetus

6.5.2.1. Opetuspalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Laadukas opetus- ja kasvatustyö on tärkeää jokaisena koulupäivänä, oppimista tapahtuu kaikkialla ja kaiken aikaa. Laaja-alainen osaaminen eli ihmisenä ja kansalaisena kasvamisen tavoitteet perusopetuksen ytimessä tarkoittavat tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Laaja-alaisen osaamisen lisääntyneet tarve tulee ympäröivän maailman muutoksista. Perusopetuksen kukin oppiaine rakentaa lasten ja nuorten osaamista oman tiedon- ja taidonalansa sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen. Oppimisen, osallisuuden, hyvinvoinnin ja kestäväen elämäntavan edistäminen ovat keskeisiä perusopetuksen tavoitteita.

Lukuvuoden 2024-2025 painopisteinä ja erityisen kehittämisen kohteina ovat viestintä, samanaikaisopetus ja hyvinvointioppiminen. Lukuvuoden 2025-2026 painopisteet ja kehittämisen kohteet valitaan kuluvan lukuvuoden arvioinnin yhteydessä. Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen yhteisiä kevät- ja joulujuhlia kehitetään yhteisen opinpolun juhlakulttuurin ja osallistumisen toteutumiseksi.

Opettajien tulee havaita oppilaiden oppimisen, koulunkäynnin sekä hyvinvoinnin ja opiskelu- huollon tuen tarpeet mahdollistaen oikea-aikainen, riittävän pitkäkestoinen ja toimiva tuki. Ohjaus- ja avustajahenkilöstöllä vahvistetaan tuen kohdentumista ja oikea-aikaisuutta. Oppilaiden tuen tarpeet ovat moninaistuneet ja vaativammankin erityisen tuen tarpeita oppilailta on. Perusopetuslain uudistus on tuomassa 1.8.2025 alkaen oppimisen tukeen, opetussuunnitelmiin ja sitä kautta koulujen toimintakulttuuriin valtakunnallisia suuria muutoksia. Lisäksi valtakunnallinen perusopetuksen tuntijako tulee muuttumaan 1.8.2025 alkaen.

Toivakan kunnan yhtenäisessä perusopetuksessa toimii kaksi koulua, Toivakan koulukeskus ja Kankaisten kyläkoulu. Syntyvyyden mukainen oppilasennuste on hienoisessa laskussa taloussuunnitteluvuosina.

Toivakan perusopetuksen noin 338 oppilaasta reilu puolet ovat oikeutettuja koulukuljetukseen.

Valtion hankeavustuksen turvin toteutetaan sekä koulukeskuksen että kyläkoulun kerhotoimintaa.

Toivakan perusopetuksen koulujen yhteistä osa-aikaista, laaja-alaista erityisopetusta antaa kevätlukukaudella 2024- 2025 viisi laaja-alaista erityisopetuksen tuntiopettajaa, joista kaksi on palkattu osa-aikaisina hankerahalla kesään 2025 saakka ja kaksi työskentelee puolikkaalla työajalla. Syyslukukauden 2025-2026 laaja-alaisen erityisopetuksen toteuttamista valmistellaan keväällä 2025 osana paikallisen opetussuunnitelman päivitystä.

Vahvin erityinen tuki Toivakan perusopetuksessa on sijoitettu Toivakan koulukeskuksen joustavaan pienryhmään (JOPI), jossa opettajana toimii erityisluokanopettaja.

Koulujen johtamisjärjestelyitä kehitetään perustamalla virka-apulaisrehtorin virka kolmen apulaisjohtajan tilalle.

KANKAISTEN KYLÄKOULU

PALVELUSUUNNITELMA

Kankaisten kyläkoululla on keväällä 2025 oppilaita vuosiluokilla 0–6 yhteensä 44, samoin oppilasennusteen (9.2024) mukaan lukuvuonna 2025–2026 oppilaita tulee olemaan yhteensä 44.

Lukuvuodesta 2026–2027 eteenpäin Kankaisten koululle ennustetaan syntyvyyden mukaan oppilasmäärän vähenemistä noin 33–35 oppilaaseen vuoteen 2029 mennessä.

Kankaisten kyläkoululla on kolme vakituisessa virassa olevaa luokanopettajaa. Opettajat opettavat kolmea yhdysluokkaa (0.–2., 3.–4. ja 5.–6).

Yksi luokanopettajista on opintovapaalla 31.5.2025 saakka ja hänen tilalleen on palkattu viransijainen.

Kankaisten kyläkoululla työskentelee yksi vakinainen ja yksi määräaikainen koulunkäynninohjaaja. Keväälle 2025 on varattu määrärahaa kahdelle määräaikaiselle koulunkäynnin ohjaajalle. Toinen koulunkäynnin ohjaajista toimii maanantaisin varhaiskasvatusta täydentävässä esiopetuksessa ja tiistaista torstaihin 0.–2. yhdysluokassa esiopetusoppilaiden tukena.

Kankaisten kyläkoulun oppilaiden oppimisen ja koulunkäynnin tukea täydentää kiertävä laaja-alainen erityisopettaja sekä käsityön ja esiopetuksen opettaja kerran viikossa. Jos Kankaisten kyläkoulun oppilaalla tuen tarve on niin suuri (esimerkiksi kehitysvammaisuus tai muu peruste), että oppilaalle tarvitaan vahvempaa tukea, rehtori tekee päätöksen oppilaan sijoittamisesta koulukeskukselle joustavaan pienryhmään (JOPI) ja sen myötä mahdollisesti integraatioon Toivakan koulukeskuksen yleisopetukseen.

Kankaisten kyläkoulun yhteydessä toimii myös päiväkoti Ruuhiryhmä.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Yhteistyöstä yhdessä tekemiseen.	Paikallisen KulttuuriVakka- suunnitelman toimeenpano lasten ja nuorten palveluiden yhteisenä kulttuuri- palveluiden koordinoimana.	KulttuuriVakka-suunnitelman toteuttaminen vuosikellomaisesti eri vuosiluokkakokonaisuuksissa. (Laaja-alainen osaaminen L2: Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu)
Opiskelutaitojen, lukutaidon ja lukuharrastuksen kehittäminen ja kehittyminen,	Lukuliikahdus Toivakan kirjastoon- suunnitelman mukainen yhteistyö kirjaston kanssa	Kirjastoyhteistyön monipuolisuus lukutaitoa ja -harrastusta tukien. (Laaja-alainen osaaminen: L4 Monilukutaito ja L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu)
oppimisympäristöjen laajentuminen luokkahuoneiden ulkopuolelle,	Joutsan ja Toivakan 4H-yhdistys järjestää yhteistyössä koulun kanssa mahdollisuuksia toiminnalliselle oppimiselle myös luokkahuoneiden ulkopuolella.	Oppimisen ja koulunkäynnin mielenkiinnon ja toiminnallisen oppimisen mahdollisuuksien lisääminen. (Laaja-alainen osaaminen: L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys;
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Yrittäjyyskasvatus	6. luokkalaisten osallistuminen Yrittäjä- hankkeeseen ja kyläkoulukahvilan järjestäminen	Kuudesluokkalaiset osallistuvat Yrittäjä- hankkeeseen. (Laaja-alainen osaaminen: Työelämätaidot ja yrittäjyys L6).
Hyvinvointioppimisen kehittyminen	Hyvinvointivuosikellon toteuttaminen.	Oppilaiden hyvinvointioppimisen ja kaveri- sekä tunnetaitojen oppimisen ja kehittyminen (Laaja-alainen osaaminen: Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3). Hyvinvointia opitaan luontevana osana kouluarkea kaikilla vuosiluokilla yhteisöllisesti ja yhteistyössä myös huoltajien kanssa.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Koulujen yhtenäinen hallinto, toimintakulttuuri ja opinpolku.

Kankaisten kyläkoulu osana yhtenäistä perusopetusta Toivakassa

Työjärjestyksiin sidotut, vakituiset liikuntasalivuorot Toivakan koulu-keskukseen, joiden yhteydessä toteutetaan myös musiikkiluokka- ja kirjastovierailut.
Tulevien 7. luokkalaisten ryhmäyttäminen jo 6. luokan aikana. (Laaja-alainen osaaminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot)

Virka-apulaisrehtori rehtori-sivistysjohtajan rinnalla ja osana koulujen johtoryhmää.

Yhteisöllinen, osallistava johtaminen yhtenäisessä perusopetuksessa.

Laadukkaat perusopetuspalvelut osana kunnan viestintää ja sisäisen viestinnän keinoin.

Viestinnän kehittäminen koulun ja kotien välillä, yli hallinto- ja kuntarajojen sekä kolmannen sektorin kanssa osana koulutyön sisäistä ja ulkoista viestintää sekä kunnan markkinointia.

Viestintä tukee arkityötä, vahvistaa yhteistyötä ja tekee näkyväksi myös laadukasta opetus- ja kasvatustyötä.

TOIVAKAN KOULUKESKUS

PALVELUSUUNNITELMA

Lukuvuoden 2024–2025 kevätlukukaudella koulukeskuksella on 16 luokkaa, joista rinnakkaisluokat on kuudella vuosiluokalla. Lukuvuoden 2025–2026 syyslukukaudella Toivakan koulukeskuksella on yhteensä 15 luokkaa, joista rinnakkaisia on viisi. Lisäksi koulukeskuksella on yksi esiopetuksen luokka. Oppilasmäärältään isoimmille luokille ja tuen tarpeiden mukaan arvioiden muodostetaan jakotunteja ja joustavaa ryhmittelyä.

Oppilasmäärä on keväällä 2025 esioppilaat mukaan lukien 294 oppilasta. Oppilasennusteen mukainen oppilasmäärä lukuvuonna 2025–2026 koulukeskuksessa on esioppilaat mukaan lukien 276 oppilasta ja lukuvuonna 2026–2027 esioppilaat mukaan lukien 257 oppilasta. Lukuvuodesta 2027–2028 eteenpäin koulukeskukselle ennustetaan syntyvyyden mukaista oppilasmäärän hienoista vähenemistä, noin 200–214 oppilaaseen vuoteen 2029 mennessä.

Toivakan koulukeskuksessa on kevätlukukaudella 2025 yhdeksän luokanopettajaa, joista kolme luokanopettajan virassa, kuusi luokanopetuksen tuntiopettajaa. Määräaikaisia tuntiopettajista on kolme. Syyslukukaudella 2025–2026 luokanopettajia on yhteensä kahdeksan, joista vakituisessa virassa on kolme.

Aineenopettajia kevätlukukaudella 2025 on 11. Aineenopetuksen tuntiopettajia on kuusi, joista viisi on vakituisia. Lehtoreita koulukeskuksella on neljä, joista yksi on virkavapaan sijainen.

Lisäksi eri aineita opetetaan ns. vaihtotunteina. Esimerkiksi luokanopettaja on kaksoiskelpoinen ja opettaa esimerkiksi A1-kieltä aineenopettajana.

Toivakan koulukeskuksen JOPI-ryhmässä opiskelee oppilaita

a. joiden kotiluokka on yleisopetuksessa, esimerkiksi kouluikäymättömät tai oppilaat, joilla on tarve päästä pienryhmään esimerkiksi jaksolle tai jonkin yksittäisen oppiaineen opetukseen. Eriytyisen tuen oppilaiden on pääsääntöisesti hyvä opiskella ylöspäin eriyttävässä opetusryhmässä, mutta heidän oppimistaan hyödyttää ja tukee myös pienempi erityisen tuen ryhmän ja erityisluokanopettajan tuki.

b. joiden kotiluokka on joustava pienryhmä (esim. toiminta-alueittain opiskelevat ja pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen oppilaat).

Mikäli oman kunnan erityisopetuspalvelut eivät riitä, järjestetään erityistä tukea tarvitsevien opetus pääsääntöisesti Jyväskylässä sijaitsevassa valtion erityiskoulussa.

Kaikilla oppilailta on oppimisen ja käyttäytymisen pulmissa oikeus saada riittävä ohjaustuki. Opetuspalveluissa määräaikaista tähän saakka toiminut NEPSY (neuropsykiatrisen)-kasvatusohjauksen tuki vakinaistetaan osaksi koulutyön rakenteita 1.8.2025 alkaen. Neuropsykiatrisen kasvatusohjaajan (NEPSY) työpanos on kunnan omaa opiskeluhoitopalvelua ja on paitsi ennaltaehkäisevää, myös kohdistuu niiden oppilaiden haasteiden tukemiseen, joiden tukemiseksi ja ohjaamiseksi tarvitaan erityisosaamista. Koulunkäynnin ohjaajien työpanos tullaan ohjaamaan

---

erityisesti luokkiin osaksi ryhmäohjausta sekä räätälöimään niille oppilaille, joiden oppiminen eniten tukea tarvitsee. Henkilökohtaisia kouluavustajia palkataan moniammatillisesti arvioiden oppilaille, joiden koulunkäyntiin liittyy koulunkäynnin tai turvallisuuden haasteita.

Toivakan koulukeskuksessa työskentelee kevätlukukaudella 2024-2025 neljä vakituista koulunkäynnin ohjaajaa ja kolme määräaikaista ohjaajaa, joista yksi toimii henkilökohtaisena koulunkäyntiavustajana. Esiopetusryhmässä työskentelee yksi vakituinen ja yksi määräaikainen ohjaaja/ lastenhoitaja. Lisäksi NEPSY-kasvatusohjaaja työskentelee määräaikaisessa tehtävässä kesään 2025 saakka, vakituisena 1.8.2025 alkaen.

Syksyllä 2025 koulukeskuksella jatkavat neljä vakituista koulunkäynnin ohjaajaa, joiden lisäksi varaudutaan palkkaamaan kolme määräaikaista koulunkäynnin ohjaajaa.

Sosiaalisen vahvistamisen SohVa- ryhmätoimintaa järjestetään NEPSY-ohjaajan ja opinto-ohjaajan toimesta osana koulutyötä.

Osa-aikaista nuorisotyötä koulussa/ koulunuorisotyötä tehdään yhteistyössä seurakuntien kanssa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Yhteistyöstä yhdessä tekemiseen.	Paikallisen KulttuuriVakka- suunnitelman toimeenpano lasten ja nuorten palveluiden yhteisenä kulttuuri- palveluiden koordinoimana	KulttuuriVakka-suunnitelman toteuttaminen vuosikellomaisesti eri vuosiluokkakokonaisuuksissa. (Laaja-alainen osaaminen L2: Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu)
Opiskelutaitojen, lukutaidon ja lukuharrastuksen kehittäminen ja kehittyminen,	Lukuliikahdus Toivakan kirjastoon- suunnitelman mukainen yhteistyö kirjaston kanssa sekä lukupiiriminta	Kirjastoyhteistyön monipuolisuus lukutaitoa ja lukuharrastusta tukien. (Laaja-alainen osaaminen: L4 Monilukutaito ja L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu)
oppimisympäristöjen laajentuminen luokkahuoneiden ulkopuolelle,	Joutsan ja Toivakan 4H-yhdistys järjestää yhteistyössä koulun kanssa mahdollisuuksia toiminnalliselle oppimiselle myös luokkahuoneiden ulkopuolella.	Oppimisen ja koulunkäynnin mielekkyyden ja toiminnallisen oppimisen mahdollisuuksien lisääminen.
riittävän tuen ja kouluun kiinnittymisen vahvistaminen sekä	NEPSY-kasvatustyön jatkumo	Oppilaiden kouluun kiinnittymisen, oppimisen, fyysisen ja psyykkisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen, ylläpitäminen ja niiden edellytyksiä lisäävä toiminta perusopetuksessa. NEPSY-kasvatustyön vakiinnuttaminen kunnan omana opiskeluhoitopalveluna
	Oppilaskunta- ja tukioppilastoiminnan näkyväksi tekeminen ja osallisuuden vahvistaminen	Oppilaiden koetun osallisuuden vahvistuminen ja sitoutuminen yhteisesti sovittuihin tavoitteisiin, järjestyssääntöihin ja oman koulu yhteisönsä käytänteisiin (Laaja-alainen osaaminen: L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen)
samanaikaisopetuksen kehittymisen osaksi toimintakulttuurin arkea.	Samanaikaisopetuksen kehittämisen osa-aikaisen erityisopetuksen ja aineen- sekä luokanopetuksen kesken suunnitelmallisesti, yhteisöllisesti käytänteitä rohkeasti kokeillen ja kokeiluista oppien.	Samanaikaisopetuksen työtavat vahvistavat oppilaiden oppimista, koulunkäyntiä sekä hyvinvointia ja opetushenkilöstön työssä jaksamista.

Uuden ajan maalaisidylli

Yrittäjyyskasvatus	6. luokkalaisten osallistuminen Yrittäjäkylä-hankeeseen.	Kuudesluokkalaiset osallistuvat Yrittäjäkylä-hankeeseen laaja-alaisen osaamisen vahvistamiseksi. (Laaja-alainen osaaminen: L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys).
Hyvinvointioppimisen kehittyminen	Hyvinvointioppimisen vuosikellon toteuttaminen.	Oppilaiden hyvinvointioppimisen ja kaveri- sekä tunnetaitojen oppimisen ja kehittyminen (Laaja-alainen osaaminen: Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3). Hyvinvointia opitaan luontevana osana kouluarkea kaikilla vuosiluokilla yhteisöllisesti ja yhteistyössä myös huoltajien kanssa.
	Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen yhteiset kevät- ja joulujuhlat.	Yhteinen opinpolun juhla- ja kulttuuri- ja osallistuminen.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Koulujen yhtenäinen hallinto, toimintakulttuuri ja opinpolku.	Toivakan koulukeskus osana yhteisöllistä perusopetusta Toivakassa.	Tulevien 7. luokkalaisten ryhmäyttyminen jo 6. luokan aikana. (Laaja-alainen osaaminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot)
	Virka-apulaisrehtori rehtori-sivistysjohtajan rinnalla ja osana koulujen johtoryhmää.	Yhteisöllinen, osallistava johtaminen yhtenäisessä perusopetuksessa.
Laadukkaat perusopetuspalvelut osana kunnan viestintää ja sisäisen viestinnän keinoin	Viestinnän kehittäminen koulun ja kotien välillä, yli hallinto- ja kuntarajojen sekä kolmannen sektorin kanssa osana koulutyön sisäistä ja ulkoista viestintää sekä kunnan markkinointia.	Viestintä tukee arkityötä, vahvistaa yhteistyötä ja tekee näkyväksi myös laadukasta opetus- ja kasvatustyötä.

6.5.2.2. Perusopetuksen iltapäivätoiminta IIPPARI

TOIMINTA-AJATUS

Aamu- ja iltapäivätoiminnalla tarkoitetaan perusopetuslain 628/1998 mukaista perusopetuksen oppilaille suunnattua ohjattua toimintaa, jonka kokonaisuudesta kunta vastaa. Perusopetuslain mukaisesti Opetushallitus päättää aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä antamalla toimintaa varten perusteet, jonka pohjalta olemme laatineet paikallisen toimintasuunnitelman. Toivakan perusopetuksessa järjestetään vuonna 2025 iltapäiväkerhotoimintaa. Toivakassa käytämme toiminnan nimenä esi- ja perusopetuksen iltapäiväkerhotoiminta (IIPPARI).

PALVELUSUUNNITELMA

Koululaisten iltapäiväkerhotoimintaa järjestetään 1.–2. luokkien oppilaille sekä erityisen tuen päätöksellä 3.–9.-luokkalaisille. Iltapäiväkerhotoiminta on maksullista. Iltapäiväkerhotoimintaryhmä toimii tiiviissä yhteistyössä yhdessä esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen toimintaryhmän kanssa.

Koululaisten iltapäiväkerhotoimintaa järjestetään sekä koulukeskuksella että Kankaisten kyläkoululla maanantaista perjantaihin.

Koulukeskuksella iltapäiväkerhotoiminnassa työskentelee kevään 2025 ajan määräaikainen vas-
tuuohjaaja sekä koulunkäynnin ohjaajia. Kankaisten kyläkoulun iltapäiväkerhotoimintaa ohjaa koulunkäynnin ohjaaja.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Arjen yhteistyötä tehdään lasten huoltajien lisäksi varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen sekä kirjaston, samoin mahdollisuuksien mukaan ulkopuolisten ohjaajien ja yhteistyökumppaneiden kanssa.	Toimivaan ja aitoon yhteistyöhön panostetaan arjen valinnoissa	Yhteistyö on luontevaa ja kaikkien arkea monipuolistavaa ja rikastavaa. Toiminnan painopisteenä perusopetuksen kanssa yhteisesti valittu hyvinvointitaitojen kehittyminen.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Hyödynnetään monipuolisesti sisätilojen sekä rakennettuja ja luonnon leikki- ja toimintapaikkoja.	Toimintaa järjestetään monipuolisesti eri tiloja ja ympäristöjä hyödyntäen.	Keskeistä on turvallisuus ja lasten viihtyminen.
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>		
Viestinnässä ja kohtaamisissa huoltajien kanssa pyritään kasvatuskumppaneina tukemaan rakentavasti lapsen kasvua ja kehitystä	Rakentava viestintä ja kohtaamiset huoltajien kanssa	Lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen yhteistyössä koulun ja kodin kanssa.

PERUSOPETUS (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Myyntituotot	359 242	340 609	403 715
Maksutuotot	16 757	15 000	6 000
Tuet ja avustukset	108 620	51 883	60 500
Muut toimintatuotot	23	0	0
Toimintatuotot yht.	484 641	407 492	470 215
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-2 123 792	-2 003 440	-2 262 787
Palvelujen ostot	-1 135 210	-1 189 666	-1 365 634
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-102 352	-108 420	-135 180
Muut toimintakulut	-597 147	-553 511	-600 658
Toimintakulut yht.	-3 958 501	-3 855 037	-4 364 259
Toimintakate	-3 473 860	-3 447 545	-3 894 044
Rahoitustuotot ja -kulut	168	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-17 265	-16 642	-24 376
Yhteensä	-3 490 956	-3 464 187	-3 918 420

6.5.3. Esiopetus

TOIMINTA-AJATUS

Esiopetus on tärkeä ajanjakso lapsen elämässä. Esiopetus suunnitellaan ja toteutetaan inklusion periaattein niin, että lapsilla on mahdollisuus innostua, kokeilla ja oppia uutta. Lapset laajentavat sosiaalisia taitojaan ja osaamistaan eri tiedon- ja taidonaloilla leikkiessään ja toimissaan, monipuolisessa vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisten kanssa. Varhaiskasvatus, esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Esiopetuksella on suuri merkitys lapsen kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa, tuen antamisessa ja samalla vaikeuksien ehkäisemisessä.

Esiopetusta järjestetään Toivakan koulukeskuksessa maanantaista torstaihin ja Kankaisten kyläkoululla tiistaista perjantaihin perusopetuksen lukuvuoden työ- ja lomapäivien mukaisesti. Lisäksi esiopetusta ostetaan tarvittaessa varhaiskasvatuksen yhteydessä ostopalveluna.

PALVELUSUUNNITELMA

Toivakan koulukeskuksessa toteutetaan pedagogisia yhteistyömuotoja ja monialaisia oppimiskokonaisuuksia varhaiskasvatuksen, esikoulun ja 1.–2.luokkien kesken. Kankaisten koulun esioppilaat työskentelevät yhdysluokassa koulunkäynnin ohjaajan tuella tiistaista torstaihin hyödyntäen myös monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Esiopetuksen opettaja antaa opetusta koulukeskuksessa maanantaista torstaihin ja Kankaisten koululla perjantaisin.

Kankaisten koululla on 5 esioppilasta keväällä 2025 ja oppilasennusteen mukaan 6 esioppilasta lukuvuonna 2025–2026.

Kankaisten esiopetuksessa on lukuvuonna 2026–2027 ennusteen mukaan 4 lasta ja lukuvuodesta 2027–2028 eteenpäin Kankaisten koululle ennustetaan esiopetukseen 3–5 lasta.

Toivakan koulukeskuksen esiopetuksessa on keväällä 2025 20 lasta ja oppilasennusteen mukaan lukuvuonna 2025–2026 18 lasta.

Toivakan koulukeskuksessa on lukuvuonna 2026–2027 ennusteen mukaan esiopetuksessa 19 lasta ja vuosina 2027–2029 esioppilaiden määrä vaihtelee 12 ja 16 välillä.

Toivakan koulukeskuksessa on yksi esiopetuksen opettaja, yksi koulunkäynnin ohjaaja, jonka työajasta 60% on lastenhoitajan työtä esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa sekä yksi henkilökohtainen kouluavustaja (40 % esiopetuksessa, 60 % varhaiskasvatuksessa) keväällä 2025. Lukuvuonna 2025–2026 Toivakan koulukeskuksen esiopetuksessa työskentelee yksi

esiopettaja ja kaksi koulunkäynninohjaajaa, joiden työajasta 60 % on lastenhoitajan työtä esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Yhteistyö yli hallinto- ja kuntarajojen sekä kolmannen sektorin kanssa	Paikallisen KulttuuriVakka-suunnitelman toimeenpano, kerhotoiminta sekä monipuolinen yhteistyö.	KulttuuriVakka-suunnitelman toteuttaminen vuosikellomaisesti esiopetuksessa, kerhotoiminta ja yhteistyö muussa toiminnassa.
Yhteistyö varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen sekä kolmannen sektorin kanssa	Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen nivelvaiheyhteistyötä vahvistetaan ja edistetään	Toimiva ja oppimista edistävä yhteistyö nivelvaiheissa viskarista eskariin ja eskarista epulle yhtenäisellä opinpolulla sekä huoltajien ja kasvatus- ja opetushenkilöstön kesken sekä opiskeluhuollon ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa.
	Suunnitelma yhteistyölle kolmannen sektorin kanssa	Esiopetuksen monipuolinen yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Hyvinvointioppimisen kehittäminen	Hyvinvointivuosikellon toimeenpano	Oppilaiden hyvinvointiosaamisen edistyminen, hyvinvointivuosikellon toteuttaminen
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>		
Tiedonkulun ja viestinnän selkiyttäminen ja lisääminen myös kunnan vetovoimatekijänä	Monipuolistetaan viestintäkanavia ja eri viestintätapoja	Esikouluelämän tavoitteista ja arjesta vuoropuhelua.

ESIOPETUS (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Myyntituotot	22 681	37 752	29 168
Tuet ja avustukset	976	0	0
Toimintatuotot yht.	23 657	37 752	29 168
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-127 269	-135 401	-163 323
Palvelujen ostot	-71 679	-57 710	-81 609
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-9 459	-6 860	-9 250
Muut toimintakulut	-80 742	-87 235	-80 980
Toimintakulut yht.	-289 150	-287 206	-335 162
Toimintakate	-265 493	-249 454	-305 994
Poistot ja arvonalentumiset	-4 796	-4 623	-4 435
Yhteensä	-270 288	-254 077	-310 429

6.5.4. Vapaa sivistystyö

TOIMINTA-AJATUS

Puulan seutuopisto järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta.

Kansalaisopistossa järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Kansalaisopistossa korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

PALVELUSUUNNITELMA

Puulan seutuopisto on ajan hengen mukainen ja tulevaisuuden merkityksellinen ja ketterä toimija. Opisto on näkyvä ja innovatiivinen tiedon, taidon, taiteen ja kulttuurin oppimisympäristö. Se on vetovoimaisesta ja korkeasta laadustaan tunnettu toimija, joka reagoi kurssilaisten ja yhteiskunnan tarpeisiin asiakaslähtöisesti yhteistyössä kunnan ja paikallisten toimijoiden kanssa. Puulan seutuopisto on elinikäisen oppimisen tukija vauvasta vaariin.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Monipuolinen ja laadukas kurssitarjonta	Kurssitoivekyselyt ja asiakaspalautekyselyt ja/tai -haastattelut, tilastot	Osallistujamäärät
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Kaikenikäisten hyvinvoinnin edistäminen	Kurssien tarjoaminen vauvasta vaariin, erityisesti nuoret ja ikääntyvät huomioiden	Osallistujien ikäjakauma
Terveiden, mielenterveyden ja jaksamisen edistäminen	Kurssitarjonnassa liikuntaa, terveyttä ja mielenterveyttä edistäviä luentoja ja ryhmiä.	Tilastot – Kurssien toteutuminen Hyvinvoiva kuntalainen
Kurssien määrän lisääminen	Suunnitellaan Toivakkaan 70 kurssia, markkinoinnin ja tiedottamisen tehostaminen	Kurssien määrä ja toteutumispromsentti suhteessa suunniteltuihin kursseihin
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>		
Opetustunnit toteutetaan opiston toimintakuntien vahvistaman tilauksen mukaisesti	Toivakassa toteutetaan 2000 tuntia	Toteutuneiden opetustuntien määrä
Taiteen perusopetuksen suosio säilyy hyvänä. Taidekoulun toiminnan kehittäminen Toivakassa.	Oppilasmäärä lisääntyy ja suoritteita kertyy. Konsertteja ja näyttelyitä järjestetään myös virtuaalisesti.	Opintosuoritteiden määrä. Musiikkikoulun konserttien ja taidekoulun näyttelyjen määrä.

VAPAA SIVISTYSTYÖ (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Toimintatuotot yht.	0	0	0
Toimintakulut			
Palvelujen ostot	-48 955	-60 000	-60 000
Muut toimintakulut	-46 089	-30 875	-35 527
Toimintakulut yht.	-95 044	-90 875	-95 527
Toimintakate	-95 044	-90 875	-95 527
Yhteensä	-95 044	-90 875	-95 527

6.5.5. Kulttuuri- ja kirjastopalvelut

6.5.5.1. Kirjasto

TOIMINTA-AJATUS

Kirjastolain mukaan kirjasto tarjoaa pääsyn aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin, ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa, edistää lukemista ja kirjallisuutta, tarjoaa tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon, tarjoaa tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. Kirjastolla tulee olla tarkoituksenmukaiset tilat, ajantasainen välineistö sekä riittävä ja osaava henkilöstö.

Toivakan kirjasto toimii osana Keski-kirjastot –kirjastoverkkoa ja kehittää toimintojaan yhdessä muiden keskisuomalaisten kirjastojen kanssa. Seutuyhteistyö mahdollistaa asiakkaille kaikkien seudun yleisten kirjastojen maksuttoman käytön. Omatoimikirjaston ansiosta aukioloajat ovat laajat.

PALVELUSUUNNITELMA

Kirjastopalvelujen tavoitteena on olla kunnan hyvinvointipalveluiden ytimessä sekä edistää esteettömyyttä ja saavutettavuutta. Kirjasto tarjoaa matalan kynnyksen palveluita monikanavaisesti ja tukee kuntalaisten osallisuutta yhteisöön ja yhteiskuntaan lisäten näin hyvinvointia. Kirjaston kokoelmatyössä otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon eri kielivähemmistöt, erilaiset oppijat ja lukemisesteiset. Kokoelmatyötä kehitetään myös yhteistyössä Keski-kirjastojen kanssa. Kirjaston kotipalvelua tarjotaan edelleen kotipalveluasiakkaan oman tukihenkilön avulla niille toivakkalaisille, jotka eivät korkean iän, sairauden tai vamman vuoksi itse voi asioida kirjastossa. Suunnitelmallista kirjastoyhteistyötä jatketaan Lukuliikahdus Toivakan kirjastoon- monilukutaitosuunnitelman mukaisesti varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen kanssa. Kirjasto vastaa omalta osaltaan kuntalaisten digiosaamisen tarpeisiin tarjoamalla tiloja, laitteita ja erilaisia opastuksia yhteistyöverkostoja hyödyntäen.

Kirjaston henkilökuntaan kuuluvat kirjastonhoitaja sekä hallinnollisia tehtäviä hoitava rehtorisivistysjohtaja, kirjastonjohtaja (5,73%). Kirjastonhoitaja kuuluu hyvinvoinnin sydämen tiimiin yhdessä kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelijan sekä hyvinvointisuunnittelijan kanssa.

Toivakan kirjasto on mukana Jyväskylän kaupungin perustamassa Keski-kirjastojen hankintareenkaassa, jossa on yhteiskilpailutettu kotimainen kirjastokirjallisuus. Kirjasto hankkii e-aineistoja asiakkaiden käyttöön yhdessä muiden Keski-kirjastojen kanssa ja on mukana valtakunnallisessa E-kirjastossa.

Kirjasto kehittää osaamistaan tulevaisuuteen suuntaavasti ja ottaa käyttöön uusia teknologioita sekä palvelu- ja toimintamalleja yhteistyössä Keski-kirjastojen kanssa. Vuonna 2025 selvitetään uuden kirjastojärjestelmän hankintaa mahdollisesti Pirkanmaan ja Keski-Suomen kirjastojen (PiKe)-yhteistyönä.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Kuntalaisille annetaan mahdollisuus osallistua kirjastopalveluiden kehittämiseen.	Vuosittainen asiakas- ja palvelukysely. Lisäksi mahdollistetaan jatkuva palautteen antaminen ja seurataan palautteita säännöllisesti.	Palautteiden ja asiakaskyselyn vastausten pohjalta kehitetään palveluita ja lisätään asiakastytyvyyttä.
Kirjastoyhteistyö varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa	Lukuliikahdus Toivakan kirjastoon - monilukutaitosuunnitelman toteuttaminen vuosikellon mukaisesti.	Kirjastoyhteistyön kehittäminen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa siten, että yhteistyö vastaa kirjastoresursseja ja lukutaidon sekä lukuharrastuksen edistämisen tarpeita.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Kirjasto arjen hyvinvoinnin ytimessä	Digineuvontaa tarjotaan kuukausittain digitutortoimintana. Kirjasto osallistuu yhteistyössä hyvinvointipalvelujen henkilöstön kanssa hyvinvointia lisäävien tapahtumien järjestämiseen. Aikuisten lukupiirin järjestäminen yhteistyössä Toivakan koulukeskuksen kanssa.	Digitaalisen syrjäytymisen ehkäiseminen. Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen. Lukuharrastuksen vahvistaminen ja tukeminen, lukemiseen innostaminen.
Neuroesteetön kirjasto	Kirjastolle NEPSY-nurkkaus	Neuroesteettömän kirjastoympäristön vahvistuminen hyvinvoinnin edistäjänä. NEPSY-tietonurkkaus valmistuu v. 2025.
Kirjaston tilojen entistä monipuolisempi käytettävyys	Kirjastosalin käyttösääntöjen päivittäminen. Sähköisen varausjärjestelmän käyttöönotto tilavarauksissa.	Tilojen tarjoaminen etätyöskentelyyn ja opiskeluun aiempaa laajemmin.
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>		
Kirjastopalvelut tunnetuksi; kirjasto on hyvinvointipalvelu, jonka tavoittaa kaikissa elämäntilanteissa.	Monikanavainen asiakaspalvelu ja viestintä palveluista.	Kirjaston ei-käyttäjistä kirjaston käyttäjiä.
Valtakunnallinen E-kirjasto tasa-arvoisten ja toimivien e-kirjastopalveluiden tuottajana.	Valtakunnallisen E-kirjaston aineisto toivakkalaisten käytössä.	E-kirjaston riittävän laaja kokoelma (e-kirjat, e-äänikirjat sekä e-lehtien digitaaliset näköisversiot) ja tunnettavuuden kehittäminen.

6.5.5.2. Kulttuuripalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Kulttuuripalveluiden tehtävänä on tuottaa kuntalaisille vauvasta vaariin hyvinvointia, virkistystä ja elämyksiä sekä osallistaa kuntalaisia, yhdistyksiä ja yhteisöjä mukaan kulttuurin tuottamiseen.

PALVELUSUUNNITELMA

Kulttuuripalveluista vastaa kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelija, jonka työajasta osa kuuluu kulttuuripalveluihin. Kulttuuripalveluita ovat esimerkiksi erilaiset tapahtumat ja esitykset sekä nuorisotilatoiminnan kulttuurinen nuorisotyö. Lisäksi Harrastamisen Suomen mallin kerhona toimii keväällä 2025 Sirkuskerho, joka tarjoaa alakouluikäisille lapsille liikunnallisen kulttuuriharrastuksen.

Kaikenikäiset kuntalaiset kattava Toivakan KulttuuriVakka-suunnitelma edellyttää edelleen päivitystä. Päivityksessä tullaan osallistamaan kuntayhteisön toimijoita (esim. yhdistykset ja yhteisöt). Keväällä 2025 toteutetaan kulttuuripalveluiden aikuisille ja ikääntyneille arviointikysely, jota hyödynnetään suunnitelman laajentamisessa kaikkiin ikäryhmiin.

KulttuuriVakka-suunnitelmaan sisältyy lasten- ja nuortenkulttuurin yhteistyöverkosto Kulttuuriaitan Toivakan toimintasuunnitelma. Kulttuuriaitta on seudullinen lastenkulttuurikeskus, jonka avulla toteutetaan lasten- ja nuortenkulttuurin sisältöjä ohjausryhmän kesken valittujen sisältöjen perusteella.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Kulttuurin keinoin vahvistettu kuntalaisten hyvinvointi, osallisuus ja yhteisöllisyys.	Toivakan vauvasta vaariin -KulttuuriVakka -kulttuurisuunnitelman päivityttäminen yhdessä varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen, kolmannen sektorin, kuntalaisten ja kulttuurin ammattilaisten kanssa.	KulttuuriVakka-kulttuurisuunnitelman valmistuminen ja toteuttaminen.
	Lasten ja nuorten kulttuuripalvelujen sisältöjä suunnitellaan syksyllä 2024 toteutetun arviointikyselyn tulosten perusteella. Keväällä 2025 toteutetaan kulttuuripalveluiden arviointikysely aikuisille ja ikääntyneille.	Kulttuuripalvelujen tuottaman kuntalaisten hyvinvoinnin ja osallisuuden näkyväksi tekeminen.

Uuden ajan maalaisidylli

Kulttuuripalvelut ovat kaikille ikäryhmille saavutettavia.	Paikallisia kulttuuritoimijoita kutsutaan hyvinvointia lisääviin tapahtumiin. Kulttuuritoimintaa suunnitellaan osana Kulttuuriaitta-verkoston yhteistyömahdollisuuksia hyödyntäen.	Kulttuurin tuottamiselle ja kuluttamiselle on tarjolla monipuolisia mahdollisuuksia. Kulttuuriaitta-toimintasuunnitelman mukaisten sisältöjen toteutuminen.
	Nuorisotila Vakkarilla järjestetään kulttuurisen nuorisotyön teemailtoja.	Nuorten kasvua, itsenäistymistä ja osallisuutta yhteiskunnassa on tuettu hyödyntämällä nuorisotilatöinnassa kulttuurista nuorisotyötä.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Paikallisen kulttuurituntemuksen sekä alueellisen näkyvyyden kehittäminen.	Kulttuuritoimijoiden karttaa kehitetään ja sitä hyödynnetään viestinnässä sekä tapahtumien suunnittelussa.	Toivakkalaiset kulttuuritoimijat näkyvät ja heidät tunnetaan alueellisesti.
--	--	---

KULTTUURI- JA KIRJASTOPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Myyntituotot	1 596	200	0
Tuet ja avustukset	219	1 718	0
Muut toimintatuotot	547	0	0
Toimintatuotot yht.	2 362	1 918	0
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-75 887	-55 932	-74 081
Palvelujen ostot	-23 509	-24 254	-29 448
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-19 421	-23 350	-23 550
Muut toimintakulut	-64 019	-57 111	-65 175
Toimintakulut yht.	-182 835	-160 647	-192 254
Toimintakate	-180 473	-158 729	-192 254
Rahoitustuotot ja -kulut	6	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-299	-5 333	-3 584
Yhteensä	-180 765	-164 062	-195 838

6.5.6. Vapaa-ajan palvelut

TOIMINTA-AJATUS

Vapaa-aikapalvelut tuottaa ja kehittää sekä osallistaa kuntalaisia suunnittelemaan ja tuottamaan monipuolisia, hyvinvointia tukevia vapaa-aikapalveluja ja –tapahtumia kaikenikäisille toivakkalaisille.

PALVELUSUUNNITELMA

Vapaa-aikapalvelut koordinoi toimintojen ja tapahtumien toteuttamisen tilantarvetta ja varauksia. Vuonna 2025 otetaan käyttöön kunnan tilojen sähköinen varausjärjestelmä. Lisäksi vuoden 2025 aikana toteutetaan liikuntapaikkoja koskevaa kävijämääräseurantaa.

Kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelijan työajasta osa kuluu vapaa-aika- ja liikuntapalveluihin. Kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelija tekee yhteistyötä vapaa-aikapalveluiden tuottamisessa kuntaorganisaation sisällä sekä yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelijan työn painopisteenä vapaa-ajan palveluissa on lapset ja nuorisot. Painotus näkyy muun muassa valtion hankeavustuksen turvin toteutettavan Harrastamisen Suomen mallin koordinoinnin tehtävässä. Harrastamisen Toivakan malli -hankkeella kehitetään toivakkalaisten lasten ja nuorten hyvinvointia mahdollistamalla heille mieluisia ja maksuton harrastus koulupäivän jälkeen. Hyvinvointia kehitetään fyysisistä, sosiaalisista ja psyykkisistä näkökulmista tarjoamalla kerhoja, jotka: ovat liikunnallisia; tarjoavat mahdollisuuden viettää aikaa ystävien kanssa ja luoda uusia ystävyysuhteita; kehittävät lasten tunnetaitoja. Hankkeella tarjottavat harrastukset on valittu perustuen aiemmilla hankekausilla lapsille ja nuorille mieluisiksi todettuihin harrastuksiin sekä helmikuussa 2024 Toivakassa toteutetun harrastustoivekyselyn tuloksiin. Harrastuksia on suunniteltu yhdessä toimintaa tuottavien tahojen kanssa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Hyvinvointia monipuolisesti tukevat ja edistävät, kuntalaislähtöiset vapaa-ajan palvelut.	Vapaa-aikapalveluiden tuottamisessa tehdään yhteistyötä kuntayhteisön eri toimijoiden kanssa. Yhteisöjen tapahtumavuosisikelloa hyödynnetään tapahtumien suunnittelussa. Vapaa-ajan palvelujen osalta toteutetaan arviointikysely.	Kuntayhteisön vapaa-ajantoimintoja ja tapahtumia tuotetaan suunnitelmallisesti ja resurssiviisaasti kuntalaisten tarpeet huomioiden. Palveluita kehitetään tiedolla johtamisen keinoin.

Uuden ajan maalaisidylli

Turvalliset edellytykset ja olosuhteet omaehtoisille ja ohjatuille vapaa-ajantoinnoille.

Ylläpidetään vapaa-ajantoimintojen rakennettuja olosuhteita yhteistyössä kuntaympäristöpalvelujen kanssa.

Vapaa-ajantoihin käytettävät olosuhteet vastaavat eri-ikäisten kuntalaisten tarpeisiin painottaen nuorten tarpeita.

Kehitetään vapaa-ajantilojen varustusten käytäntöjä ja otetaan käyttöön sähköinen tilavarausjärjestelmä.

Sähköinen tilavarausjärjestelmä on otettu käyttöön. Vapaa-aikaan käytettävät tilat ovat kuntalaisille aiempaa helpommin varattavissa ja käytettävissä.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Vetovoimaiset vapaa-ajan palvelut.

Viestitään kuntayhteisönä vapaa-ajan mahdollisuuksista ja olosuhteista kohderyhmille paikallisesti Toivakassa ja alueellisesti Keski-Suomessa.

Toivakan vapaa-ajan mahdollisuudet ovat näkyvillä paikallisesti ja alueellisesti lähikunnissa.

6.5.6.1. Liikuntapalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Liikuntapalveluiden tehtävänä on edistää liikunnallista elämäntapaa ja harrastamista sekä edistää liikuntapalvelujen saatavuutta.

PALVELUSUUNNITELMA

Liikuntapalvelut tarjoaa edellytykset aktiiviselle elämäntavalle ja liikkumiselle. Lisäksi liikuntapalvelut järjestää liikuntapahtumia yhdessä kolmannen ja neljännen sektorin kanssa. Tilojen ja alueiden hoidosta vastaa kuntaympäristöpalvelut.

Liikuntapalvelut vähentää liikuntaan liittyviä esteitä ja ylläpitää ja kehittää olosuhteita yhdessä kuntaympäristöpalvelujen kanssa. Esimerkkinä tästä on liikuntapaikkojen vuorotarjonta. Lisäksi liikuntapalvelut kehittää kuntayhteisön eli kunnan, yhdistysten ja yhteisöjen, seurakuntien ja yritysten yhteistyötä liikunnan osa-alueella.

Vuonna 2025 hyödynnetään syksyllä 2024 valmistunutta liikuntapaikkasuunnitelmaa liikuntapaikkojen ylläpitämisessä ja kehittämisessä yhteistyössä kuntaympäristöpalveluiden kanssa. Liikuntapaikkasuunnitelmaa päivitetään arviointikyselyn avulla.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Liikuntapalvelujen tuottaminen kuntayhteisön kesken.	Liikkumista edistävien toimijoiden kokoaminen yhteen Toivakan liikuntaforumiin. Toteutetaan liikuntapaikkoja koskeva arviointikysely.	Kuntayhteisön liikuntatoimijoiden toimiva yhteistyö. Eri-ikäisten kuntalaisten tarpeita ja kiinnostuksen kohteita vastaavien liikuntapalvelumahdollisuuksien järjestäminen.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Turvalliset ja houkuttelevat liikkumisolosuhteet.	Liikkumisympäristöjä ylläpidetään yhteisöllisen ja liikkuvan elämäntavan mahdollistamiseksi yhteistyössä kuntaympäristöpalveluiden kanssa liikuntapaikkasuunnitelman mukaisesti.	Liikuntapaikkasuunnitelma ohjaa liikkumisolosuhteiden ylläpitoa ja kehittämistä.
Toivakkalaisten liikuntapaikkojen kehittäminen resurssiviisaasti.	Liikuntapaikkojen käyttäjämäärien ja käyttöasteen anonyymin laskennan toteuttaminen esimerkiksi kävijälaskurilla tai otannalla.	Sisä- ja ulkoliikuntapaikkojen käyttäjäseuranta kehittyä.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Viestintä Toivakan monipuolisista liikummahdollisuuksista veto- ja pitovoimatekijänä. Viestinnässä nostetaan esille liikummahdollisuuksia ja liikuntaa edistäviä toimijoita. Toivakkalaiset liikuntapaikat ja -toimijat tunnetaan myös kuntayhteisön ulkopuolella terveyden ja hyvinvoinnin edistäjinä.

VAPAA-AJAN PALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Myyntituotot	9 832	5 000	8 000
Tuet ja avustukset	4 025	5 220	330
Muut toimintatuotot	944	0	0
Toimintatuotot yht.	14 801	10 220	8 330
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-20 740	-25 398	-24 961
Palvelujen ostot	-20 078	-8 056	-8 420
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-8 368	-5 300	-3 850
Avustukset	-741	0	0
Muut toimintakulut	-179 011	-98 824	-132 390
Toimintakulut yht.	-228 938	-137 578	-169 621
Toimintakate	-214 137	-127 358	-161 291
Poistot ja arvonalentumiset	-2 533	-6 774	-6 446
Yhteensä	-216 670	-134 132	-167 737

6.5.7. Varhaiskasvatus

TOIMINTA-AJATUS

Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista pedagogista lasten kasvatusta, opetusta sekä hoitamista, jota arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen kokonaisvaltaista kasvuun, kehitystä ja oppimista yhteistyössä kasvatuskumppanuudessa huoltajien kanssa.

Kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen tarpeen mukaan sekä oikeus saada oikea-aikaista tukea omaan kasvuunsa, kehitykseensä ja oppimiseensa.

Varhaiskasvatusta järjestetään Toivakassa kunnallisena varhaiskasvatuksena kahdessa päiväkodissa (Touhuvakka ja Ruuhiryhmä) siten, että niissä on varhaiskasvatustilain mukainen henkilöstömitoitus. Lisäksi tarjotaan yksityistä perhepäivähoitoa ja päiväkotihoidon palvelusetelillä sekä seudullisesti Jyväskylän seudun verkostokuntien ja tarvittaessa muidenkin lähikuntien varhaiskasvatustalouksissa ostopalveluna maksusitoumuksella.

PALVELUSUUNNITELMA

Vuoropäiväkotitouhuvakassa toimii neljä lapsiryhmää kahdessa rakennuksessa, 1–2 – vuotiaiden, kaksi 2–4 – vuotiaiden ja 5- vuotiaiden ryhmät, joissa on enintään 75 laskennallista varhaiskasvatuspaikkaa. Varhaiskasvatuspaikat täytetään lasten iän, tuen tarpeiden ja resurssien mukaisesti. Kankaisilla Ruuhiryhmässä on 21 varhaiskasvatuspaikkaa ja Toivakan koulukeskuksen esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa 14 paikkaa.

Toivakan varhaiskasvatus on mukana seudullisen palvelualueen sopimuksessa, missä sovitaan sopimuskuntien väliset varhaiskasvatuksen maksusitoumushinnat. Yksityisille palveluntuottajille (perhepäivähoito ja päiväkodit) on käytössä palveluseteli.

Toivakan kunnan laadukasta varhaiskasvatusta ja esi- ja perusopetusta täydentämään käynnistetään 1.1.2025 lapsiperheiden Muksuraha -kokeilu. Muksurahan tarkoituksena on tarjota erilaisia vaihtoehtoja, erilaisille perheille, erilaisiin elämäntilanteisiin mahdollistaen yhteinen tavoite eli lapsen ja perheen paras. Muksurahassa maksetaan alle kaksivuotiaasta kotihoidossa olevasta lapsesta kuntalisää, kun perheen kaikki muutkin alle kouluikäiset lapset hoidetaan kotona. Yksityiselle perhepäivähoitajalle maksetaan omista alle kouluikäisistä lapsista avustus.

Varhaiskasvatusmaksutuloihin on indeksikorotusten myötä tullut laskua, nyt noin 80 % on nol-lamaksuja. Maksuton varhaiskasvatus otetaan käyttöön 1.1.2025 alkaen.

Vuoden 2025 aikana Toivakan varhaiskasvatuksessa siirrytään asiakasjärjestelmä Efficasta Ed-levoon. Talousarviossa joudutaan varaamaan määrärahaa molempiin järjestelmiin, koska siirtyminen tapahtuu vaiheittain. Lisäksi Edlevoon liitetään uutena toiminnallisena osana vanhempien asiakassovellus.

Toivakan kunnan varhaiskasvatuksessa työskentelee vuonna 2025 viisi varhaiskasvatuksen opettajaa, joista yksi Ruuhiryhmässä ja neljä Touhuvakassa.

Kevään 2025 varhaiskasvatuksen henkilöstössä lastenhoitajia työskentelee yhteensä 13, joista kolme Ruuhiryhmässä ja kaksi koulukeskuksen esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa ja loput kahdeksan Touhuvakassa. Lisäksi Touhuvakassa työskentelee päiväkotiaavustaja

---

pientenryhmässä vahvistamassa kokopäiväisen turvallisuuden sekä hoitaa päiväkodin siistimis- ja vaatehuoltotöitä, jotka kuuluvat varhaiskasvatushenkilöstölle. Erityisavustajia varhaiskasvatuksessa työskentelee kolme; yksi Ruuhiryhmässä ja kaksi Touhuvakassa, joista toinen on 30 h/vko työajalla. Kahden avustajan palkan maksaa lapsen kotikunta.

Syksylle 2025 varataan henkilöstösuunnitelmaan määrärahat viidelle varhaiskasvatuksen opettajalle sekä kolmelletoista lastenhoitajalle. Erityisavustajia henkilöstösuunnitelmassa on kaksi, joista toisen maksaa lapsen kotikunta.

Varhaiskasvatukseen rekrytoidaan tasa-arvo ja yhdenvertaisuus- hankerahalla varhaiskasvatuksen erityisopettaja (VEO) kevääksi 2025. Syksylle talousarvioon varataan henkilöstösuunnitelmaan palkattavaksi vakituinen varhaiskasvatuksen erityisopettaja (VEO) ja varhaiskasvatuksen johtamisjärjestelyt vakinaistetaan. Työnantaja suhtautuu myönteisesti henkilöstön täydennyskouluttautumiseen.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien mukainen toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaprosessi jatkuu vuoden 2025 aikana, jolloin lakien edellyttämät selvitystyön kautta esiin nousseet kehittämistoimenpiteet viedään varhaiskasvatuksen käytäntöön ja niiden toteutumista arvioidaan. Kevään 2025 aikana valmistuu varhaiskasvatukseen toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma osaksi kunnan hyvinvoinnin vuosikelloa ja suunnitelmaa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä toimiva Toivakka</i>		
Toivakka tarjoaa laadukasta varhaiskasvatusta, jossa toteutuu lapsen tarvitsema varhainen tuki.	Varmistetaan riittävät resurssit, jotta lain ja asetuksen mukaiset henkilöstömitoitukset toteutuvat huomioiden lasten pitkät hoitoajat. Henkilöstön täydennyskoulutustamista suositellaan ja tuetaan kohti vuoden 2030 kelpoisuusvaatimuksia. Vahvistetaan Perhevakka- verkoston toimintamalleja ja yhteistyötä vahvistamalla palvelupolkuja ja tukea perheille. Tiivistetään Toivakan perhekeskustoimintaa eri yhteistyötahojen kanssa rakentamalla Vekaravakka työryhmän toiminta tiiviiksi osaksi perhekeskustoimintaa ja varhaiskasvatusta niin, että se tukee Toivakan hyvinvointityötä. Luodaan vekaravan vuosikello ja toimintasuunnitelma. Jatketaan kansallisen Valssi-arviointimenetelmän käyttöä toiminnan arvioinnissa ja varhaiskasvatuksen kehittämisen pohjana.	Kelpoinen ja ammattitaitoinen henkilöstö toteuttamassa laadukasta varhaiskasvatusta. Toivakan varhaiskasvatuksessa työskentelee kokonainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Henkilöstö osaa ohjata perheet varhaisen tuen piiriin palveluverkostossa. Lasten ja perheiden hyvinvointi lisääntyy. Perheet saavat varhaista tukea kasvatuksen ammattilaisilta ja vertaistuesta. Toiminnan kehittyminen arviointitulosien pohjalta.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Toivakan varhaiskasvatuksessa toimitaan tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti	Kehitetään tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman kehittämiskohteita. Lapsen osallisuuden vahvistaminen ja toimintaympäristöjen rakentaminen huomioiden lapsiryhmän tarpeet ja osallisuus. Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen yhteiset kevät- ja joulujuhlat.	Toimintaympäristöissä näkyvät lasten osallisuus, mielenkiinnon kohteet ja lapsiryhmän tarpeet. Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Yhteinen opinpolun juhla-kulttuuri ja osallistuminen.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Toivakka tarjoaa erilaisia vaihtoehtoja lapsiperheille, huomioiden lapsen edun ja tuen toteutumisen.	Muksurahan käyttöönotto, yksityiselle perhepäivähoitajalle omista lapsista maksettavan rahan käyttöönotto ja maksuton varhaiskasvatus.	Toivakassa perheet voivat valita perheelleen ja lapselleen sopivan hoitomuodon. Toivakassa on erilaisia lapsiperheitä ja asukasluku on kasvussa.
	Avointen varhaiskasvatuspalveluiden tarjoaminen resurssien sallimissa puitteissa.	Kotihoidossa oleville lapsille ja vanhemmille toteutuu varhainen tuki.
	Toivakan kunnan varhaiskasvatuksen Peda.net- sivuilla ja kunnan kotisivuilla tiedottaminen ja viestintä.	Varhaiskasvatuksen tiedotus ja näkyvyys luovat positiivisen kuvan Toivakan kunnasta houkuttellen lapsiperheitä muuttamaan Toivakkaan laadukkaiden varhaiskasvatuspalveluiden käyttäjiksi.

VARHAISKASVATUS (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Myyntituotot	96 868	82 550	72 000
Maksutuotot	47 869	53 600	0
Tuet ja avustukset	77 260	17 079	0
Toimintatuotot yht.	221 997	153 229	72 000
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-933 745	-910 080	-1 010 491
Palvelujen ostot	-291 474	-283 357	-315 080
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-31 026	-41 460	-35 770
Avustukset	-102 268	-84 000	-202 000
Muut toimintakulut	-163 581	-165 460	-168 478
Toimintakulut yht.	-1 522 095	-1 484 357	-1 731 819
Toimintakate	-1 300 098	-1 331 128	-1 659 819
Poistot ja arvonalentumiset	-19 100	-16 045	-15 661
Yhteensä	-1 319 198	-1 347 173	-1 675 480

6.5.8. Nuorisopalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Nuorisopalveluiden tehtävänä on tukea nuorten kasvua ja omaehtoista toimintaa, edistää nuorten hyvinvointia, osaamista ja osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä vahvistaa nuorten itsenäistymistä.

Erilaisia toimintamuotoja ovat nuorisotilatoiminta ja -valtuusto, koulu yhteistyö sekä erilaiset tapahtumat yhdessä Toivakan muiden nuorisotoimijoiden kanssa.

PALVELUSUUNNITELMA

Nuorisopalvelut suunnittelee ja toteuttaa nuorten toimintaa yhteistyössä perusopetuksen sekä muiden toimijoiden kanssa.

Kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelijan työajasta kuluu osa nuorisotyöhön ja hyvinvointisuunnittelijan työstä osa kuluu nuorisovaltuuston koordinointiin. Nuorisovaltuusto (NUVA) edistää nuorten osallistumis-, vaikuttamis- ja toimintamahdollisuuksia Toivakassa.

Kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelija toimii nuorisovakan eli nuorisolain mukaisen monialaisen yhteistyön työryhmän koollekutsujana. Nuorisovakan kohteena ovat kaikki kunnassa asuvat nuoret eli nuorisolain mukaisesti alle 29-vuotiaat henkilöt. Työryhmä toimii vuorovaikutuksessa nuorisoalan järjestöjen, seurakuntien ja muiden nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Nuorisovakan tehtävänä on ensinnäkin koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi. Toiseksi työryhmän tehtävänä on edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista, yhteisiä menettelytapoja nuoren palveluihin ohjaamisessa sekä tiedonvaihdon sujuvuutta. Kolmanneksi nuorisovakan tehtävänä on edistää yhteistyötä nuorisotoiminnan toteutumiseksi.

Nuorisopalvelut järjestää säännöllisesti nuorteniltoja nuorisotila Vakkarilla. Nuorteniltojen yhteydessä tehdään jalkautuvaa nuorisotyötä toimintasuunnitelman mukaisesti. Nuorisotilalla nuorisotyötä tekevät kaksi tuntityöntekijää.

Osana nuorisopalveluita tehdään myös erityisnuorisotyötä. Etsivä nuorisotyö on alle 29-vuotiaille koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleville tai muuta erityistä tukea ja ohjausta tarvitseville toivakkalaisille nuorille tarjottavaa erityisnuorisotyötä. Etsivän nuorisotyön tarkoituksena on tarjota varhaista tukea ja vahvistaa nuoren valmiuksia hyvään arkeen ja tulevaisuuteen sekä edistää hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyä koulutukseen ja työmarkkinoille. Vuonna 2025 etsivä nuorisotyö toteutuu Toivakassa alueellisen yhteistyön keinoin.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Yhteistyö yli hallinto- ja kuntarajojen sekä yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa.	Monialaisessa nuorisovakka-työryhmätyöskentelyssä kootaan tietoja nuorten kasvu- ja elinolosuhteista päätöksenteon tueksi.	Nuorisotyön työryhmät työskentelevät säännöllisesti ja suunnitelmallisesti. Toivakan aktiivinen nuorisotyön verkosto edistää yhdessä nuorisotyön toimintaa ja kehittymistä kunnan alueella.
	Aloitetaan toivakkalaisen nuorisotyön kokoaminen yhteen dokumenttiin havainnollistamaan palvelukokonaisuutta.	Toivakassa tehtävä nuorisotyö on kuvattu yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.
Nuorten osallisuuden näkyminen osallistavassa päätöksenteossa, arjessa ja juhlassa.	Nuorisovaltuuston osallistuminen valmisteltaviin asioihin sekä nuorten kuuleminen eri toimintojen valmistelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa.	Nuorten osallisuuden vahvistuminen.
Vaikuttamistoimielin (nuorisovaltuusto) aktiivisena kunnan toimintakentässä.	Kehitetään nuorten keskusteluyhteistyötä päätöksentekijöiden kanssa.	Nuorten osallisuuden vahvistuminen.
Etsivän nuorisotyön lakisääteisten tehtävien toteutuminen.	Etsivää nuorisotyötä toteutetaan Toivakassa alueellisen yhteistyön keinoin.	Etsivää nuorisotyötä tehdään Toivakassa resurssiviisaasti. Etsivä nuorisotyö varmistaa, että jokainen nuori saa kasvamiseen, itsenäistymiseen ja osallisuuteen tarvitsemansa tuen.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Nuorisovaltuusto aktiivisessa roolissa omannäköisen toivakkalaisen, nuorille mukavan vapaa-ajan suunnittelussa ja toteuttamisessa, ylisukupolvisuutta unohtamatta.	Järjestetään sekä nuorille että ylisukupolvisesti toimintoja ja tapahtumia.	Nuoren toivakkalaisuuden näkyväksi tekeminen ja elämänlaadun kohentuminen.
Nuorisotila Vakkarin toiminta tukee nuoruutta elämänvaiheena. Jalkautuva nuorisotyö tukee Vakkarin toimintaa ja nuorten hyvinvointia.	Jalkautuvan nuorisotyön toimintamalli vakiinnutetaan osaksi nuorisotilan toimintaa. Jalkautuvassa nuorisotyössä kohdataan nuoria, kartoitetaan nuorten arjen ilmiöitä ja hyödynnetään saatuja tietoja nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi.	Nuorisotila Vakkarin kävijämäärien kasvu. Jalkautuva nuorisotyö lisää Vakkarin kävijämääriä ja tukee nuorten hyvinvointia.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Toivakkalainen nuori aktiivisena ja näkyvänä osana ympäröivää yhteiskuntaa.	Osallistuminen säännöllisesti alueellisen nuorisovaltuuston kokouksiin ja toimintaan.	Aktiivinen osallistuminen alueellisessa Keski-Suomen hyvinvointialueen nuorisovaltuustossa.
	Nuorisovaltuuston tutustuminen lähikuntien nuorisovaltuustojen toimintaan.	Alueellisen nuorisoon liittyvän yhteistyön toteutuminen.

NUORISOPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Tuet ja avustukset	25 550	8 800	0
Toimintatuotot yht.	25 550	8 800	0
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-69 558	-50 595	-36 426
Palvelujen ostot	-3 676	-3 463	-23 752
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 414	-1 700	-1 600
Avustukset	-10 000	-10 000	-12 500
Muut toimintakulut	-30 693	-46 279	-32 751
Toimintakulut yht.	-115 340	-112 037	-107 029
Toimintakate	-89 790	-103 237	-107 029
Poistot ja arvonalentumiset	-687	0	0
Yhteensä	-90 477	-103 237	-107 029

6.5.9. Hyvinvointipalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Hyvinvointipalveluilla vastataan ja huolehditaan monipuolisin tavoin kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä ja yhteistyöstä, osallisuudesta ja kotoutumisen edistämisestä kunnan eri sektoreiden, muiden paikallisten toimijoiden sekä alueellisten toimijoiden kanssa. Hyvinvointisuunnittelija tekee monipuolista yhteistyötä eri palvelualueiden, hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden kanssa.

PALVELUSUUNNITELMA

Hyvinvointipalveluilla edistetään kuntalaisten hyvinvointia ja osallisuutta järjestämällä esimerkiksi erilaisia osallistumismahdollisuuksia, kampanjoita ja hyvinvointitapahtumia sekä vahvistamalla yhteisöllisyyttä. Hyvinvoinnin edistämiseen osallistuvat kaikki kunnan palvelualueet. Hyvinvointityöryhmä taustavalmistelee hyvinvointisuunnittelijan johdolla päätöksentekoon tulevia asioita hyvinvoinnin näkökulmasta. Kunnan eri palveluista muodostuvan hyvinvointityöryhmän tehtäviin kuuluu valmistella hyvinvointikertomus ja -suunnitelma ja hyvinvoinnin vuosiraportit. Lisäksi hyvinvointityöryhmä osallistuu erilaisten ennaltaehkäisevien sekä hyvinvointia lisäävien toimintamallien ja palveluiden kehittämiseen ja tarvittaessa toteuttamiseen. Vanhus- ja vammaisneuvosto vaikuttamistoimielimenä edistää ikääntyneiden osallisuutta sekä vaikuttamis- ja toimintamahdollisuuksia. Kotoutumispalveluilla edistetään kuntaan muuttaneiden maahanmuuttajien kotoutumista ja osallisuutta. Osa kotoutumispalveluista hankitaan kuntaan ostopalveluna. Hyvinvointipalveluja kehitetään ja toteutetaan myös vahvassa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Hyvinvointitiedolla on keskeinen rooli palvelujen kehittämisessä. Hyvinvointitietoa seurataan ja kerätään säännöllisesti kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen pohjaksi.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Yhteisöllisyys, osallisuus ja hyvinvointi vahvistuvat erilaisten yhteisten tapahtumien ja kampanjoiden kautta.	Kunnassa järjestetään eri tahojen yhteistyössä ja eri tahoja kokoava isompi hyvinvointitapahtuma ja muita pienempiä tapahtumia huomioiden myös kotoutumisen edistäminen.	Tapahtumat vastaavat eri väestöryhmien tarpeisiin.
Vaikuttamistoimielinten rooli vahvistuu kunnan omassa toimintakentässä ja niiden edustus toimii myös laajemmissa verkostoissa.	Vaikuttamistoimielinten roolia vaikuttamisen ”työrukkasena” korostetaan ja yhteistyötä kuntapäättäjien kanssa vahvistetaan kohtaamisten kautta. Vaikuttamistoimielimille luodaan edellytykset osallistua myös alueellisiin ja valtakunnallisiin verkostoihin. Kunnan vaikuttamistoimielimille luodaan yhteistä yhdyspintaa järjestämällä vaikuttamistoimielinten työpaja.	Vaikuttamistoimielimet toimivat viestinviejinä kuntalaisten ja kuntapäättäjien välillä ja niillä on selkeä rooli kuntakentässä. Ne toimivat osana laajempaa verkostoa ja tukevat myös toistensa työskentelyä.
Hyvinvointi rakentuu paikallisen ja alueellisen yhteistyön ja resurssien yhdistämisen keinoin.	Järjestetään hyvinvointia edistäviä toimintamuotoja, esim. retkiä, yhteistyössä alueellisesti.	Paikallista ja alueellista yhteistyötä tehdään (erityisesti lasten ja nuorten) arjen hyvinvoinnin edistämiseksi hyvinvointialueen, naapurikuntien ja eri paikallisten toimijoiden kanssa eri toimintamuotojen kautta.
Kunnan hyvinvointityö pohjautuu seuraavalla valtuustokaudella laadukkaalle ja kaikki väestöryhmät huomioivalle hyvinvointisuunnitelmalle.	Tulevalle valtuustokaudelle laaditaan kaikki väestöryhmät huomioiva hyvinvointisuunnitelma kuntalaisia osallistaen ja poikkihallinnollisessa yhteistyössä ja myös muut yhteistyötahot, kuten hyvinvointialue, huomioiden.	Kunnalla on käytössä hyvinvointisuunnitelma, joka huomioi kaikki väestöryhmät ja integroituu erilaisten alueellisten suunnitelmien rinnalle luontevasti. Suunnitelma siirtyy kuntastrategiaa konkreetisoiden sujuvasti osaksi kuntaorganisaation arkea ja päätöksentekoa.
Ikääntyneiden arjen hyvinvointi lisääntyy eri toimijoiden yhteisellä panoksella.	Kunta huomioi ikääntyneen väestönosan arjen hyvinvointia luomalla ja toteuttamalla osallisuutta lisäävää ja arjen perustoimintoja ylläpitävää toimintaa yhteistyössä eri tahojen kanssa.	Ikääntyneiden hyvinvointia tuetaan eri toimijoiden yhteistyöllä esimerkiksi hyvinvointialueen kanssa kehitettävän seniorikeskustoiminnan muodossa.

Uuden ajan maalaisidylli

Kunnassa vastataan ja huolehditaan kotoutumisen edistämisen kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta ja eri palvelujen soveltuvuudesta myös maahanmuuttajille.	Huolehditaan siitä, että kunnassa on kotoutumislainsäädännön uudistuksen mukaiset laadukkaat, oikea-aikaiset ja oikein mitoitettut palvelut maahanmuuttajille. Vahvistetaan palvelujen osalta yhteistyöverkostoa.	Mahdollistetaan ja järjestetään onnistunut kotoutumispalvelujen polku erilaisista syistä Toivakkaan muuttaneille maahanmuuttajille.
Kunnassa on käytössä ja myös osaaminen uuden kotoutumislain mukaisista tietojärjestelmistä.	Uusien järjestelmien käyttöön valmistaudutaan hyvissä ajoin ja hankitaan osaamista ja koulutusta järjestelmien käyttämiseen.	Kunta käyttää erilaisia tietojärjestelmiä sujuvasti ja osaavasti kotoutujasiakkaiden palveluissa tukien hyvää kotoutumispolkua.
Toivakassa uudet asukkaat kiinnitetään vahvasti osaksi kuntayhteisöä.	Tarjoamme kaikille uusille toivakalaisille mahdollisuuden kohdata kunnan edustaja ja heille lahjoitetaan Toivakasta ja sen palveluista tiedottava ns. Toivakka-kassi, jonka sisältöä kehitetään edelleen vastaamaan uuden kuntalaisen tarpeita. Tarkennetaan kassin saamisen palvelupolkua ja viestitään aktiivisesti siitä.	Uudet toivakkalaiset kontaktoidaan järjestelmällisellä tavalla ja tavoitetaan heidät osaksi koko kuntayhteisöä.
Seurataan alueellisia ja kansallisia terveyden edistämisen ja hyvinvointiohjelmien linjauksia.	Valmistellaan ja tuetaan alueellisten ja kansallisten terveyden edistämisen ja hyvinvointiohjelmien toimeenpanoa ja levitetään hyviä käytänteitä.	Arjessa on läsnä vakiintunut perhekeskusyhteistyö ja seniorikeskustointi.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Toivakka on näkyvästi aktiivinen kunta sidosryhmäyhteistyössä Keski-Suomen hyvinvointialueella, maakunnallisissa verkostoissa sekä yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.	Kehitetään edelleen aktiivista sidosryhmäyhteistyötä Keski-Suomen hyvinvointialueen ja maakunnallisten verkostojen kanssa, alueen oppilaitosten ja eri järjestöjen, yhdistysten ja yritysten, seurakuntien sekä seurojen välillä.	Verkostoidutaan ja löydetään toimivia yhteistyökumppanuuksia. Hyvinvointipalveluissa osallistutaan mahdollisuuksien mukaan verkostohankkeisiin sekä kehitetään myös omin hankkein.
Toivakassa hyödynnetään ja tuotetaan vahvasti hyvinvointitietoa.	Hankitaan kokemustietoa kunnan eri väestöryhmien kyselyillä. Toteutetaan vuosittain vähintään yksi tiedonkeruu. Hyödynnetään alueellisesti ja valtakunnallisesti organisoidut tiedonkeruut.	Hyvinvointitietoa kerätään ja viestitään kuntalaisille ja kuntaorganisaatiolle tiedolla johtamisen työkaluksi.
Hyvinvointi kunnassa vahvistuu viestimällä tehokkaasti niin ulkoisesti kuin sisäisesti hyvinvointiin liittyvistä asioista yhdessä eri tahojen kanssa.	Viestimme yhteistyössä ja suunnitelmallisesti monessa eri kanavassa palveluista ja hyvinvointitiedosta. Perhekeskuksesta viestintää vahvistetaan. Uutiskirjettä kehitetään edelleen.	Viestintä hyvinvointipalveluista ja hyvinvointitiedosta on kuntalaiset tavoitettavaa, ajankohtaista ja selkeästi rakennettua viestintää.

HYVINVOINTIPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Muut toimintatuotot	0	0	11 600
Toimintatuotot yht.	0	0	11 600
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	0	-619	-359
Palvelujen ostot	-952	-4 200	-25 165
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-91	-600	-1 800
Toimintakulut yht.	-1 043	-5 419	-27 324
Toimintakate	-1 043	-5 419	-15 724
Yhteensä	-1 043	-5 419	-15 724

6.6. Kuntaympäristölautakunta

KUNTAYMPÄRISTÖLAUTAKUNTA

Kuntaympäristölautakunnan tehtävänä on järjestää Toivakan kunnan lupa- ja viranomaispalvelut, vesihuoltopalvelut, kunnan omaisuuden hallinta ja ylläpito sekä kunnan tila- ja tukipalvelut.

Lautakunta huolehtii kunnan maa- ja metsäomaisuuden hoidosta, liikenneväylistä ja yleisistä alueista sekä liikuntapaikkarakentamisesta ja niiden ylläpidosta, sivistys- ja hyvinvointilautakunnan kanssa yhteistyössä laaditun palvelusuunnitelman mukaisesti.

Lautakunta ohjaa kunnan maankäyttöä, tonttien luovutusta ja kaavoitusta (yleis- ja asemakaavoituksen valmistelu).

Lautakunnan alainen lupa- ja ympäristöjaosto toimii Toivakan kunnan rakennusvalvontaviranomaisena ja ympäristönsuojeluviranomaisena.

Kuntastrategian pohjautuen, huolehditaan siitä, että Toivakka on viihtyisä, vireä ja turvallinen yhteisö, jossa on hyvä asua ja harrastaa. Mahdollistetaan monipuolinen asuminen kehittämällä kylien asuinalueita sekä ulkoilualueita. Edistetään toiminnan rakentumista kestäväälle pohjalle luonto- ja ilmastotiedon johtamisen keinoin.

Kuntaympäristöpalvelut osaltaan haluavat oman palvelualueensa palveluita ylläpitämällä edistää lasten- ja nuorten osallisuutta sekä liikunnallisia elämäntapoja.

PALVELUSUUNNITELMA

Kuntaympäristölautakunnan järjestämät palvelualueet Toivakassa ovat:

- **Jätehuoltopalvelut**, jotka järjestetään kuntalaisille seutuyhteistyön muodossa. Toivakan kunnan jätehuollosta vastaava viranomainen on **Jyväskylän seudun jätelautakunta**, jonka jäsenenä on myös toivakkalainen kunnan valitsema edustaja. Toivakan kunta on myös osakkaana Mustankorkea Oy:ssä. Kunnan vastuulla kuntaympäristölautakunnan alaisen lupa- ja ympäristöjaoston osalta ovat ainoastaan jätehuoltomääräysten valvontatehtävät.
- **Liikenneväylät ja yleiset alueet (yhdyskuntatekniikka)**

Liikenneväylien ja yleisten alueiden palvelut käsittävät kunnan vastuulle kuuluvien asemakaavateiden ja muiden yleisten alueiden suunnittelun, rakentamisen ja kunnossapidon järjestämisen. Katuvalaistus on osa tätä palvelualueetta. Palveluun sisältyy myös lakautetun Kuivakolun kaatopaikan jälkihoidosta huolehtiminen. Palvelut järjestetään oman organisaation ja yksityisten palveluntuottajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä.
- **Liikuntapaikat (alueiden rakennuttaminen ja ylläpito)**

Kuntaympäristölautakunnan vastuulla ovat kunnan yleisten liikuntapaikkojen rakennuttaminen ja ylläpito. Liikuntapaikaksi luetaan myös Saarisen uimaranta, jota ylläpidetään nk. EU-määräysten mukaisena kunnan virallisena uimarantana. Liikuntapalveluiden palvelutason määrittely tapahtuu yhteistyössä sivistys- ja hyvinvointilautakunnan kanssa.

Rakentamisessa hyödynnetään aina mahdollisuuksien mukaan liikuntapaikkarakentamisen eri valtionavustusmuotoja. Liikuntapaikkojen ja eri reittien ylläpidossa tehdään yhteistyötä yksityisten ja yhdistystoimijoiden kanssa.

Leikki- ja liikuntapaikkoja pyritään kehittämään niin, että ne kannustavat lapsia liikkumiseen myös alle kouluikäiset lapset huomioiden (lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma).

- **Lupa- ja viranomaispalvelut**, jotka käsittävät rakennusvalvonnan sekä ympäristönsuojelun lupa-, viranomais- ja valvontatehtävät. Kunnan rakennusvalvontaviranomaisena ja ympäristönsuojeluviranomaisena toimii kuntaympäristölautakunnan alainen **lupa- ja ympäristöjaosto**. Rakennusvalvonnan viranomaispalvelua ostetaan edelleen Joutsan kunnalta ja uutena virkatehtävien järjestelynä Toivakkaan perustetaan ympäristötarkastajan virka, jonka työpanosta myydään Joutsan kunnalle. Yhteistyösopimuksissa sovitaan tarkemmin henkilöresurssien oikeasuhtaisesta jakautumisesta.

- **Maa- ja metsätilat**

Maa- ja metsätilat pitävät sisällään kunnan omistamien peltojen sekä metsätilojen hallinnan ja hoidon. Maa- ja metsätiloihin kirjataan puukauppojen lisäksi mahdollisten maanvuokrien, maa-ainesten myynnin sekä tonttien myyntitulot. Kunnan metsäomaisuuden isännöintipalveluita hoitaa nykyisen sopimuskauden loppuun (2025) asti Stora Enso ja kunnan metsien hoito perustuu ajantasaiseen metsäsuunnitelmaan. Metsien hoidon isännöintipalvelut kilpailutetaan uudelle sopimuskaudelle, joka alkaa 1.1.2026.

- **Vesihuoltopalvelut** kattavat Toivakan kunnan vesihuollon toiminta-alueilla tapahtuvan raakaveden tuotannon, veden jakelun, jätevesien johtamisen ja jäteveden puhdistamon hallinnon, suunnittelun, rakentamisen ja ylläpidon palvelut. Raakavettä otetaan kolmesta pohjaveden ottamosta ja jätevesi käsitellään Toivakan jätevedenpuhdistamolla. Toivakan kunnan vesihuoltolaitos on osa kunnan omaa toimintaa (kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö).

- **Tilapalvelut**

Kunnan tilapalveluiden tavoitteena on tuottaa ja ylläpitää kunnan toiminnan ja palvelutuotannon kannalta tarpeelliset terveelliset, turvalliset ja taloudelliset toimitilat. Tilapalveluihin sisältyvät Keski-Suomen hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen vuokratut tilat. Vuonna 2025 valmistaudutaan sote-tilojen siirtymäajan päätyttyä Keski-Suomen hyvinvointialueen palveluverkkoa koskevan päätöksen mukaisten tilojen vuokrauksiin. Tämän lisäksi valmistelussa huomioidaan kokonaan vuokrattavien rakennusten lainsäädäntöön perustuva yhtiöittämisvelvoite, joka koskee Toivakassa näillä näkymin terveysasemaa, paloasemaa ja päivätoiminnan rakennusta.

Tilapalveluiden tukipalveluina järjestetään ruoka- ja siivouspalvelut sekä kiinteistöhoiton palvelut omalla henkilöstöllä. Ruokapalveluina tuotetaan sivistys- ja

hyvinvointilautakunnan palveluille (koulut ja päiväkodit) kaikki päivittäiset ateriat. Kouluilla kaikki lapset ja nuoret saavat aterian lisäksi maksuttoman välipalan ja lisäksi välipalaa voi täydentää ostettavalla välipalalla. Keski-Suomen hyvinvointialueelle siirtyvien tilojen osalta siivouspalvelut ovat ulkoistettuja.

Kunnan omistamien rakennusten pitkän tähtäimen suunnitelmana hyödynnetään laadittua Toivakan kunnan kiinteistöohjelmaa 2030. Kiinteistöohjelma sisältää ehdotuksia, suuntaviivoja ja strategisia tavoitteita kunnan rakennusomaisuuden hallintaan ja asia tulee kunnassa päätöksentekoon alkuvuodesta 2025.

Uudisrakentamishankkeena laaditaan kuntosalirakennuksen hankesuunnitelma, joka valmistuu niin ikään alkuvuoden aikana.

➤ Ympäristöterveys

Jyväskylän seudun ympäristöterveys järjestää kuntien tekemään yhteistyösopimukseen perustuen ympäristöterveyden palvelut Toivakassa.

Ympäristöterveyden tehtävänä on yksilöön, väestöön, eläimiin ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ja tapaturmien ehkäisy.

Toiminnalla on tärkeä kansanterveydellinen merkitys. Voidaan puhua yhdestä yhteisestä terveydestä (One Health). Tämä tarkoittaa sitä, että ihmisten, eläinten ja ympäristön terveydet ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa. Kun vaikutetaan johonkin osa-alueeseen, tällä on vaikutuksia kaikkiin muihin.

Jyväskylän seudun ympäristöterveyden yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat:

Hankasalmi, Joutsa, Jyväskylä, Luhanka, Multia, Muurame, Petäjävesi, Toivakka, Uurainen ja Äänekoski.

Ympäristöterveydenhuollon lakien noudattaminen varmistetaan toiminnanharjoittajia ja kuntalaisia neuvomalla, ohjaamalla ja kouluttamalla, tekemällä tarkastuksia, ottamalla näytteitä, antamalla lausuntoja ja varautumalla erityistilanteisiin.

Eri sidosryhmien kanssa tehtävä yhteistyö on oleellinen osa elinympäristöstä aiheutuvien terveyshaittojen ennaltaehkäisyssä ja poistamisessa.

LUOTTAMUSHENKILÖORGANISAATIO

- **Kuntaympäristölautakuntaan** kuuluu seitsemän jäsentä
- **Lupa- ja ympäristöjaostoon** kuuluu viisi jäsentä

Lisäksi jokaiselle on nimetty varajäsen kuluvan valtuustokauden loppuun asti

Esittelijänä toimielimissä toimii kuntaympäristöjohtaja, rakennustarkastaja tai ympäristötarkastaja hallintosäännön toimivallan mukaisesti.

Kuntaympäristölautakunnasta sekä lupa- ja ympäristöjaostosta, kunnan rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisesta sekä näiden toimivallan siirtämisestä viranhaltijoille määrätään kunnan hallintosäännössä. Uusi valtuusto aloittaa 1.6.2025 alkaen.

HENKILÖSTÖ

Toivakan kunnan henkilöstösuunnitelma sisältää kuntaympäristöpalveluiden kaikki työtehtävät ja niiden kuvaukset. Kuntaympäristölautakunnan alaisissa palveluissa työskentelee vuonna 2025 noin 20 työntekijää. Virka – ja työsuhteiset toimenkuvat jakaantuvat hallintoon, lupa- ja viranomaispalveluihin, ruokahuolto- ja siivouspalveluihin, kiinteistöjen, yleisten alueiden ja liikunta- paikkojen hoitoon ja vesihuoltolaitoksen ylläpitoon.

Määräaikaisia työtehtäviä ovat esimerkiksi nuorten kesätyöt sekä mahdolliset muut väliaikaiset sijaisuudet.

Kuntaympäristöpalveluissa ja etenkin sen alaisen lupa- ja ympäristöjaoston alaisissa viranomais- tehtävissä tapahtuu jatkuvasti muutoksia lainsäädännössä, mikä edellyttää henkilöstön jatkuvaa kouluttamista muutoksiin.

Toimialueen lainsäädännön muutoksia seurataan aktiivisesti ja huomioidaan toiminnassa ja hal- lintosäädännössä.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Kasvamme vetovoimaisten kehys- kuntien joukkoon hyödyntämällä keskuskaupungin läheisyyden.	Jyväskylän seudun MAL-yhteistyö- hön osallistuminen	MAL-rahoituksella toteutettavien pienten liikennehankkeidensuunnit- teluvalmiuden nostaminen. Asumi- sen kehittämismisselvityksiin osallistu- minen
Kehitämme kunnan palveluita teke- mällä tiivistä yhteistyötä kolmannen sektorin ja muiden sidosryhmien kanssa.	Liikunta- ja vapaa-ajan palveluiden kehittäminen yhdessä yhteisöjen tai harrastajien kanssa.	Liikuntapaikka- ja palvelusuunnitel- man laatiminen yhdessä sivistys- ja hyvinvointilautakunnan kanssa.
Rakennamme hyvinvointia arjessa panostamalla kaikenikäisiin toivak- kalaisiin sekä kunnan henkilöstöön.	Esteettömyyden parantaminen jul- kisissa tiloissa.	Rakennuksista tai kulkuväylistä joh- tuvien rajoitusten poistaminen lii- kuntaesteisille.
Tuemme aktiivisesti nykyisiä ja uu- sia yrittäjiä luomalla kannustavaa yritysilmapiiriä.	Käymme aktiivista vuoropuhelua eri yritystoimijoiden kanssa ja au- tamme löytämään kanavia, joilla helpotettaisiin yrityksen sijoittu- mista Toivakkaan	Viisarimäen yrityspuistossa aloittaa ensimmäinen yrityksen toimitilan tai muun työpaikkarakentamisen hanke.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Panostamme monipuoliseen asumi- seen kehittämällä kylien asuinalueita sekä ulkoilualueita.	Markkinointia tehdään kylien tontti- mahdollisuuden huomioiden	Omakotitonttien myynnin kasvatta- minen

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Lisäämme Toivakan tunnettavuutta ottamalla käyttöön uusia, avoimia ja rohkeita markkinointitapoja. Toivakka tarjoaa monipuolisia asu- misen ja yrittämisen mahdollisuuksia, joten tonttimarkkinointia jatketaan. Uusi Nelostien mainostaulu rakennetaan etelän suunnasta tultaessa.

Houkuttelemme aktiivisesti uusia asukkaita ja paluumuuttajia Toivakkaan sekä teemme heidän olonsa tervetulleiksi. Mahdollistetaan loma-asuntojen käyttötarkoitusten muuttaminen vakituiseksi asunnoksi aina, kun se on lainsäädännön ja rakentamismääräysten mukaisesti mahdollista. Käyttötarkoituksen muutoksia loma-asunnoista tai loma-asuntojen rakennuspaikoista vakituiseksi pyritään lisäämään nykyisestä.

KUNTAYMPÄRISTÖLAUTAKUNTA (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Myyntituotot	1 611 990	1 737 002	1 915 717
Maksutuotot	22 460	34 500	24 500
Tuet ja avustukset	66 784	15 900	2 000
Muut toimintatuotot	1 430 916	1 629 451	1 530 318
Toimintatuotot yht.	3 132 151	3 416 853	3 472 535
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-1 123 549	-901 400	-1 049 080
Palvelujen ostot	-1 029 114	-978 642	-1 115 366
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-729 149	-600 960	-685 611
Avustukset	-28 733	-29 000	-50 000
Muut toimintakulut	-102 369	-140 595	-181 977
Toimintakulut yht.	-3 012 915	-2 650 597	-3 082 034
Toimintakate	119 236	766 256	390 501
Rahoitustuotot ja -kulut	380	0	40 000
Poistot ja arvonalentumiset	-762 046	-727 197	-667 267
Yhteensä	-642 430	39 059	-236 766

6.6.1. Lupa- ja ympäristöjaosto

LUPA- JA YMPÄRISTÖJAOSTO

TOIMINTA-AJATUS

Kuntaympäristölautakunnan alaisena jaostona toimii lupa- ja ympäristöjaosto.

Lupa- ja ympäristöjaosto toimii kunnan rakennusvalvontaviranomaisena ja ympäristönsuojeluviranomaisena. Kustannuspaikat jakaantuvat hallinnon ja toimielimen toiminnan lisäksi rakennusvalvontaan ja ympäristönsuojeluun.

Lupa- ja viranomaispalvelut on tarkoitus järjestää kuntayhteistyömuotoisesti edelleen.

Rakennusvalvonnan rakennustarkastajan yhteistyösopimusta jatketaan Joutsan kunnan kanssa. Joutsan kunta järjestää palvelun ja Toivakan kunta ostaa sopimukseen perustuen viranhoidon Toivakkaan.

Ympäristönsuojelun eli ympäristötarkastajan viranhoidon yhteistyösopimus Luhangan kunnan kanssa päättyy 31.12.2024.

Toivakan kunta muuttaa rakennus- ja ympäristötarkastajan virkanimikkeen ympäristötarkastajan viraksi ja rekrytoi tähän tehtävään uuden viranhaltijan. Toivakan kunta ja Joutsan kunta laativat ympäristötarkastajan viranhoidosta yhteistyösopimuksen, jonka mukaan Toivakka toimii palvelun järjestävänä tahona ja Joutsan kunta ostaa palvelun yhteistyösopimuksen mukaisesti.

Sopimus tulee voimaan 1.1.2025 tai silloin, kun uusi viranhaltija on saatu rekrytoitua ja aloittaa työt.

LUPA- JA YMPÄRISTÖJAOSTO (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Myyntituotot	0	0	16 000
Maksutuotot	22 460	34 500	24 500
Tuet ja avustukset	24 979	0	0
Toimintatuotot yht.	47 439	34 500	40 500
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-141 980	-37 784	-72 288
Palvelujen ostot	-33 807	-56 267	-56 009
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 085	-800	-1 700
Muut toimintakulut	-4 329	-15 934	-21 138
Toimintakulut yht.	-182 201	-110 785	-151 135
Toimintakate	-134 762	-76 285	-110 635
Poistot ja arvonalentumiset	-814	-814	-814
Yhteensä	-135 576	-77 099	-111 449

YMPÄRISTÖTERVEYS (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Toimintatuotot yht.	0	0	0
Toimintakulut			
Palvelujen ostot	0	-56 000	-57 000
Toimintakulut yht.	0	-56 000	-57 000
Toimintakate	0	-56 000	-57 000
Yhteensä	0	-56 000	-57 000

6.6.1.1. Rakennusvalvonta

TOIMINTA-AJATUS

Rakentamislaki 100 § Rakennusvalvontaviranomaisen tehtävät: Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tehtävänä on yleisen edun kannalta valvoa kaavoituksen noudattamista sekä osaltaan huolehtia, että rakentamisessa noudatetaan, mitä alueidenkäyttölaissa tai sen nojalla säädetään tai määrätään rakentamistoiminnasta. Lisäksi kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tehtävänä on yleisen edun kannalta valvoa tässä laissa tarkoitettua rakennustoimintaa sekä osaltaan huolehtia, että rakentamisessa noudatetaan, mitä tässä laissa tai sen nojalla säädetään tai määrätään. Rakennusvalvontaviranomaisen on huolehdittava rakentamista ja muita toimenpiteitä koskevien lupien käsittelemisestä sekä osaltaan valvottava rakennetun ympäristön ja rakennusten kunnossapitoa ja hoitoa siten kuin siitä säädetään. Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tehtävänä on myös huolehtia kunnassa tarvittavasta rakentamisen yleisestä ohjauksesta ja neuvonnasta.

PALVELUSUUNNITELMA

Laadukkaiden, luotettavien ja oikein mitoitettujen viranomaispalvelujen tuottaminen ja kuntastrategian mukaisten tavoitteiden edistäminen. Lainsäädännön muutokset näyttäytyvät käytännössä vuoden 2025 alusta alkaen ja vaiheittain useamman vuoden ajan. Rakennusvalvonnan tehtävät pyritään järjestämään kuten rakentamislain pykälässä 100 velvoitetaan. Noudattaen lainsäädännön tuomia veloituksia ja omaksumaan palveluntuotantoon uudet toimintatavat sekä järjestelmät. Tähän vaaditaan henkilöstöltä laajaa perehtymistä lainsäädäntöön ja koulutautumista.

Toivakan kunnalla on sopimus Jyväskylän kaupungin hallinnoimaan Trimblen LocusCloud sekä sähköisen asiointipalvelun -seutukäyttöön. Sopimushintaan kuuluu järjestelmälisenssin lisäksi resurssit järjestelmien kehittämiseen sekä ylläpitoon. Tämä seutukäyttö takaa tällä hetkellä järjestelmien ajantasaisuuden huomioiden lainsäädännön muutokset.

Laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä tulee voimaan 1.1.2025. Kaikilla kunnilla tulee olla kyky vastaanottaa rakennusten tietomalleja 1.1.2025 lähtien. Kolmen vuoden siirtymäaika huomioiden kuntien tulee pystyä välittämään uudet rakennuslupatiedot kunnan järjestelmistä rakennetun ympäristön tietojärjestelmään vuoden 2027 loppuun mennessä.

Lainsäädännön muutokset vaativat myös rakennusjärjestyksen ja kunnan hallintosäännön sekä delegointipäätöksen päivityksen. Rakennusjärjestyksen uudistaminen on Keski-Suomen kunnissa tarkoitus toteuttaa Kuntaliiton valmisteleman oppaan pohjalta. Tavoitteena on, että rakennusjärjestykset tulevat olemaan enemmän yhtenäisiä, mutta paikalliset olosuhteet huomioivia. Valmistelua on vaikeuttanut se, että lainsäädännön viimeistely ja voimaantulo tapahtuu aivan vuoden vaihteessa.

Rakennusvalvonnan lupa- ja valvontamaksut uudistetaan vuoden 2025 aikana. Rakennustarkastajan viranhoito ostetaan edelleen Joutsan kunnalta edellisvuoden tapaan.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Kehitämme kunnan palveluita teke- mällä tiivistä yhteistyötä kolmannen sektorin ja muiden sidosryhmien kanssa lainsäädännön muutokset huomioiden	Rakentamislain ja alueidenkäyttö- lain voimaantulo 1.1.2025 alkaen ja lainsäädännön uudistusten huomioiden palveluissa. Vuoden 2025 aikana rakennusjärjes- tyksen päivitys valmiiksi, hyväksymi- nen kunnanvaltuustossa ja voimaan- tulon myötä käyttöönotto. Osallistetaan asukkaat, yhdistykset, yrittäjät, as oy:t. Rakennetun ympäristön tietojärjes- telmän (Ryhti) käyttöönotto vaiheit- tain heti, kun siihen on valmiudet. Uuden valtuustokauden alkaessa perehdytys mahdollisille uusille luottamushenkilöille.	Oikein kohdistetut ja riittävät re- surssit ja osaaminen (koulutus), jotta uudistetut lupaprosessit toimi- vat nopeasti ja sujuvasti järjestel- mien muutoksista huolimatta. Uusi rakennusjärjestys voimaan 1.6.2025 alkaen Vuorovaikutus ja osallisuus huomi- oitu valmistelussa, mahdollinen kun- talaistilaisuus, tiedon välitys eri vies- tintäkanavia käyttäen Jyväskylän hallinnoimassa Lo- cusCloudissa ja digitalisaatiossa seu- tukäyttäjänä Jyväskylävetoisesti. Järjestetään mahdollisuudet koulu- tuksiin
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Pidämme huolen siitä, että Toivakka on viihtyisä, vireä ja turvallinen yh- teisö, jossa on hyvä asua ja harras- taa.	Rakentamisen ympäristövaikutuk- set. Rakennusten hiilineutraali- suutta koskevat vaatimukset tiedos- tettu Toimiva, terveellinen ja turvallinen elinympäristö kaikille kuntalaisille.	Riittävät resurssit ja koulutus tur- vattu ja huomioitu, jotta on valmiu- det tietojärjestelmien käyttöönot- toon. Viestintään panostaminen Lainsäädännön tuomat velvoitteet täytetään asetetuissa määräajoissa. Oikea-aikainen tiedottaminen toteu- tuu.
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>		
Vahvistamme sisäistä ja ulkoista viestintäämme nostamalla rohkeasti esiin onnistumisiamme ja vahvuuk- siamme	Rakennusvalvontauudistuksessa tu- lee olla mukana ja viestiä siitä kun- talaisille ja muille sidosryhmille.	Henkilöstön riittävä osaaminen ja palvelutaso sekä mahdollisimman yhtenäiset tulkinnat asiakkaille, kou- lutuksiin osallistuminen.

6.6.1.2. Ympäristönsuojelu

TOIMINTA-AJATUS

Kunnalle kuuluvista ympäristönsuojelulain mukaisista lupa- ja valvontatehtävistä sekä ilmoitusmenettelyistä huolehtii kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetussa laissa (64/1986) tarkoitettu kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, joka käyttää osaltaan ympäristönsuojelun yleisen edun puhevaltaa ympäristönsuojelulain mukaisessa päätöksenteossa.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävistä on lisäksi säädetty jätelaissa, vesihuolto-laissa, vesilaissa, maastoliikennelaissa ja vesiliikennelaissa. Nämä tehtävät ovat pääsääntöisesti lupa- ja valvontaviranomaistehtäviä.

PALVELUSUUNNITELMA

Ympäristönsuojelun tehtävänä on valvoa ja edistää ympäristön- ja luonnonsuojelua lakien ja niiden perusteella annettujen säädösten mukaisesti. Ympäristönsuojelumääräykset ja valvontasuunnitelma huomioivat paikallisen elinympäristön. Asiakkaiden ennako-ohjaus ja neuvonta, valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten toteutuminen. Ympäristönsuojelua ja -valvontaa toteutetaan ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman 2024-2025 ja valvontaohjelman 2025 mukaisesti.

Toivakan kunta muuttaa rakennus- ja ympäristötarkastajan viran ympäristötarkastajan viraksi ja uusi viranhaltija rekrytoidaan vuoden vaihteessa. Toivakka myy ympäristötarkastajan palvelua Joutsan kunnalle yhteistyösopimuksen mukaisesti.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Ympäristövaikutuksia sisältävissä hankkeissa kuullaan vaikutusalueen asukkaita tai muita osallisia.	Suunnitelmat pidetään yleisesti nähtävillä osallisten kuulemiseksi.	Mielipiteet huomioidaan lupaharkinnassa ennen päätöksentekoa.

Uuden ajan maalaisidylli

Pidämme huolen siitä, että Toivakka on viihtyisä, vireä ja turvallinen yhteisö, jossa on hyvä asua ja harrastaa.	Toivakkalainen maaseutu, maatalous ja metsät turvaavat kuntalaisten hyvinvointia. Jätteen synnyn vähentäminen ensisijaisesti ja kierrättäminen toissijaisesti.	Luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen ja turvaaminen kannustamalla ja viestinnän keinoin. Elinvoimaisen maaseudun tukeminen tiedolla ja neuvonnalla. Olemassa olevia vahvuuksia tulee vahvistaa entisestään, vapaaehtoistoimiin kannustuen.
	Ympäristön- ja luonnonsuojelun edistäminen, Valistaminen ja kasvatus	Valvontaohjelman mukaisten katselmusten toteutuminen suunnitellusti. Yhteistyön lisääminen sidosryhmien kanssa.
	Toimiva, terveellinen ja turvallinen elinympäristö kaikille kuntalaisille.	Lainsäädännön tuomat velvoitteet täytetään asetetuissa määräajoissa. Oikea-aikainen tiedottaminen toteutuu.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Verkostoidutaan seudun muiden kuntien eri viranhaltijoiden kanssa	Osallistumme seudullisiin yhteistyötapaamisiin aktiivisesti	Asiantuntemuksen kasvattaminen verkostoitumalla ja yhteistyötä tekemällä.
---	---	---

6.6.1.3. Lupa- ja ympäristöjaosto

TOIMINTA-AJATUS

Lupa- ja ympäristöjaosto toimii kunnan rakennusvalvontaviranomaisena, ympäristönsuojeluviranomaisena, kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain mukaisena valvontaviranomaisena ja maa-aineslaissa tarkoitettuna lupa- ja valvontaviranomaisena.

PALVELUSUUNNITELMA

Noudatetaan hyvän hallinnon perusteiden mukaista toimintaa päätöksenteossa. Valmistelussa huomioidaan laeista ja yleisistä menettelyohjeista tulevat ohjeistukset. Asiointi ja asian käsittely pyritään järjestämään siten, että asiakas saa asianmukaisen palvelun ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. Huomioidaan lainsäädännön vaatimukset kuulemisvelvoitteissa, päätösten tiedoksiannossa ja muutoksenhakuajoissa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Pidämme huolen siitä, että Toivakka on viihtyisä, vireä ja turvallinen yhteisö, jossa on hyvä asua ja harrastaa.	Päätösten ja kokouksen valmistelut riittävän ajoissa ja perusteellisesti, oikea-aikainen ja kattava tiedottaminen	Toiminta hallintosäännön mukaisesti
	Tiedostetaan, mitä rakentamislaki edellyttää tehtäväksi ennen lain voimaantuloa	Riittävä koulutus luottamushenkilöille, mikä vaatii myös sitoutumista ja perehtymistä.

6.6.2. Kuntaympäristöpalvelujen hallinto

HALLINTO JA SUUNNITTELU

TOIMINTA-AJATUS

Kuntaympäristölautakunnan sekä sen alaisen lupa- ja ympäristöjaoston hallinnon avoimuus, päätösten ennakoitavuus, puolueettomuus, yhdenvertaisuus sekä päätösten lainsäädännön ja määräysten mukaisuus ovat tärkeitä arvojamme.

Lautakunta-, viranhaltija- ja työntekijätasolla asioiden valmistelu ja päätöksenteko tapahtuu hallintosäännössä määrättyjen toimivaltuuksien sekä hyväksytyin talousarvion sekä hankintasääntöjemme puitteissa.

Kuntaympäristöpalveluiden toimintaa, taloutta ja organisaation kehittämistä tehdään aktiivisesti yhteistyössä henkilöstön kanssa. Lisäksi huolehdimme yhteyksistä ja yhteistyöstä muiden hallinnonalojen ja eri sidosryhmiemme ja yhteistyötahojemme kanssa.

Kuntaympäristölautakunnan hallintoon sisältyvät lautakunnan kaikkien eri palvelualueiden toimisto- ja hallintotehtävät. Lisäksi hallintoon sisältyy tehtäviä hankintojen suunnittelussa, kunnan maankäytössä, kaavoitusta, vesihuollon ja sen ylläpidonpidon organisointia, rakennushankkeiden (uudis- ja korjausrakentaminen) yleissuunnittelua, rakennuttamisen tehtäviä ja valvontaa.

PALVELUSUUNNITELMA

Kuntaympäristöpalveluissa keskiössä on asiakaspalvelun sujuvuus sekä kaikkien eri palvelusektoreiden yhteinen kehittäminen. Tarkemmat talousarvion 2025 tavoitteet on esitetty palvelukohtaisissa suunnitelmissa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Otamme kuntalaiset mukaan päätöksentekoon – yhdessä syntyy parasta	Asiakas- ja palautekyselyjä toteutetaan matalalla kynnyksellä.	Toteutetaan vähintään yksi palautekysely vuosittain jostakin palvelualueen tehtäväalueesta
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Hallinnon avoimuus, puolueettomuus ja yhdenvertaisuus ovat tärkeitä arvojamme jokapäiväisessä työssämme	Vahvistamme viestintää ja kuntalaisten osallistamista valmistelussa oleviin asioihin aina mahdollisuuksien mukaan	Toimimme arvojemme mukaisesti ja pidämme yllä arvojemme mukaista työtapaa

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Hankintoja kilpailutetaan ja osallistumme keskitettyihin hankintakilpailutuksiin aina kun se on toiminnallisesti ja taloudellisesti järkevää.	Hankintojen kehittäminen. Selvitetään eri energiatehokkuusinvestointien mahdollisuudet ja niiden hankintamallit	Katuvalaistustekniikka on vaihdettu kokonaan led-valaistukseksi alkuvuodesta 2025. Hyödynnetään Sarastian tai Hansel-hankintapalveluiden tekemät kilpailutukset mahdollisuuksien mukaan.
---	---	---

KUNTAYMPÄRISTÖPALVELUJEN HALLINTO (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Tuet ja avustukset	873	0	0
Muut toimintatuotot	1	0	0
Toimintatuotot yht.	873	0	0
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-100 613	-88 256	-103 556
Palvelujen ostot	-11 621	-3 166	-9 203
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-275	-520	-1 000
Muut toimintakulut	-2 675	-7 648	-10 732
Toimintakulut yht.	-115 185	-99 590	-124 491
Toimintakate	-114 311	-99 590	-124 491
Rahoitustuotot ja -kulut	75	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-834	-834	-834
Yhteensä	-115 069	-100 424	-125 325

6.6.3. Yhdyskuntasuunnittelu

YHDYSKUNTASUUNNITTELU

TOIMINTA-AJATUS

Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää, että taajama-asutusta ja muuta sellaista aluetta varten, jonka rakentamisen ja muun maankäytön yksityiskohtainen järjestäminen on tarpeellista, on kunnan toimesta, sitä mukaan kuin kehitys vaatii, laadittava asemakaava. Kunnan tulee myös ylläpitää ajantasakaavoja sekä ryhtyä toimenpiteisiin vanhentuneiden asemakaavojen uudistamiseksi. Kunnan tulee huolehtia lain mukaisesti myös tarpeellisesta yleiskaavan laatimisesta ja sen pitämisestä ajan tasalla. Ulkopuolista konsulttia tarvitaan mm. suunnittelutehtävissä ja erilaisten selvitysten laadinnassa (esim. luontoselvitykset, meluselvitykset, maisemaselvitykset ja tiesuunnitelmat).

Kaavoitukseen liittyvät toimet edellyttävät entistä parempaa luonnon, ympäristön, maiseman, kuntalaisten, eri viranomaisten ja ympäristövaikutusten huomioonottamista.

Osallistumme maakuntakaavatasoiseen suunnitteluun sekä MAL-seutuyhteistyöhön.

PALVELUSUUNNITELMA

Toivakan kunnan kaavoitus etenee vuonna 2025 siten, että talousarviota laadittaessa kesken on Toivakan läntisen rantaosayleiskaavan osa-alue 2. Edellä mainitun kaavan hyväksyminen ajoittuu vuodenvaihteen tienoille ja kaavan toteuttaminen on mahdollista vasta sen saatua lainvoiman. Palosentien teknisuontoisen asemakaavamuutoksen ehdotusvaihe on käsittelyssä loppuvuodesta 2024 ja etenee hyväksymiskäsittelyyn talousarviovuonna 2025.

Maankäyttö- ja rakentamislain uudistus etenee niin, että vuoden 2025 alusta alkaen tulee voimaan uusi rakentamislaki. Voimassa olevaa maankäyttö- ja rakennuslakia muutettaisiin kumoamalla siitä rakentamista koskevat luvut ja muuttamalla sen nimike alueidenkäyttölainsiksi.

Uusi alueidenkäyttölaki sisältää valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, kaavoitusjärjestelmää sekä merialuesuunnittelua koskevat säännökset. Tavoitteena on muun muassa vähentää maakuntakaavan yksityiskohtaisuutta sekä sisällyttää lakiin maanomistajan aloiteoikeus yleis- ja asemakaavalle ja mahdollisuus kumppanuuskaavoitukseen. Toivakan kunta seuraa lainsäädännön uudistusta aktiivisesti.

Uutena suunnitteluhankkeena ehdotetaan käynnistettävän Toivakan kylänraitin (Toivakan-tien) kehittämissuunnitelma.

Kaavoituskatsaus laaditaan alkuvuodesta 2025 ja tässä tarkennetaan kunnan kaavoituksen sen hetkistä tilannetta.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Kaavoitus ja maankäytön suunnittelu tapahtuu vuorovaikutteisesti osallisia kuullen.	Maankäytön suunnittelu ja kaavoitus edellyttää nykyisin laaja-alaista osaamista ja asiantuntijuutta, kaavoituksen osallisten, asukkaiden ja maanomistajien ja eri viranomaisten kuulemista. Kaavoitus ja maankäyttöä koskevissa suunnitelmissa nämä usein ristiriitaisetkin tavoitteet pyritään yhteensovittamaan keskenään aina tapauskohtaisesti.	Toivakan läntisen rantaosayleiskaavan, osa-alue 2, hyväksyminen ja kaavan voimaantulo 2025. Palosentien asemakaavamuutos hyväksymiskäsittelyssä vuoden 2025 alkupuolella
Toimimme aktiivisesti yhteistyössä maakunnan suunnittelun ja maakuntakaavoituksen kanssa.	Osallistumme maakuntatasoiseen maankäytön suunnitteluun sekä MAL-verkoston mukaiseen kehittämistyöhön aina kun siihen on mahdollisuuksia.	Toivakan kylänraitin (Toivakantien) kehittämissuunnitelman laatiminen. Toimimme toivakkalaisten edunvalvojana ja puolestapuhujana maakunnan strategisessa suunnittelussa sekä yhteensovittamme omaa kuntaympäristömme kehittämistyötä maakunnalliseen suunnitteluun.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Pidämme huolen siitä, että Toivakka on viihtyisä, vireä ja turvallinen yhteisö, jossa on hyvä asua ja harrastaa.	Seututien (Toivakantien) liikenneturvallisuuskohteiden parantamisesta laaditaan suunnitelma	Liikenneturvallisuuden kehittämisestä laaditaan suunnitelma osana MAL-seutuyhteistyön hankekehystä
Leppäveden Isonkylän rannan venesatama-aluetta kehitetään edelleen.	Sataman kehittämissuunnitelman ja rakentamissuunnitelmien laatiminen	Yleissuunnitelma alueen kehittämiseksi on laadittu. Alueen toteuttaminen investointiohjelman mukaan tulevana vuosina.
Edistämme Toivakan saavutettavuutta ja joukkoliikenneyhteyksiä.	MAL -yhteistyön vahvistaminen ja hyödyntäminen	Joukkoliikenneyhteydet toimivat ja taso säilyy eikä heikkene
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>		
Viestimme aktiivisesti jo suunnitteluvaiheessa olevista eri suunnitteluhankkeistamme.	Ennakkomarkkinoinnit ja muu yleinen viestintä toimii kiinnostuksen herättäjänä. Kaavoituskatsaus laaditaan vuosittain ja tästä viestitään aktiivisesti.	Maankäytön suunnittelu ja suunnitelmallinen kaavoitus pitää yllä kunnan kehittämävirettä ja voi poikia aina uusia oivalluksia ja kehittämisideoita. Kaavoitusta ohjelmoidaan kaavoituskatsauksessa vuosittain tarkemmin.

YHDYSKUNTASUUNNITTELU (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Toimintatuotot yht.	0	0	0
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	0	0	-38 319
Palvelujen ostot	0	0	-3 000
Toimintakulut yht.	0	0	-41 319
Toimintakate	0	0	-41 319
Poistot ja arvonalentumiset	-3 782	-3 782	-3 782
Yhteensä	-3 782	-3 782	-45 101

6.6.4. Jätehuolto

JÄTEHUOLTO

TOIMINTA-AJATUS

Jätehuolto järjestetään Jyväskylän seudulla yhteisesti Jyväskylässä, Laukaassa, Muuramessa ja Toivakassa.

Jätehuollon käytännön palvelutehtävistä vastaa kuntien omistama jäteyhtiö Mustankorkea Oy. Yhtiö vastaa jätehuollon käytännön järjestämisestä eli se tarjoaa kuntalaisille jätehuoltopalvelut huolehtimalla jätteen keräyksestä, kuljetuksesta, vastaanotosta, käsittelystä ja hyödyntämisestä sekä jäteneuvonnasta.

Jätehuoltoon liittyvät viranomaistehtävät ovat Jyväskylän seudun jätelautakunnan vastuulla. Lautakunta päättää muun muassa jätehuoltomääräyksistä ja jätetaksasta sekä seuraa kiinteistöjen jätehuoltovelvoitteiden asianmukaisuutta. Jätelautakunta on Jyväskylän kaupungin sekä Laukaan, Muuramen ja Toivakan kuntien yhteinen toimielin.

Jätehuollon valvontatehtävistä vastaavat kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset ja Keski-Suomen ELY-keskus.

PALVELUSUUNNITELMA

Jätelautakunta on hyväksynyt jätehuollon palvelutason vuosille 2023–2025. Palvelutasossa määritellään jätehuollon järjestäminen yhtenäisesti koko toiminta-alueelle ja asetetaan tavoitteet palveluiden kehittämiseksi.

Jätepoliittiseen ohjelmaan on kirjattu Jyväskylän seudulle neljä keskeistä tavoitetta:

Jätepoliittisen ohjelma sisältää suoraan kunnille asetettuja tavoitteita jätteen synnyn vähentämisen tavoitteissa seuraavasti:

Toimenpide	Seuranta/ mittari	Vastuu	Toteutus
Kunnissa edistetään lainaus- ja kierrätystoimintaa vuokraamalla tiloja tai tarjoamalla lainattavia tavaroita	Varattavat tilat, lainattavat tavarat kunnissa	kunnat	2025–2029
Kuntien hankinnoissa otetaan huomioon jätteen synnyn vähentäminen	Ympäristökriteerejä sisältävien hankintojen määrä	kunnat	2021–2025
Kuntien toimipisteissä seurataan ruokahävikkiä ja vähennetään sitä	Ruokahävikin määrä, ylijäämäruokaa myyvien toimipisteiden lukumäärä	kunnat	2021–2025
Perusopetukseen lisätään jäteneuvontaa	Järjestettyjen neuvontakertojen määrä, osallistuneiden oppilaiden määrä	Mustankorkea Oy, jätehuoltoviranomainen, kunnat	2021–2025
Järjestetään kampanjoita ja kilpailuja jätteen määrän vähentämiseksi	Kampanjoiden ja kilpailujen määrä	Mustankorkea Oy, jätehuoltoviranomainen, kunnat	2021–2025

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Kehitämme kunnan palveluita teke- mällä tiivistä yhteistyötä jätehuolto- viranomaisen kanssa	Kunnan eri toimipisteissä ja kiinteis- töillä jäte lajitellaan ja kierrätetään esimerkillisesti.	Jätteen synnyn vähentäminen ja kierrätysasteen nostaminen. Talou- dellinen ja ilmastollinen vaikutus.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Pidämme huolen siitä, että Toivakka on viihtyisä, vireä ja turvallinen yh- teisö, jossa on hyvä asua ja harras- taa.	Asukaslähtöiset jätehuoltopalvelut. Ympäristönsuojelu varmistaa jäte- huoltomääräysten noudattamista.	Kuntalaisten tarpeita vastaavat ja riittävät jätehuoltopalvelut Puutarhajätteen keräys toteute- taan keväisin ja syksyisin Vaarallisen jätteen kiertävä keräys. Terveelliset ja toimivat jätteiden ke- räys- ja kierrätysratkaisut kiinteis- töillä ja hyötykeräyspisteissä. Asianmukainen kompostointi niissä talouksissa, joissa ei ole biojätteen erilliskeräystä.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Vahvistamme sisäistä ja ulkoista viestintäämme nostamalla rohkeasti esiin onnistumisiamme ja vahvuksiamme. Tukeudumme seudun jätehuoltoviranomaisen aktiiviseen viestintään Jätehuoltoviranomaisen viestintää ohjataan myös kunnan omille kotisivuille ja sosiaaliseen mediaan.

JÄTEHUOLTO (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Toimintatuotot yht.	0	0	0
Toimintakulut			
Palvelujen ostot	0	-1 250	-2 800
Toimintakulut yht.	0	-1 250	-2 800
Toimintakate	0	-1 250	-2 800
Poistot ja arvonalentumiset	-53	-51	0
Yhteensä	-53	-1 301	-2 800

6.6.5. Yhdyskuntatekniset palvelut (liikenneväylät, puistot ja yleiset alueet)

YHDYSKUNTATEKNISET PALVELUT

TOIMINTA-AJATUS

Liikenneväylien ja yleisten alueiden palvelut (yhdyskuntatekniikka) käsittävät kunnan vastuulle kuuluvien asemakaavateiden ja muiden yleisten alueiden suunnittelun, rakentamisen ja kunnossapidon järjestämisen. Katuvalaistus on niin ikään osa tätä palvelualueetta.

Palveluun sisältyy myös lakkautetun Kuivakolun kaatopaikan jälkihoidosta huolehtiminen. Velvoitetarkkailua tekee KVVY Tutkimus Oy. Velvoitetarkkailun toteuttaminen on huomioitu euro-määräisissä luvuissa.

Palvelut järjestetään oman organisaation ja yksityisten palveluntuottajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä. Kaavateiden hoitotyöt toteuttaa kunnan kilpailuttama yksityinen urakoitsija puitesopimuskausittain.

Kaavateitä, kunnan omistamia liikenneväyliä, puistoja, yleisiä ulkoilualueita ja ulkoliikuntapaikkoja rakennetaan ja ylläpidetään hyväksytyjen tasovaatimusten pohjalta. Kaavateiden perusrannuksia ja päällystämisiä toteutetaan aluekokonaisuuksina. Tievalaistuslinjoja ylläpidetään kirkonkylän alueella ja haja-asutusalueilla. Valaistuksen ohjauksessa hyödynnetään automaatio- ja anturitekniikkaa ja järjestelmää voidaan hallita myös etänä.

PALVELUSUUNNITELMA

Keskeisimmät toimenpiteet vuoden 2025 osalta ovat edelleen tiestön ja siihen kuuluvan valaistuksen kunnossapitoon liittyviä ylläpito- ja peruskorjauksia (energiatehokkuus, katujen kunto ja hulevesien hallinta) sekä puistojen ja yleisten alueiden yleisviihtyvyyden ylläpito.

Kaavateiden auraus, hiekoitus ja polanteenpoisto hoidetaan edelleen yksityisen elinkeinonharjoittajan toimesta. Uusi talvihoidon puitesopimus on voimassa 30.4.2025 saakka. Sopimus sisältää mahdollisen yhden lisävuoden option.

Selvitetään aktiivisesti eri hankerahoitusten hyödyntämistä väylien kehittämiseksi.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Otamme kuntalaiset mukaan päätöksentekoon – yhdessä syntyy parasta	Asiakas- ja palautekyselyjen laatiminen kaavateiden palvelutasosta.	Säännöllisesti käytössä oleva asiakastytyväisyyskysely kaavateiden talvikunnossapidosta aloitetaan Tavoite: Uusitaan aina vuosittain.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Pidämme huolen siitä, että Toivakka on viihtyisä, vireä ja turvallinen yhteisö, jossa on hyvä asua ja harrastaa.	Infrahankkeiden suunnittelun ja toteutuksen eteneminen aikataulussa.	Katujen saneeraustöiden yhteensovittaminen vesihuoltotöiden kanssa tarkoituksenmukaisimmalla ja taloudellisimmalla mahdollisella tavalla.
	Liikenneturvallisuuden parantamisen suunnittelu.	Liikenneturvallisuustyöryhmän tapaamisiin osallistuminen ja turvallisuustoimenpiteiden sekä hankkeiden edistäminen myös ELY:n suuntaan
Otamme käyttöön energiaa säästävää tekniikkaa ulkovalaistuksen ohjauksessa ja itse valaisimissa.	Ulkovalaistuksen kokonaisenergiankulutuksen vähentäminen	Katu- ja ulkovalaistuksessa siirytään kokonaan led-valaistukseen (sisältyy liikenneväylien investointeihin)

LIIKENNEVÄYLÄT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Toimintatuotot yht.	0	0	0
Toimintakulut			
Palvelujen ostot	-40 623	-46 355	-41 000
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-31 666	-30 200	-17 500
Avustukset	-28 733	-29 000	-50 000
Muut toimintakulut	-1 866	0	0
Toimintakulut yht.	-102 888	-105 555	-108 500
Toimintakate	-102 888	-105 555	-108 500
Poistot ja arvonalentumiset	-66 501	-65 266	-59 892
Yhteensä	-169 388	-170 821	-168 392

PUISTOT JA YLEISET ALUEET (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Myyntituotot	1 092	1 000	1 500
Toimintatuotot yht.	1 092	1 000	1 500
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-195	0	-7 984
Palvelujen ostot	-1 108	-2 850	-16 750
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 091	-2 200	-3 100
Muut toimintakulut	-327	0	0
Toimintakulut yht.	-3 721	-5 050	-27 834
Toimintakate	-2 629	-4 050	-26 334
Poistot ja arvonalentumiset	-3 221	-964	-378
Yhteensä	-5 850	-5 014	-26 712

6.6.6. Liikuntapaikat

LIIKUNTAPAIKAT

TOIMINTA-AJATUS

Kuntaympäristöpalvelut pitää kunnossa liikuntapaikkoja sivistys- ja hyvinvointipalveluiden määrittelemän palvelutason mukaisesti. Investoinnit valmistellaan lautakuntien yhteistyönä, mutta kuntaympäristölautakunta vastaa näiden hankkeiden rakennussuunnitelmien laatimisesta ja urakoiden hankinnoista.

PALVELUSUUNNITELMA

Tavoitteena on, että liikuntapaikkojen hoito tapahtuu hyväksytyt liikuntapaikkasuunnitelman mukaisesti. Suunnitelma käsittää myös kaikki kunnan ylläpitämät retkeilyn- ja virkistykseen kohteet. Lisäksi suunnitelmassa on kuvattu ne ylläpitotoiminnot, jotka ovat ulkoistettuja tai muuten kunnan tukemia.

LIIKUNTAPAIKAT

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Rakennamme hyvinvointia arjessa panostamalla kaikenikäisiin toivakalaisiin	Liikuntapaikkasuunnitelman mukaiset toimenpiteet	Hoitoluokkien mukaisesti turvallisuus ja käyttäjäryhmät huomioiden
Lasten ja nuorten huomioiminen heidän toiminnoilleen varatuissa rakennuksissa ja ulkoilupaidoissa	Liikuntapaikkasuunnitelma ja lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet huomioitu	Hoitoluokkien mukaisesti turvallisuus ja käyttäjäryhmät huomioiden

LIIKUNTAPAIKAT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Myyntituotot	65	86 744	0
Muut toimintatuotot	164 892	0	122 667
Toimintatuotot yht.	164 957	86 744	122 667
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-24 416	0	-17 035
Palvelujen ostot	-45 535	-19 050	-35 450
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-28 934	-23 500	-39 700
Muut toimintakulut	-5 404	-13 946	0
Toimintakulut yht.	-104 288	-56 496	-92 185
Toimintakate	60 668	30 248	30 482
Poistot ja arvonalentumiset	-60 668	-43 194	-30 482
Yhteensä	0	-12 946	0

6.6.7. Toimitilapalvelut (kiinteistöt, siivous-, kiinteistön- ja ruokahuoltopalvelut)

TOIMITILAPALVELUT

TOIMINTA-AJATUS

Tilapalveluiden toiminta käsittää kunnan suoraan omistamien asuinrakennusten, osakehuoneistojen, liike- ja teollisuusrakennusten, sivistys- ja hyvinvointipalveluiden sekä hallintopalveluiden käytössä olevien rakennusten suunnittelun, rakentamisen ja näiden elinkaaren aikaisen ylläpidon tehtävät.

Tilapalvelut tuottavat tukipalveluja ruokahuollon, siivouspalveluiden ja kiinteistönhoidon osalta kunnan omaan palvelutuotantoon.

PALVELUSUUNNITELMA

Kunnan tilapalveluiden tavoitteena on tuottaa ja ylläpitää kunnan toiminnan ja oman palvelutuotannon kannalta tarpeelliset terveelliset, turvalliset ja taloudelliset toimitilat.

Kunnan tilojen ylläpitoa kehitetään 2022 käyttöön otettua sähköistä huoltokirjaympäristöä edelleen kehittämällä ja laatimalla kaikille tärkeimmille rakennuksille niiden ennakoitun elinkaaren mukaiset PTS-suunnitelmat, jotka perustetaan rakennusten tutkittuihin kuntotietoihin. Suunnittelulla ennakoidaan tulevat korjaus- ja investointitarpeet kohteittain.

Kiinteistöohjelma ohjaa jatkossa kunnan pitkän tähtäimen tilasuunnittelua. Kiinteistöohjelmaa ei ole vielä valtuustotasolla hyväksytty, koska työ jäi odottamaan Keski-Suomen hyvinvointialueen palveluverkkoa koskevia päätöksiä vuonna 2024.

Kiinteistöohjelma sisältää ehdotuksia, suuntaviivoja ja strategisia tavoitteita kunnan rakennusomaisuuden hallintaan ja asia tulee kunnassa päätöksentekoon alkuvuodesta 2025.

Kiinteistöinvestoinneista merkittävin osa kohdistuu edelleen koulukeskukseen lähitulevaisuudessa. Lisäksi uudishankkeena käynnistetään Toivakan uuden kuntosalin hankesuunnittelu.

Paloasemaan liittyvän vanhan virastotalon purkamisen on suunniteltu tehtävän sen jälkeen, kun paloaseman uusi talotekniikka on toteutettu säilytettävän paloaseman puolelle. Nyt rakennuksilla on yhteiset talotekniset järjestelmät, jotka pitää siis eriyttää ennen vanhan viraston purkamista.

Uudisrakentamishankkeena laaditaan kuntosalirakennuksen hankesuunnitelma, joka valmistuu niin ikään alkuvuoden aikana.

Tilojen vuokraaminen hyvinvointialueelle jatkuu

Keski-Suomen hyvinvointialueelle on vuokrattu terveysasema, paloasema, päivätoimintakeskus, kirjaston kotihoidon toimistotilat sekä yksittäisiä tiloja Toivakkatalosta sekä koulukeskuksesta. Vuokrasopimukset laadittiin lainsäädäntöön (nk. vuokra-asetukseen) perustuen määräaikaisina 3+1 vuoden pituisina sopimuksina. Hyvinvointialue on vuokraneuvotteluissa 2024 ilmoittanut, että se ei tule käyttämään optiovuosia ja toimintoja tullaan keskittämään. Uudet vuokrasopimukset neuvotellaan talousarviovuoden 2025 aikana.

Vuonna 2025 valmistaudutaan sote-tilojen siirtymäajan päätyttyä Keski-Suomen hyvinvointialueen palveluverkkoa koskevan päätöksen mukaisten tilojen vuokrauksiin.

Sote-tiloja (vuokraustoimintaa) koskeva yhtiöittämisvelvoite alkaa 1.1.2026

Talousarviovuonna tapahtuvassa valmistelussa huomioidaan kokonaan vuokrattavien rakennusten lainsäädäntöön perustuva kiinteistöjen yhtiöittämisvelvoite, joka koskee Toivakassa näillä näkymin terveysasemaa, paloasemaa ja päivätoiminnan rakennusta.

Sisäilmatyöryhmä

Kunnassa toimivaa sisäilmatyöryhmän toimintaa jatketaan entiseen tapaan. Sisäilmatyöryhmätyöskentely on vakiinnuttanut asemansa Suomessa julkisten rakennusten sisäilmasta johtuvien tai epäiltyjen haittojen tai koettujen oireiden ja oire-epäilyjen käsittelyssä ja tapauskohtaisten ratkaisujen hakemisessa aina kulloiseenkin tilanteeseen. Sisäilmatyöryhmätyöskentelyllä tavoitellaan monitahoisten ongelmien nopeaa ja laaja-alaiseen asiantuntijuuteen perustuvaa käsitteilyä. Työryhmä kokoontuu aina tarvittaessa.

TUKIPALVELUT

Tilapalveluiden tukipalveluita ovat:

- ruokapalvelut
- siivouspalvelut ja
- kiinteistönhoito

Tukipalvelut tuotetaan pääosin omalla henkilöstöllä. Lisäksi työssä tarvitaan usein asiantuntijapalveluiden ostoa esimerkiksi taloteknisten järjestelmien ylläpidon osalta.

Ruokapalveluina tuotetaan sivistys- ja hyvinvointilautakunnan palveluille (koulut ja päiväkodit) kaikki päivittäiset ateriat. Kouluilla kaikki lapset ja nuoret saavat aterian lisäksi maksuttoman välipalan ja lisäksi välipalaa voi täydentää ostettavalla välipalalla.

Ruokapalvelujen suurin sisäinen asiakas on perusopetus. Ruokapalvelut toteutetaan pääsääntöisesti yhden valmistuskeittiön ja kolmen jakelukeittiön mallilla, mikä takaa jatkuvan toiminta- valmiuden. Koulukeskuksen valmistuskeittiö huolehtii kirkonkylän koulukeskuksen sekä päiväkotien ja Kankaisten koulu/päiväkodin aterioiden valmistuksesta. Koulujen ollessa suljettuna päivähoiton ruokatuotanto siirretään päiväkotit Touhuvakan keittiöön.

Ruokapalvelut tuottavat lakisääteisen ruokapalvelun lisäksi myös maksullista välipalan myyntiä kirkonkylän koulukeskuksessa. Palvelu on ollut erittäin suosittua.

Elintarvikehankinnoissa hyödynnetään yhteishankintasopimuksia. Uusi kilpailutettu sopimuskausi alkaa.

Siivouspalveluiden tehtävänä on huolehtia koulu- ja julkisten tilojen siisteydestä ja turvallisuudesta sekä pintojen kestävydestä. Viime aikoina tärkeimpänä tehtävänä on huolehtia tilojen hygieniasta ja sitä kautta turvata terveelliset tilat niiden käyttäjille. Siivoustyö toteutetaan tilojen käyttäjien tarpeet ja toiveet huomioiden. Siivouspalvelua tuotetaan vain kunnan oman palvelutuotannon tarpeisiin.

Keski-Suomen hyvinvointialueelle siirtyvien tilojen osalta siivouspalvelut ovat ulkoistettuja.

Kiinteistönhoidon tehtävänä on ylläpitää, korjata ja huoltaa kunnan omistamia rakennuksia. Palveluihin kuuluvat muun muassa piha-alueiden, liikunta- ja ulkoalueiden hoito, sisätilojen kunnosta huolehtiminen ja taloteknisten järjestelmien seuranta/ ylläpito soveltuvilta osin.

Kiinteistöhoito tekee eri toimipisteissä käyttäjien irtaimistoon liittyviä muuttoja ja muita avustavia töitä, jotka eivät varsinaisesti sisältyisikään itse rakennuksen ylläpitoon.

Kunnan kiinteistöjen ja kunnallisteknisten rakennusten/pumppaamoiden piha- ja tiealueiden auraus hoidetaan kiinteistönhoidon toimesta.

Kiinteistö- ja vesihuollon yhteistä 24/7 vikapäivystystä (varallaolo) jatketaan edelleen siten, että työntekijän varallaolovuoro tulisi noin 5 viikon välein viikko kerrallaan.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Rakennamme hyvinvointia arjessa panostamalla kaikenikäisiin toivakalaisiin sekä kunnan henkilöstöön.	Uudis- ja korjausrakentamisen suunnittelu investointisuunnitelmien mukaisesti, kiinteistönpidon kehittäminen ja korjausinvestointien elinkaarisuunnittelu PTS-suunnitelmin	Kiinteistönpidossa kehitetään edelleen sähköistä huoltokirjaympäristöä sekä laaditaan PTS-suunnitelmat tärkeimmille rakennuksillemme.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Tarjoamme kunnan tiloja toivakalaisille järjestöille ja yhdistyksille käyttöön mahdollisuuksiemme mukaan. Kohtelemme eri yhteisöjä ja järjestöjä yhdenvertaisin periaattein tilojen osalta.	Kiinteistöohjelmassa selvitetään myös eri järjestöjen ja yhteisöjen tilatarpeita ja eri toimintamalleja sekä tilojen yhteiskäyttöä pyritään lisäämään.	Kiinteistöohjelman hyväksyminen ja sen toimeenpano alkuvuodesta 2025
Toivakka tuntuu ja tunnetaan		
Uudistamme kiinteistöjohtamista ja otamme käyttöön uusia toimintatapoja ja tekniikkaa kiinteistönpidossa ja tilojen hallinnassa.	Kehitämme kiinteistöjemme huoltokirjatoimintoja edelleen	Uuden kuntosalisalin hankesuunnitelma valmistuu alkuvuodesta 2025 Rakennusten PTS-suunnitelmia tarkistetaan ja investointeja ohjelmoidaan tuleville vuosille kunnan investointikyvyn mukaisesti Käynnistetään koulukeskuksen ja keittiön varavoiman käyttöönottoon tähtäävä sähkösuunnittelu

TOIMITILAPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Myyntituotot	1 654	0	43 100
Muut toimintatuotot	1 133 754	1 151 723	1 204 754
Toimintatuotot yht.	1 135 407	1 151 723	1 247 854
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-153	0	-742
Palvelujen ostot	-598 769	-524 789	-586 815
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-306 751	-259 272	-270 891
Muut toimintakulut	-16 667	-8 368	-18 740
Toimintakulut yht.	-922 340	-792 429	-877 188
Toimintakate	213 067	359 294	370 666
Rahoitustuotot ja -kulut	40	0	40 000
Poistot ja arvonalentumiset	-271 192	-290 061	-295 934
Yhteensä	-58 085	69 233	114 732

SIIVOUS- JA RUOKAPALVELUT SEKÄ KIINTEISTÖNHOITO

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Rakennamme hyvinvointia arjessa panostamalla kaikenikäisiin toivakalaisiin sekä kunnan henkilöstöön.	Reagoimme nopeasti palvelutarpeeseen ja sen mahdollisiin muutoksiin	Henkilöstö on tavoitettavissa työpäivän aikana ja 0,5 h sisällä läsnä akuuteissa palvelutarpeissa.
Lasten ja nuorten huomioiminen heidän toiminnoilleen varatuissa rakennuksissa		Terveelliset ja turvalliset tilat
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Voit luottaa siihen, että toimipisteissä on vastassa ”tutut” työntekijät.	Pidetään työnantajana työntekijöistä hyvää huolta	Työhönsä sitoutuvat ja työssään viihtyvät ammattitaitoiset työntekijät
Toivakka tuntuu ja tunnetaan		
Toimintamme on helposti lähestyttävää	Kehitämme viestintäämme, myös sosiaalisessa mediassa	Vähintään kerran kuukaudessa uutinen tai päivitys, panostetaan hyvien asioiden julkaisuun ja työnkuvan tunnettavuuteen.
Sisäisen ja ulkoisen viestinnän vahvistaminen	Kiinteistöjen huoltokirjan huoltokutsujen laajentaminen keittiöön ja siivoukseen	Vuoden 2025 aikana otettu käyttöön

MUUT TOIMITILAPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Myyntituotot	532 431	533 833	569 438
Tuet ja avustukset	36 705	14 700	0
Toimintatuotot yht.	569 136	548 533	569 438
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-490 462	-409 717	-435 139
Palvelujen ostot	-38 603	-28 368	-40 331
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-19 329	-15 870	-18 970
Muut toimintakulut	-30 246	-60 782	-92 397
Toimintakulut yht.	-578 640	-514 737	-586 837
Toimintakate	-9 504	33 796	-17 399
Rahoitustuotot ja -kulut	136	0	0
Yhteensä	-9 368	33 796	-17 399

SISÄINEN PALVELUTOIMINTA (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Myyntituotot	381 728	307 205	415 895
Tuet ja avustukset	3 830	1 200	2 000
Muut toimintatuotot	26 263	64 728	89 397
Toimintatuotot yht.	411 821	373 133	507 292
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-203 810	-214 677	-224 031
Palvelujen ostot	-44 498	-35 985	-41 316
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-132 238	-124 998	-160 350
Muut toimintakulut	-28 587	-27 917	-28 970
Toimintakulut yht.	-409 133	-403 577	-454 667
Toimintakate	2 688	-30 444	52 625
Poistot ja arvonalentumiset	-37 923	-32 497	-32 305
Yhteensä	-35 236	-62 941	20 320

6.6.8. Maa- ja metsätilat

MAA- JA METSÄTILAT

TOIMINTA-AJATUS

Toivakan kunnalla on omistuksessaan metsä- ja taajamametsäkiinteistöjä noin 600 ha ja noin 23 ha peltoa. Kunnan omistamat pellot ovat vuokralla aina kerrallaan viideksi vuodeksi tehtävän sopimusjakson ajan (vuokrasopimukset ovat voimassa ajalle 2021-2025). Kunnan metsätilojen isännöinnin yhteistyökumppanina toimii Stora Enso Oyj (sopimus on voimassa vuoteen 2025 asti), joka huolehtii metsänhoitotöiden sekä leimikoiden jaksottamisesta, suunnittelusta ja teettämisestä vuosittain.

Kunnan omistama Hautajärven soranottoalue on vuokrattu yksityiselle elinkeinonharjoittajalle voimassa olevan maa-ainesten ottoluvan keston ajaksi (14.7.2030 saakka).

PALVELUSUUNNITELMA

Kunnan metsäomaisuuden hoito perustuu ajantasaiseen metsäsuunnitelmaan. Puun myynti toteutetaan suunnitelmallisesti kestäväällä tavalla. Metsäomaisuutta hoidetaan niin, että taimikoiden ja nuoren metsän hoitotyöt tehdään ajallaan.

Talousarvioon 2025 arvioidaan tuloja puun- ja soranmyynnistä 105 000 €.

Omakotitonttien myyntitavoitteeksi asetetaan 4-5 tonttikauppaa vuonna 2025.

Vuonna 2025 asemakaava-alueella on kaavoitettuja myynnissä olevia vapaita omakotitalotontteja yhteensä 24 kappaletta, rivitalotontteja neljä (4) kappaletta ja yksi keskustan asuin-liikerkennustontti, jossa suurin sallittu kerrosluku on viisi (5).

Tonttimarkkinointia jatketaan edelleen kunnan markkinointibudjetin puitteissa, osallistutaan rakennusmessuille ja järjestetään myyntitempauksia tai kampanjoita.

Yleiskaava- ja rantaosayleiskaava-alueilla rakennuspaikkoja yhteensä noin 15 kappaletta.

Yleiskaava-alueiden rakennuspaikat voidaan luovuttaa myös määräaloina siten, että kysyntä ja tarjonta kohtaisivat parhaalla mahdollisella tavalla.

Viisarimäen yritystonttialueella on myytävänä yhteensä viisi (5) monipuoliseen työpaikkarakentamiseen sopivaa tonttia. Luovutettavan rakennuspaikan koko voidaan myös räätälöidä hankekohtaista tarvetta vastaavaksi asemakaavan ohjeellisen tonttijaon johdosta. Yritystonttimarkkinointia tehdään aktiivisesti läpi vuoden.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Metsäomaisuuden aktiivisella hoidolla varmistetaan omaisuuden tuotto nyt ja myös tulevaisuudessa. Metsäomaisuutta hoidetaan kestäväällä tavalla siten, että vuotuiset hakkuut tai hoitotoimenpiteet ovat suunnitelmallisia ja hyvin valmisteltuja.	Kunnan metsiä hoidetaan ajantasaiseen metsäsuunnitelmaan perustuen. Kunnan metsien isännöitsijän kanssa käydään vuoropuhelua metsiemme tilasta ja kestävästä hakkuumääristä sekä metsähoitotoista vuosittein. Leimikoiden puunmyynti kilpailutetaan.	Vuotuiset taimikoiden ja nuoren metsän hoitotyöt tehdään ajallaan. 2025 vuodelle suunnitellaan leimikko, josta saadaan kestävästi noin 80 000 euron puunmyyntitulot.
Rakennamme hyvinvointia arjessa panostamalla kaikenikäisiin toivakalaisiin sekä heidän virkistäytymismahdollisuuksiinsa kunnan taajamametsien ja retkeilyreittien alueilla.	Taajamametsien käsittelyssä huomioidaan asukkaiden mielipiteet ennen päätöksentekoa puistometsien hakkuista.	Taajamametsien käsittely ja vuotuiset hoitotyöt esitetään taajamametsiä koskevassa suunnitelmassa, jota ylläpidetään jatkuvasti.
Metsäkiinteistöjen myynti tapahtuu avoimella tarjous- tai kilpailuttamismenettelyllä.	Toimitaan talousarviossa tai muussa kunnan päätöksenteossa asetettujen tavoitteiden mukaisesti metsäkiinteistöistä luovuttaessa.	Kunnan metsän myyntiin saadaan useita tarjouksia.
Tuemme aktiivisesti nykyisiä ja uusia yrittäjiä luomalla kannustavaa yritysilmapiiriä.	Metsienhoitotyöt teetetään kokonaan yksityisillä yrityksillä isännöitsijäkumppanimme kautta.	Kaavateiden vierustojen, tiealueella sijaitsevan, riskipuuston poisto hankitaan yksityisiltä yrityksiltä kokonaispalveluna.
<i>Uuden ajan maalaisidylli</i>		
Kiinnitämme huomiota lähiympäristömme metsiin ja niiden virkistyskäyttömahdollisuuksiin.	Emme vaaranna muilla toimenpiteillä metsiemme virkistyskäytön jatkuvuutta yleisen virkistyskäytön kannalta tärkeillä alueilla.	Pidämme keskeiset virkistysreitit hyvässä kunnossa.
<i>Toivakka tuntuu ja tunnetaan</i>		
Pyrimme siihen, että kunnan metsien hoitoon luotetaan, sillä on yleinen hyväksyttävyyttä, toimimme avoimesti lainsäädännön ja alan yleisten standardien mukaisesti	Tiedotamme kuntalaisille kunnan metsien tilasta ja niiden kehitysnäkymistä	Uuden metsäsuunnitelman päivittämisen ja kunnan metsien isännöinnin puitesopimuksen kilpailuttaminen 1.1.2026 alkavalle sopimuskaudelle.

MAA-JA METSÄTILAT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Myyntituotot	83 490	87 000	111 000
Muut toimintatuotot	106 006	413 000	113 500
Toimintatuotot yht.	189 496	500 000	224 500
Toimintakulut			
Palvelujen ostot	-26 499	-26 550	-24 750
Toimintakulut yht.	-26 499	-26 550	-24 750
Toimintakate	162 997	473 450	199 750
Poistot ja arvonalentumiset	-75 739	-70 403	-46 095
Yhteensä	87 257	403 047	153 655

6.6.9. Vesi- ja viemärihuoltolaitos

VESIHUOLTOLAITOS

TOIMINTA-AJATUS

Vesihuoltolaitoksen tehtävänä on keskitetty talousveden hankinta ja jakelu sekä jätevesien viemäröinti laitokselle määritetyillä toiminta-alueilla. Vesihuoltolaitoksen eri toiminta-alueita kunnassa on seitsemän (7) kappaletta. Vesihuollon toiminta-alueiden viimeisin päivitys on hyväksytty kunnanvaltuustossa vuonna 2020.

Vesihuoltolaitoksen tehtäviin kuuluvat kunnan omistaman vesi- ja viemäriverkoston ja sen laitteistojen kunnossapito, rakentaminen ja saneeraus. Kunnalla on tällä hetkellä runkovesi- ja viemäriverkostoa n. 221 km. Kunnan vesi- ja viemärihuollon asiakkaina on noin 750 käyttöpaiikkaa ja liikevaihtoa ennakoidaan kertyvän vuonna 2025 talousarvioesityksen mukaisesti noin 754 000 € (alv 0 %).

Vesihuoltolaitoksen lähitulevaisuuden suunnitelmana on tasapainottaa talous vesihuoltolain edellyttämälle tasolle. Talouden tasapainottaminen voi tarkoittaa taksarakenteen muutoksia ja yleisiä hintojen korotuksia. Vesihuollon maksut ja taksat perustuvat voimassa olevaan vesihuoltolakiin (18§ ja 19§) ja siinä on otettu huomioon vesi- ja viemäriulaitosyhdistyksen sekä kuntaliiton ohjeet ja suositukset. Maksurakenteen ja hinnoittelun lähtökohtana on laitoksen kustannusten kattaminen aiheuttamisperiaatteen mukaisesti ja siten, että maksut kattavat laitoksen toiminnasta aiheutuneet kaikki kulut, kuten pääomarahoitukseen ja käyttökulut. Vesihuoltolaitoksen pitäisi siis kattaa kaikki kulut mitä sen toiminta aiheuttaa asiakkaalta perittävillä perus- ja käyttömaksuilla.

Haaste on todella suuri, koska samanaikaisesti verkostot ja niihin liittyvät laitteistot yms. vanhenevat ja vaativat yhä enemmän korjauksia, päivityksiä ja uusimisia. Lisäksi uusia huoltokuluja syntyy esimerkiksi haja-asutusalueilla olevien pumppaamoiden vuosittaisista huolloista. Pumppaamoiden pesu on tavoitteena tehdä vuosittain kolmessa osassa eli jokainen pienpumppaamo puhdistetaan aina kolmen vuoden välein. Tällä toimenpiteellä estetään pumppujen ja muiden laitteistojen vikaantuminen ja sitä kautta suoria korjauskuluja pyritään minimoimaan.

Toivakan kunnan vesihuoltolaitokseen kuuluu vuonna 2025 edelleen kolme (3) vedenottamo, jätevedenpuhdistamo ja vesi- ja jätevesipumppaamoja (n. 440 kpl linja- ja pienpumppaamo). Jätevedenpuhdistamolle on myönnetty ympäristölupa vuonna 2012 ja se on voimassa toistaiseksi. Vesihuoltolaitos on eriytetty omaksi kirjanpidolliseksi taseyksiköksi 1.1.2016 alkaen.

Vesihuoltolaitoksella on töissä täysipäiväisesti kaksi (2) henkilöä.

Vuonna 2025 valmistuu Toivakan VesiKymppi-ohjelma, joka toimii vesihuolto-omaisuuden pitkän aikavälin investointien suunnitelmana.

Verkostoinvestoinnit käynnistyvät kuitenkin jo kesällä 2025 ja ne esitellään investointiohjelmassa.

Vesihuoltolaitoksen kehittämistoimenpiteenä toteutetaan osittain ELY-keskuksen rahoituksella tehtävää toimintaympäristön ja kyberturvallisuuden kehitystyötä. Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus myönsi työhön avustusta 20 625 euroa, kuitenkin enintään 75 % toteutuneista hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista.

PALVELUSUUNNITELMA

Puhdas juomavesi on elintärkeä osa kuntalaisten hyvinvointia. Raakavesilähteiden suojeluun sekä verkostojen ja laitosten kuntoon tulee kiinnittää aiempaa enemmän huomiota, jotta välteään epidemiat ja turvataan puhtaan veden hyvä laatu. Myös jätevesien puhdistustekniikoita tulee kehittää jatkuvasti.

Vesihuoltolaitoksen taloutta tervehdytetään vuotuisten hinnankorotusten sekä uusien liittymäasiakkaiden hankinnan myötä siten, että toiminta saadaan voitolliseksi.

Vesihuoltolaitos toteuttaa kunnanvaltuuston aiempaa päätöstä, jolla perusmaksujen ja käyttömaksujen välinen suhde saataisiin 50 % - 50 % tilanteeseen vuonna 2025.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

ELÄMISEN ELEMENTIT

Strateginen tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
<i>Yhdessä yhteisöllisesti</i>		
Vesihuollon jatkuvuuden ja häiriötömyyden turvaaminen sekä omaisuudenhallinnan kehittäminen	Laaditaan selvitys vesihuoltoverkoston nykytilasta ja varaudumme mahdollisiin eri häiriötilanteisiin. Jatkamme verkostotiedon dokumentoinnin sekä omaisuudenhallinnan kehittämistyötä.	Vesihuollon varautumissuunnitelman sekä toiminnan ja henkilöstön jatkuva kehittäminen on tavoitteena. Osallistutaan yhteisiin harjoituksiin ja alueelliseen vesihuoltolaitosten väliseen varautumisen yhteistyöhön.
	Laaditaan Mannisen vedenottamon kaivojen saneeraussuunnitelma	Suunnitelma ja kustannusarvio valmistuu 2025
Vesihuoltolain 10§:n mukaan kiinteistö on liitettävä vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella järjestettyyn vesihuoltoon, ellei tähän ole laissa määrättyä poikkeamisedellytystä. Tavoitteenamme on lisätä liittymien määrää suunnitelmallisesti toiminta-alueittain.	Selvitämme vesihuoltolaitokseen liittymättömät kiinteistöt toiminta-alue kerrallaan, käsittelemme mahdolliset liittymisestä tehdyt vapauttamishakemukset sekä varaudumme rakentamaan uusia liittymiä uusille asiakkaille	Uusia asiakkaita liitetään vesihuoltoverkostoon sitä mukaa kuin edellytyksiä liittymisestä vapauttamiselle ei lain mukaan ole. Liittymisvelvoite aikataulutetaan laitoksen liittymien rakentamisaikataulujen kanssa.
Laadimme vesihuollolle pitkän tähtäimen investointiohjelman, joka perustuu verkoston tutkittuun kuntoon sekä mahdollisiin tai jo tiedossa oleviin riskeihin.	Toivakan VesiKymppi-ohjelma laaditaan verkoston saneeraustoimenpiteiden ohjelmoimiseksi.	VesiKymppi-ohjelma laaditaan rullaavaksi 10-vuoden ajanjaksoksi, jota päivitetään vuosittain talousarvionkäsittelyn yhteydessä. Verkoston saneeraussuunnittelua ja hankkeiden kilpailutusta tehdään siten, että urakointi voidaan toteuttaa ”sulan maan aikana”

VESIHUOLTO (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Toimintatuotot			
Myyntituotot	611 532	721 220	758 784
Tuet ja avustukset	398	0	0
Toimintatuotot yht.	611 930	721 220	758 784
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-161 919	-150 966	-149 985
Palvelujen ostot	-188 051	-178 012	-200 942
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-205 781	-143 600	-172 400
Muut toimintakulut	-12 268	-6 000	-10 000
Toimintakulut yht.	-568 019	-478 578	-533 327
Toimintakate	43 911	242 642	225 457
Rahoitustuotot ja -kulut	128	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-241 320	-219 331	-196 751
Yhteensä	-197 281	23 311	28 706

7. INVESTOINTISUUNNITELMA 2025 - 2027

	2025/ €	2026/ €	2027/ €	Poisto aika vuosina	Poistovaikutus €/vuosi
VESIHUOLTO					
Vesihuoltoverkoston saneerausinvestoinnit, muutos Malviharjuntien siirtoviemärien purkuun, verkoston mahdolliset laajennukset toiminta-alueella, virtausmittarikaivojen lisääminen	180 000	130 000	130 000	30	6 000
Mannisen vedenottamon kaivojen saneeraus	10 000	50 000		30	2 000
Jätevedenpuhdistamo, tulokaivojen sähkökeskuksen uusiminen, saostusmikaaalisäiliön uudistaminen	25 000			30	850
LIIKENNEVÄYLÄT					
Taajama- alueen tieinfran paikkakorjaukset, kuivatuksen parantaminen, led-valaistusprojektin II-vaihe	100 000	100 000	100 000	15	6 700
Palosentie kevyen liikenteen väylä ja katusaneeraus (liikenneturvallisuus), vesihuolto lisätty mukaan	10 000	150 000		15	10 700
MAL- pienten liikennehankkeiden suunnittelurahoitus	10 000	60 000	60 000	15	4 000
KAAVOITUS JA MAANKÄYTTÖ					
Viisarimäen yritystonttien esirakentaminen (siirtynyt hanke)	50 000				
Toivakantien maisemasuunnittelu, ”Suomen kaunein kylänraitti”	20 000	30 000	30 000		
TOIMITILAPALVELUT					
Uusi kuntosalirakennus, hankesuunnitelma	15 000				
Uusi kuntosalirakennus, rakennussuunnittelu ja rakentaminen		200 000	200 000	20	20 750
Koulukeskuksen PTS-suunnitelman mukaiset korjausinvestoinnit A- ja B-rakennukset - rakennusautomaatio - pintasaneeraukset - kotitalousluokka	150 000	150 000	150 000		
Paloaseman TATE-muutokset	40 000			10	4 000
Vanhan virastotalon purkamishanke	200 000				
LIIKUNTAPAIKAT					
Urheilukentän perusparantaminen		20 000	150 000	15	11 400
Uimalan rakennukset ja rakenteet	30 000			10	3 000
PUISTOT, SATAMAT JA MUUT YLEISET ALUEET					
Leppäveden Isonkylänrannan sataman perusparannushanke ja kehittäminen	5 000	60 000		15	4 400
Leikkipuistorakentaminen, peruskorjaukset / välineiden uudistaminen	10 000	50 000			
Nisulan OKT-alueen pienvenelaiturin pysäköintialue ja viimeistelytyöt	20 000			15	1 400

	2025/ €	2026/ €	2027/ €	Poistoaika vuosina	Poistovaikutus €/vuosi
HALLINTOPALVELUT					
Analogisen arkiston digitointi (jatkuu vuodelta 2024)	50 000			15	10 000
Ohjelmistojen automatisointi	10 000			5	2 000
Brutto	935 000	1 00 000	920 000		84 200

8. TULOSLASKELMAOSA

KUNNAN TULOSLASKELMA (ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot					
Myyntituotot	1 194 053	1 295 611	1 444 083	1 421 483	1 435 483
Maksutuotot	88 842	103 100	30 500	30 500	30 500
Tuet ja avustukset	288 587	124 000	65 430	65 430	65 430
Muut toimintatuotot	434 485	663 400	365 900	177 300	177 300
Toimintatuotot yht.	2 005 967	2 186 111	1 905 913	1 694 713	1 708 713
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-5 040 243	-4 667 611	-5 192 564	-5 297 810	-5 412 650
Palvelujen ostot	-2 054 464	-2 058 198	-2 462 326	-2 523 604	-2 546 200
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-955 026	-809 570	-909 220	-827 386	-850 000
Avustukset	-391 285	-355 000	-519 500	-505 000	-505 000
Muut toimintakulut	-911 964	-194 840	-230 320	-30 810	-30 810
Toimintakulut yht.	-9 352 983	-8 085 219	-9 313 930	-9 184 610	-9 344 660
Toimintakate	-7 347 015	-5 899 108	-7 408 017	-7 489 897	-7 635 947
Verotulot	5 324 788	5 488 000	5 832 000	6 031 000	6 230 000
Valtionosuudet	2 743 927	2 358 995	2 621 169	2 621 169	2 621 169
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	33 932	1 000	1 000	1 000	1 000
Muut rahoitustuotot	3 094 386	65 300	62 300	62 300	62 300
Korkokulut	-302 055	-250 000	-195 000	-195 000	-190 000
Muut rahoituskulut	-17 378	-21 800	-11 800	-11 800	-11 800
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	2 808 884	-205 500	-143 500	-143 500	-138 500
Vuosikate	3 530 584	1 741 727	901 652	1 034 754	1 092 704
Poistot ja arvonalentumiset	-834 320	-818 005	-757 034	-800 000	-850 000
Satunnaiset erät					
Satunnaiset erät yht.	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	2 696 265	923 722	144 618	234 754	242 704
Poistoeron muutos	21 444	21 444	21 444	21 444	21 444
Tilikauden yli-/alijäämä	2 717 709	945 166	166 062	256 198	264 148

Suunnitelmavuosien verotulot ja valtionosuudet perustuvat Valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton ennustelaskelmiin. Henkilöstökuluja on nostettu 2 % suunnitelmavuosille 2026 ja 2027. Laskelmat päivittyvät kevään 2025 aikana.

KUNNAN TULOSLASKELMA (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot					
Myyntituotot	2 319 795	2 395 805	2 680 876	2 658 276	2 672 276
Maksutuotot	88 842	103 100	30 500	30 500	30 500
Tuet ja avustukset	288 587	124 000	65 430	65 430	65 430
Muut toimintatuotot	1 503 832	1 629 451	1 541 918	1 353 318	1 353 318
Toimintatuotot yht.	4 201 057	4 252 356	4 318 724	4 107 524	4 121 524
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-5 040 243	-4 667 611	-5 192 564	-5 297 810	-5 412 650
Palvelujen ostot	-3 173 885	-3 066 628	-3 691 128	-3 752 406	-3 775 002
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-961 347	-815 250	-917 211	-819 395	-842 009
Avustukset	-391 285	-355 000	-519 500	-505 000	-505 000
Muut toimintakulut	-1 981 311	-1 247 635	-1 406 338	-1 206 828	-1 206 828
Toimintakulut yht.	-11 548 072	-10 152 124	-11 726 741	-11 581 439	-11 741 489
Toimintakate	-7 347 015	-5 899 768	-7 408 017	-7 473 915	-7 619 965
Verotulot	5 324 788	5 488 000	5 832 000	6 031 000	6 230 000
Valtionosuudet	2 743 927	2 358 995	2 621 169	2 621 169	2 621 169
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	33 932	1 000	1 000	1 000	1 000
Muut rahoitustuotot	3 094 386	65 300	62 300	62 300	62 300
Korkokulut	-302 055	-250 000	-195 000	-195 000	-190 000
Muut rahoituskulut	-17 378	-21 800	-11 800	-11 800	-11 800
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	2 808 884	-205 500	-143 500	-143 500	-138 500
Vuosikate	3 530 584	1 741 727	901 652	1 034 754	1 092 704
Poistot ja arvonalentumiset	-834 320	-818 005	-757 034	-800 000	-850 000
Satunnaiset erät					
Satunnaiset erät yht.	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	2 696 265	923 722	144 618	234 754	242 704
Poistoeron muutos	21 444	21 444	21 444	21 444	21 444
Tilikauden yli-/alijäämä	2 717 709	945 166	166 062	256 198	264 148

9. KÄYTTÖSUUNNITELMAT

HALLINTOPALVELUT - KÄYTTÖSUUNNITELMA

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Tuloarviot ja määrärahat			
Ulkoiset			
Ulkoiset toimintatuotot	73 166	15 400	2 000
Ulkoiset toimintakulut	-1 938 210	-1 130 709	-1 329 374
Ulkoisen toimintakate	-1 865 045	-1 115 309	-1 327 374
Sisäiset			
Sisäiset toimintatuotot	216 467	192 692	247 676
Sisäiset toimintakulut	-20 931	-56 097	-82 462
Toimintakate yht.	-1 669 509	-978 714	-1 162 160
Suunnitelmapoistot	-25 968	-39 763	-33 637
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 695 576	-1 018 477	-1 195 797

SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA - KÄYTTÖSUUNNITELMA

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Tuloarviot ja määrärahat			
Ulkoiset			
Ulkoiset toimintatuotot	773 069	619 411	591 313
Ulkoiset toimintakulut	-4 933 358	-4 854 511	-5 556 521
Ulkoisen toimintakate	-4 160 288	-4 235 100	-4 965 208
Sisäiset			
Sisäiset toimintakulut	-1 583 303	-1 402 211	-1 609 255
Toimintakate yht.	-5 743 591	-5 637 311	-6 574 463
Suunnitelmapoistot	-45 492	-50 231	-55 316
Tehtävän kokonaiskustannukset	-5 788 909	-5 687 542	-6 629 779

KUNTAYMPÄRISTÖLAUTAKUNTA - KÄYTTÖSUUNNITELMA

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Tuloarviot ja määrärahat			
Ulkoiset			
Ulkoiset toimintatuotot	1 153 529	1 543 300	1 307 400
Ulkoiset toimintakulut	-2 422 976	-2 042 000	-2 361 880
Ulkoinen toimintakate	-1 269 448	-498 700	-1 054 480
Sisäiset			
Sisäiset toimintatuotot	1 978 622	1 873 553	2 165 135
Sisäiset toimintakulut	-589 938	-608 597	-720 154
Toimintakate yht.	119 236	766 256	390 501
Suunnitelmapoistot	-762 046	-727 197	-667 267
Tehtävän kokonaiskustannukset	-642 430	39 059	-236 766

10. RAHOITUSOSA

KUNNAN RAHOITUSLASKELMA

	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	3 530 584	1 741 727	901 652	1 034 754	1 092 704
Tulorahoituksen korjaukset	511 654	0	0	0	0
Toiminnan rahavirta yhteensä	4 042 238	1 741 727	901 652	1 034 754	1 092 704
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-314 084	-1 320 080	-965 000	-970 000	-890 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	9 000	0	0	0	0
Pysyvien vast. hyöd. luovutustulot	127 375	0	0	0	0
Investointien rahavirta yhteensä	-177 709	-1 320 080	-965 000	-970 000	-890 000
Toiminnan ja investointien rahavirta yht.	3 864 529	421 647	-63 348	64 754	202 704
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainauksen muutokset yhteensä	0	0	0	0	0
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	100 000	800 000	800 000	800 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-842 119	-842 119	792 120	845 453	898 786
Lainakannan muutokset yhteensä	-842 119	-742 119	1 592 120	1 645 453	1 698 786
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiant. varojen ja pääomien muut.	-8 415	0	0	0	0
Saamisten muutos	34 259	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos	-1 164 212	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset yht.	-1 138 368	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta yhteensä	-1 980 487	-742 119	1 592 120	1 645 453	1 698 786
Vaikutus maksuvalmiuteen	1 884 042	-320 473	1 528 772	1 710 207	1 901 490

Valtuusto vahvistaa investointeja varten lainanottovaltuudet 800 000 € vuodelle 2025. Varsinaisen lainanottovaltuuden lisäksi valtuusto myöntää valtuuden enintään 4 milj. €:n tilapäisrahoituksen ottamiseen kuntatodistuksien muodossa. Sitä on valtuus käyttää täysimääräisesti vain, jos kuntatodistusten korot ovat miinuskorkoisia.

11. HENKILÖSTÖSUUNNITELMA

	TA 2025	TS 2026	TS 2027
HALLINTOPALVELUT			
Kunnanjohtaja	1	1	1
Talous- ja hallintosuunnittelija	1	1	1
ICT-suunnittelija	1	1	1
Työllisyys- ja elinkeinosuunnittelija	1	1	1
Henkilöstö- ja koulusihteeri	0,4	0,4	0,4
Viestintä- ja markkinointisuunnittelija	1	1	1
SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA			
Rehtori-sivistysjohtaja	0,95	0,95	0,95
Henkilöstö- ja koulusihteeri	0,6	0,6	0,6
Virka-apulaisrehtori	0/1	1	1
Hyvinvointisuunnittelija	1	1	1
Aineenopettaja	11	11	11
Luokanopettaja	12/11	11	11
Erityisopettaja	3,5/3	3	3
Erityisluokanopettaja	1	1	1
Esiopetuksen opettaja	1	1	1
Koulunkäynninohjaaja/-avustaja	11/9	9	9
Aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaaja	0,5/0	0	0
Varhaiskasvatusjohtaja	1	1	1
Varhaiskasvatuksen opettaja	5	5	5
Lastenhoitaja	13	13	13
Varhaiskasvatuksen avustaja	3,5/2,5	2,5	2,5
Kirjastonjohtaja	0,05	0,05	0,05
Kirjastonhoitaja	1	1	1
Kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelija	1	1	1
KUNTAYMPÄRISTÖLAUTAKUNTA			
Kuntaympäristöjohtaja	1	1	1
Rakennustarkastaja (ostopalveluna Joutsasta)	0	0	0
Ympäristötarkastaja *)	1	1	1
Palvelusuunnittelija	1	1	1
Kiinteistönhoitajat	3,6	3,6	3,6
Liikuntapaikkojen hoitaja	0,4	0,4	0,4
Vesihuoltolaitoksen hoitaja	2	2	2
Ruoka- ja siivouspäällikkö	1	1	1
Ravitsemistyöntekijä	4	4	4
Laitoshuoltaja (siivooja)	6	6	6

*) 60 % myynti Joutsan kunnalle

12. VUOSIKELLO

